

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

München = Augsburg = Eisenbahn.

München, den 8 Februar 1844.
 Kære søster Wilhelmine og
 Høfstander!
 Som I blev den 15 Januar 1844, første jeg først vedtog
 7 Februar hvorat Oasjagen var at jeg først den at
 den 2de Februar som de skal med gøre sporet. I skal
 som jeg de. Løben hvor. at jeg tænkte på at de

L. Weber

En tømrerslægt i 19. århundrede

Familien Weber i Roskilde

Udgivet af Erhvervsarkivet
ved Andreas Jørgensen

EN TØMRERSLÆGT
I 19. ÅRHUNDREDE

L. WEBER

EN TØMRERSLÆGT I 19. ÅRHUNDREDE

Familien Weber i Roskilde

Udgivet af
ERHVERVSARKIVET
ved
ANDREAS JØRGENSEN

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS

1959

TITELVIGNET:
Erhvervsarkivets bomærke:
Udsnit af Hjørringkøbmanden Chr. H. Nielsens
regningsblanket fra 1840'erne

Særtryk af Erhvervshistorisk Årbog X

Printed in Denmark
by
AARHUUS STIFTSBOGTRYKKERIE A/S

INDHOLD

Indledning	7
L. Webers forord	13
Lorenz Weber grundlægger firmaet	15
Harald Webers barndom, lære- og vandreår	22
Harald Weber som svend og mester i Roskilde	75
Dagligliv i Harald Webers hjem	88
L. Webers svende- og mesterår	93

Indledning.

Beretningen om tømrerslægten Weber i Roskilde er i flere henseender interessant og værdifuld. Den er forfattet af et af slægtens egne medlemmer, der havde rod i det 19. århundrede og sans for – således som teksten vil vise – at illustrere det almene gennem små træk fra dagliglivet og arbejdet. Det, der fortælles, er ikke blot en almindelig slægtshistorie, men også – og især – ydes adskillige bidrag til belysning af håndværkernes liv og fagets traditioner og udvikling i forrige århundrede.

Medlemmerne af slægten Weber har været karakteristiske for en bestemt type af provinshåndværkere i det 19. århundrede, nemlig den, der vel ikke havde andre ambitioner end at blive håndværker, men som sådan alligevel søgte at hævde sig socialt og økonomisk, da de foregående århundreders snævre og faste rammer begyndte at sprænges. Ligesom andre håndværkere erkendte Lorenz*) Weber – grundlæggeren af det Weberske firma – klart sin beskedne plads på den sociale og økonomiske rangstige, men han var på den anden side stærkt interesseret i, at hans børn fik en uddannelse, der gik ud over, hvad de kunne lære hjemme og på værkstedet, og hvad der ellers havde været og var almindeligt blandt håndværkere. Når der endnu ikke fandtes tekniske og faglige skoler i de danske provinsbyer, måtte de på deres traditionelle vandringer gå på tegneskoler i Tyskland. Selv blev han i 1840 den første formand for håndværkerforeningen i sin by, og hans søn blev som den første håndværker medlem af byrådet, et andet karakteristisk eksempel på denne families fremdrift og en bestemt social udvikling i almindelighed. Den fremtrædende håndværker blev anerkendt som tilhørende byens borgerskab, og hans børn gik til børneselskaber med hvide handsker! Den ændrede sociale placering kommer også på udmærket måde til udtryk gennem skildringen af hjemmets vækst.

*) Såvel i aktstykkerne som i L. Webers manuskript veksler stavemåden mellem *Lorenz* og *Lorentz*.

Dette modsvarede naturligvis af økonomiske fremskridt. Vi ser således, hvordan en enkelt håndværksvirksomhed voksede langsomt gennem århundredet for til sidst som byens førende virksomhed inden for sin branche at blive knyttet til maskinsnedkeri og savværk, en udvikling, der i provinsen var ret karakteristisk netop inden for træhåndværksfagene og især tømrerne, der her i modsætning til forholdene i hovedstaden var både bygningssnedkere og egentlige tømrere.

Men samtidig med, at der gives et indblik i noget af det nye, der skete, får man også et tydeligt indtryk af, i hvilket omfang visse af håndværkets gamle, internationale traditioner i en ganske vist stærkt modificeret form blev bevaret i tiden op mod laugenes ophævelse efter næringsloven af 1857.

Gennem hele det 18. århundrede og for så vidt også tidligere havde danske regeringer ført en næsten uafsluttelig kamp mod laugene og især haft opmærksomheden rettet mod de misbrug af den faglige monopolstilling, der fandt sted, og mod århundredets slutning begyndte regeringens foranstaltninger at bære frugt. Bl. a. gennem en strengere kontrol med overholdelsen af påbudet om, at der ikke måtte lægges kvalificerede hindringer i vejen, når de ønskede at optages i laugene, og indførelsen af en udvidet adgang for svende til at blive frimester uden for lauet lykkedes det regeringen af reducere mesterlaugenes betydning.

På lignende måde havde man søgt at bekæmpe de af den internationale håndværkerzünft dominerede svendelaug, men med yderst ringe held. Den enevældige statsmagt så med den største mistro på de udadtil mere eller mindre lukkede svendelaug med al deres mystiske og hemmelige væsen og deres zünftige skikke og vedtægter. Med mellemrum havde regeringen grebet ind i deres forhold til mestrene og undertiden forbudt visse af deres skikke, således især behøvligheder, poleringer o. l., men havde altid måttet trække sig tilbage, da tyske svende, som man ikke kunne undvære i landet, ikke ville arbejde sammen med »uærlige« danske svende og mestre, der ikke ville overholde zünftens krav. Men mod slutningen af 18. århundrede begyndte zünften at miste indflydelse, bl. a. på grund af frimestrene, og fordi mange værksteder blev større. Dette medførte, at ikke alle svende kunne få eget værksted, således at der blev et stadigt stigende antal af gifte svende, og disse lod sig vanskeligt kontrollere af zünften, da de i langt højere grad end de ugifte var afhængige af mesteren og øvrigheden, og da de ikke til enhver tid kunne protestere ved at gå på vandring. Regeringen udstedte bestemmelser om svendenes pligt til at arbejde sammen med gifte, og efter bl. a. en alvorlig tømrerstrejke i København i 1794 – noget dengang ganske uhørt – skærpede regeringen påbudene om, at ingen af uvedkommende grunde måtte nægtes adgang til svende-

laugene, og da man var overbevist om, at det var tyskere, der stod bag strejken, ophævede man i 1800 pligten til i 3 à 4 år at gå på vandring i det fremmede for derved at svække forbindelsen med Tyskland og zünften.

Et tegn på zünftens tiltagende opløsning var det, at danskere stadig kunne gå til Tyskland, og at tyskere fortsatte med at komme til Danmark på trods af disse bestemmelser. Johann Lorenz Weber, der stammede fra Nürnberg, hvor hans slægt gennem generationer havde været håndværkere, især kammagere og tømrere, var netop en sådan svend, der på sin vandring kom til Danmark, og som så mange andre tyske håndværkere blev han i landet. Han kom til at tilhøre den sidste generation af indvandrede tyske håndværkerslægter her i landet, og karakteristisk for ham er det, at han lærte sig ikke blot at tale, men også så nogenlunde at skrive dansk. Blot 50 år tidligere var håndværkets sprog endnu så tyskpræget, at han sikkert ikke ville have lært sig ordentligt dansk. Men endnu på hans tid var alligevel faget af langt mere afgørende betydning end nationaliteten. Hvis ikke han var vendt tilbage til netop sin fødeby for der at overtage en slægtnings værksted eller hjælpe sine forældre, var det for ham ligeså nærliggende at slå sig ned i Danmark som i en hvilken som helst tysk stat.

Hvor afgørende betydning følelsen af at tilhøre et bestemt fag endnu i Lorenz Webers tid har haft for den enkelte håndværker, fremgår måske bedst af korrespondancen mellem ham og sønnen under dennes vandring o. 1840. Sønnen besøgte næppe den by i den tysktalende verden, hvor han ikke traf nogle af faderens bekendte, eller hvor han ikke skulle spørge efter vandrerbekendtskaber, som faderen endnu i Roskilde havde ganske nøje rede på, og samtidigt kunne tyske svende på vej til København gøre ophold i Roskilde for at hilse fra sønnen.

Foruden at det heraf fremgår, hvor lille Europa endnu var på den tid, får man også et indtryk af, hvor stor betydning vandringerne i ældre tid har haft for det zünftige sammenhold, og hvorfor visse zünftige traditioner blev bevaret ind i 19. århundrede, efter at de ydre forudsætninger var ændrede. Webers kolleger ud over Europa har haft samme uddannelse som han, de har i svendeårene ført samme tilværelse og gjort de samme erfaringer, og på væsentlige punkter har deres sociale udsyn og stilling været den samme, hvadenten de boede i Wien eller i Roskilde.

Et vidnesbyrd om de zünftige forestillingers betydning endnu på Webers tid er det f. eks., at han endnu i 1830 anså det for fornødent ikke blot at blive medlem af laug i Roskilde, men også udenbys medlem af det københavnske laug, da dette nemlig i modsætning til det roskildensiske havde zünftige rettigheder, hvorved han sikrede sig, at hans udlærte svende kunne blive

modtaget overalt i Tyskland, ligesom han også selv på denne måde ikke behøvede at frygte boycott fra de tyske svendes side. Harald Weber blev også på zünftig vis udskrevet fra lauget i København, og der var for ham ingen tvivl om, at han skulle på vandring og det i mindst tre år for ikke at blive »geschimpft«.

Alligevel er det af hans vandring tydeligt, at der blot i tiden 1800–1840 var sket store forandringer. Her skal blot anføres to eksempler. Lorenz Weber kunne således da for alvor mene, at en treårig vandring var blevet overflødig, og uden nævneværdige betæneligheder kunne sønnen tage arbejde hos en selvstændigt arbejdende svend, altså en slags frimester eller bønhas, i Sct. Pauli, og faderen kunne opfordre ham til at beholde arbejdet så længe som muligt, selv om han godt nok senere måtte ærgre sig lidt over af en anden hjemvendt svend at få stukket i næsen, at hans søn havde arbejdet »udenfor porten«. En sådan krænkelse af gammel laugsånd ville tidligere have været utænelig, og Harald Weber ville snart være blevet ude af stand til at få arbejde hos nogen hæderlig mester i Tyskland.

Men selve det at gå på vandring i udlandet blev dog endnu anset for noget næsten uomgængeligt, og de fleste svende har da også sikkert ligesom Harald Weber foretaget vandringer. Det er dog næppe nogen typisk rejse, man her får indblik i. Harald Weber rejste tydeligvis som mestersøn, og blev tilsyneladende også i mange tilfælde af mestrene behandlet som sådan, hvilket der også var en vis tradition for. Han kunne i afgjort modsætning til de fleste få en endda ret betydelig understøttelse hjemmefra, og andre har i langt højere grad end han måttet »fægte«, hvis de ville så vidt omkring. Det har også kun været et fåtal, der interesserede sig for og havde råd til at komme på tegneskole.

I et ganske vist beskednere omfang holdt vandretraditionen sig endnu lang tid efter 1840. I 1880 gik Lorenz Weber – Harald Webers søn og slægts-historiens forfatter – på vandring i to år, men selv om visse zünftige skikke, især klædedragt og gruss, holdt sig mest sejglivet hos netop tømrerne, blev de dog nu mere og mere en ydre form, og i stedet for zünftighed blev det af større betydning at have fagforeningsbogen i orden.

Ved århundredets slutning var mester og svend ikke længere i samme grad som tidligere knyttet sammen i et fællesskab på samme sociale niveau med fælles økonomiske interesser og traditioner. Dette kunne bl. a. give sig udslag i, at de familiefester o. l., som svendene deltog i, ikke længere var præget af det samme humør som »de gamle fester«. Interessefællesskabet var ophørt. Mesteren var blevet borger og svenden arbejder.

Den foreliggende tekst er forfattet af tømrermester Lorenz Weber i årene

1920–26 på grundlag af erindringer og en del endnu delvis bevarede papirer og breve. Med undtagelse af enkelte passager af rent anekdotisk art og visse afsnit, der kun kan have slægtshistorisk interesse, som er udeladt, er ingen væsentlige ændringer foretaget. Korrespondancen fra Harald Webers vandring er også med i det oprindelige manuskript, men er her i modsætning til dagbogsblade og andre aktstykker gengivet direkte fra de bevarede breve, som velvilligt er blevet stillet til rådighed af tømrermester *Harald Weber* i Roskilde. Brevene er i manuskriptet normaliserede med hensyn til retskrivning, gløser og stil; men man har ment, at en gengivelse ret nøje følgende originalerne i sig selv også er en karakteristik af håndværkermiljøet. Jævnligt hører man gennem stavemåden ligefrem også det sprog, der har været talt i kredsen. Sprog og ortografi er derfor stort set gengivet uden ændringer. Der er sat en del tegn, ikke få meningsløse og helt inkonsekvente fejl er rettet, og enkelte manglende ord er indsat i skarp parentes. Af hensyn til læseligheden har rettelserne vel nok været mere hårdhændede, end en filologisk betragtning ville tillade, men det reale indhold har været det afgørende ved offentliggørelsen.

Hovedsynspunktet over for tømrermester Webers slægtshistorie har været social- og erhvervshistorisk. Det er en velskrevet og fængslende skildring, men tillige et betydeligt socialhistorisk dokument. Historien om tante Laurine (s. 89–90) er sikkert jævnligt blevet fortalt til morskab i familiekredsen, men her – flettet ind i den almindelige fremstilling – giver den et billede af den ugifte kvindes samfundsmæssige placering før emancipationen – som ulønnet medhjælp hos gifte søskende. Ud fra dette synspunkt på slægtshistorien har man da heller ikke ment det påkrævet at ledsage udgivelsen med forklarende noter til de forskellige personalia og topografiske forhold, der omtales. En del af dem vil kunne oplyses gennem leksika og andre gængse håndbøger, andre vil kræve indgående arkivundersøgelser, men fælles for dem er, at de kun vil have interesse for en snæver kreds af specielt lokal- eller personalhistorisk interesserede, som alligevel forholdsvis let vil kunne skaffe sig de ønskede, supplerende oplysninger. I nogle få noter er givet meddelelser om nogle særlige håndværkshistoriske forhold; afsnitoverskrifterne er indsat af udgiveren.

Sluttelig skal der kort meddeles nogle data om manuskriptets forfatter, tømrermester *Lorenz Weber* (1858–1941). Fra han i 1884 overtog forretningen efter faderens død, fortsatte firmaets vækst og udvikling, i slægtshistorien fortæller han selv om de nye virksomhedsgrene, der blev taget op. Også udadtil, i det offentlige liv og i de faglige organisationer, virkede L. Weber. I perioder var han medlem af ligningskommission (1892–98) og byråd (1897–1909). I en årrække var Weber formand for Roskilde tekniske

Selskab og ledede opførelsen af den tekniske skole, der blev indviet i 1911. I en lang årrække, 1899–1921, var han et fremtrædende medlem af bestyrelsen for Træindustriens Fabrikantforening for Østifterne. Når dertil føjes, at Lorenz Webers evner og organisationstalent i årenes løb blev taget rigt i brug i en række lokale håndværksorganisationer, er der givet et indtryk både af hans arbejdskraft og af det mangesidige virke, som organisationssamfundet lægger på dets ledere også i det lokale plan.

Andreas Jørgensen.

Forord.

Naar jeg idag begynder paa en Skildring af *Familien Weber i Roskilde*, saa er Grunden, naar jeg skal sige det ganske ærligt, Stolthed.

Jeg er stolt over at høre til en Haandværkerslægt, som fra en ringe Begyndelse gennem Flid, Dygtighed og Sparsommelighed har arbejdet sig frem til at være en anset og velstillet Slægt, som aldrig har søgt at blive »noget fint«, men har holdt sig til den Stand de tilhørte, Haandværkerstanden, og endda til et enkelt Fag, Tømrerfaget, saaledes at samtlige mandlige Medlemmer af Familien Weber gennem 5 Slægtled har været Tømrere.

Jeg vil haabe, at de Medlemmer af Familien, som læser, hvad jeg skriver, ikke alene maa høste Underholdning, men ogsaa Belæring deraf, idet man jo ved at se tilbage paa svundne Tider og Forfædrenes Virken altid vil kunne lære noget, som kan være en til Nytte i Fremtiden.

Det er min Agt at begynde Skildringen af Familien Weber saa tidligt, som de Oplysninger, der staar til min Raadighed tillader, og fortsætte den til omkring Udgangen af det 19. Aarhundrede; den Tid, som følger derefter, er jo tildels kendt af mine Børn, den er heller ikke for mig Historie, Fortid, jeg kan ikke skildre den set igennem historiske Brillen, det maa en af mine Efterkommere gøre.

Grundlaget for disse Oplysninger er dels Familiepapirer, Døbesedler, Børgerkabsbreve etc., dels Breve, som er opbevarede fra den Tid, og ikke mindst mundtlige Fortællinger, som jeg har hørt i mit Hjem, et Hjem, som levede meget paa sig selv uden stor direkte Paavirkning udefra, og endelig Oplysninger, som jeg har fra min gamle Faster, Line Sivertsen, som i en Alder af 94 Aar endnu lever i Vartov.

L. Weber.

Johann Lorenz Weber 1786-1862

Foto: familiens.eie

Lorenz Weber grundlægger firmaet.

Johann Lorenz Webers Døbeseddel:

A^o 1786, den 15 Oktobus ist dem *T. A. Conrad Weber*, Zimmer Gesellen im Gastenhofen und Seinem Eheweibe *T. A. Frau Barbara* ein eheliches Söhnlein namentlich *Johann Lorenz* getauft worden. Taufezeuge vor *T. A. Johann Lorenz Zofmann*, Radmacher auf den Ställen war den Mittler *Thor, Johan Georg Zofmann*, Dosenfabrikant im Gastenhofen seiner nachgelassener Frau eheliche Sohn.

Dieses hat auf Begehen aus dem Taufbuche der Lorenzer Pfarrer auf Zeichen und mit Namens Unterschrift und vorgedrührter Petschaft bekräftigt wollen.

Nürnberg, 19. August 1808.

Conrad Wagner. Senior.

Schaffner Amts Verwesen zu St. Lorenzer.

Johann Lorenz Weber, fødtes den 13. Oktober 1786 i Nürnberg, som dengang var en fri Rigsstad. Hans Fader var Tømrersvend, og han havde en Broder, som var Snedker og som i en ung Alder styrtede ned fra en Bygning og slog sig ihjel. Selv lærte han Tømrerprofessionen og gik, da han var bleven Svend, paa Vandring.

Dengang regnede man ikke, at en Svend var *rigtig* Svend før han havde været 3 Aar i det Fremmede, dette vil ogsaa fremgaa af den senere her i Bogen afskrevne Brevveksling mellem Bedstefader (*Johann Lorenz Weber*) og Fader (*Johan Harald Weber*) under denne sidstes Ophold i Udlandet. Foragten hos de rigtige Svende for dem, der ikke havde rejst de 3 Aar i Udlandet fremgaar ogsaa af en Sang, som man endnu ved mit Ophold i Wien sang ved de zünftige Tømrersvendes Sammenkomster paa Tømrerherberget og hvoraf et af Versene lod saaledes:

So mancher der reiset, aber reiset nicht aus.

Von Ostern bis um Pfingsten ist er wiederum zu Haus

:|: Freuet euch, freuet euch, fremde Zimmerleut' zugleich :|:

Naar han gik paa Vandring ved man ikke bestemt, Tante Line mener, at det var da han var ca. 18 Aar gammel, men han har rimeligvis været noget ældre, da han vel næppe er kommen i Lære, før han var 14 Aar gammel, og han har rimeligvis staaet 5 Aar i Lære. Hvor han har arbejdet, ved man heller ikke, men forskellige Yttringer i Brevene til Fader kunde tyde paa, at han har set sig godt omkring. En Ting vides, nemlig, at han efter Slaget ved Jena

den 14. Oktober 1806 drog nordpaa sammen med Napoleons Armé, og at han i Slutningen af 1806 eller i Begyndelsen af 1807 kom til København og der fik Arbejde som Tømrersvend.

Som Tømrersvend skulde han være Medlem af Brandkorpset, og rimeligvis af den Del af det, som hed Nedbrydningskoret. I ethvert Fald var Ordningen her i Roskilde saaledes, lige til man omkring 1880 fik fast Brandmandskab, at alle Mænd under en vis Alder havde Pligt til at gøre Tjeneste ved Byens Brandkorps, og heraf gjorde Tømrerne og Murerne Tjeneste ved Nedbrydningskoret.

Da Englænderne under Københavns Bombardement 1807 havde sat sig fast i Classens Have ved Østerbro, hvor de havde Dækning af Træerne, blev der den 31. September 1807 af Københavns Garnison foretaget et Udfald der, Englænderne blev for en Stund drevne tilbage, og Brandkorpsets Tømrersvende maatte da sammen med Holmens Tømrermænd fælde Træerne i Classens Have. Hertil var Bedstefader med, og da de under Arbejdet blev beskudte af Englænderne, sagde en Oberst til min Bedstefader: »Duk Dem Tømrermand, duk Dem«, men at dukke sig medens man fælder Træer kan jo ikke saa godt lade sig gøre, saa Bedstefader kunde ikke følge hans Raad. Da Træerne var fældede og Tropperne + Brandmandskabet hurtigst muligt skulde trække sig tilbage indenfor Voldene, var Bedstefader saa uheldig at falde i en dyb Groft, men Obersten, som saa ham sidde i Mudderet, sagde til sine Folk: »Den lille Tømrermand maa vi have med, han har været saa flink«, hvorefter en af Holmens Tømrermænd sagde: »Ræk mig din Haand, Kammerat« og hjalp ham op af Muddergroften.

Efter 1807 var Danmark lammet, store Dele af København, derunder Christiansborg Slot og Frue Kirke var brændt under Bombardementet, der var intet Arbejde, og Bedstefader skulde da som Fremmed gøre Tjeneste ved de hvervede Tropper. Da disse mest bestod af sammenløbet Rak, som han ikke gerne vilde være sammen med, søgte han og fik Hyre som Kapergast og var blandt andet med til at tage en Skonnert, hvad der gav gode Prisepenge. Senere kom han tilbage til København, blev gift med Mette Elisabeth Sørensdatter og arbejdede bl. a. hos Tømrermester Kern. Herfra sendes han til Fredericia for at opføre en Bygning for Justitsraad, Dommer Bruun og faar af ham følgende Anbefaling, skrevet baade paa Tysk og Dansk:

Foreviseren heraf, Tømrerpolerer *Lorenz Weber*, som af Tømrermester Kern, København, har været mig overladt til at forestaa Tømrerarbejdet ved en stor to Etages Bygning, jeg her i Byen har ladet opføre, har, ved at forestaa denne Bygnings Sammenbinding, en italiensk Trappe og runde Tagkvistes Anlæg samt Gulvenes Lægning m. m. vist fortrinlig Kyndighed i sin Kunst og udført dette Arbejde ikke alene ganske til

min Tilfredshed, men og til fortjent Ros af de Sagkyndige, som haver set hans Arbejde. Han har videre ved utrættelig Flittighed givet sine Medarbejdere et for mig fordelagtigt Exempel og i det Hele ved over et Aar i bemeldte Anledning at være i mit Hus, vist den mest exemplariske gode Opførsel, saaledes at jeg med største Føje kan og vil anbefale bemeldte Tømrerpolerer Weber til Enhver, og ønske, at det fremdeles maa gaa ham vel.

Fredericia, den 12 Juni 1817.

P. Bruun.

Da han efter Opholdet i Fredericia kommer tilbage til København, har hans Hustru været ham utro, han søger og faar den 30. juni 1819 Separationsbevilling og den 21. Januar 1823 Skilsmissebevilling med Ret for begge Ægtefæller til at indgaa nyt Ægteskab.

L. Weber stifter Bekendtskab med min Bedstemoder *Sofie Frederikke Jensen*, som tjente hos Justitsraad, Doctor chirurgiæ Müller, hvis Tjeneste hun forlader omkring 14. December 1820, og den 23. Februar 1821 føder hun på den kgl. Fødselstiftelse en Dreng, som Dagen efter døbes paa Stiftelsen og faar Navnet *Johan Harald Weber*.

Den 21. Marts 1823, altsaa kort efter at Bedstefader har opnaaet Skilsmisse fra sin første Kone, vies mine Bedsteforældre i Petri tyske Kirke i København.

Af J. H. Webers Kokoppeattest ses, at han blev vaccineret den 7. November 1821 og paa »Kokoppe Indpodsnings Attesten« kaldes han Johan Harald »Plejebarn« hos Sofie Jensen, boende Studiestræde, og Lægen bevidner paa Ære og Samvittighed, at han har gennemgaaet de ægte Koekopper, som betrygge ham for Børnekopper i Fremtiden – om det var Koekopperne, som ikke duede, eller Lægens Ære og Samvittighed, som det var skidt med, kan ikke afgøres nu, men J. H. W. fik Kopper faa Aar efter, dog herom senere.

Bedstemoder, Sofie Frederikke Jensen, kom ved en Fejltagelse til at hedde Jensen. Da hun skulde døbes, besørgede en Madam Jensen Indmeldelsen til Daaben sammen med Indmeldelsen af sit eget Barn. Præsten tog fejl og indførte ogsaa min Bedstemoder, hvis Fader hed Götting, i Kirkebogen under Navnet Jensen. Hendes Farfader, som hed Gotting*), var Guvernør paa Trankebar og havde 2 Sonner, der som Drengene blev sendt til Danmark for at opdrages der. Under deres Ophold her døde deres Fader uden at efterlade dem ret meget, og en General, som var deres Formynder herovre, brugte deres Penge, og satte den ene af Drengene i Sadelmagerlære og den anden i Væverlære. Sadelmageren rømte af Lære, blev Soldat, avancerede til Officer og

*) Johan Fr. G. (1729–76), død som chef for militsen i Trankebar, ikke guvernør. Sønnen Carl Chr. G. (f. 1767 – d. tidligst 1841) avancerede til major og garnisonskommandant.

endte senere som Guvernør paa Trankuebar, fik altsaa Faderens Stilling, medens den anden, Bedstemoders Fader, blev en fattig Væversvend.

Bedstemoders Fader var Strømpævæver og havde det meget smaat, min Bedstemoder maatte fra det hun var en lille Pige være med til at »balbine«, hvilket vistnok vil sige noget lignende som at vinde Garnet paa Skytterne. Faderen døde ret ung af Brystsygge, og hun kom ud at tjene. Bl. a. tjente hun hos en Læge, som, da hun, fordi hun skulde føde, forlod Pladsen, gav hende følgende Anbefaling:

At Sofie Frederikke Jensen har tjent hos undertegnede halvtredie Aar og en Maaned og i den Tid opført sig tro, ordenlig og skikkelig, saa jeg i ingen Henseende har noget at klage over hende, men kan med god grund meddele hende det bedste Vidnesbyrd og Anbefaling.

København, den 14. December 1820.

Müller.

Justitsraad og Doctor Chirurgiæ.

Efter at mine Bedsteforældre den 21. Marts 1823 var blevne gifte boede de i København bl. a. i Diedrich Bads-kærs Gang, vistnok i Nr. 4 paa 1. Sal. Stedet havde Svalegang til Gaarden, saaledes som man endnu kan træffe det i nogle af de gamle Ejendomme i det Kvarter af København. Her blev Fader engang syg, og foranførte Dr. Müller, som tilsaa ham, erklærede, at det var Kopper, og at Drengen skulde paa Koppelazaretet. Da dette vistnok var i en saadan Forfatning, at det var højst tvivlsomt, om Drengen vilde komme levende derfra, tiggede og bad Bedstemoder Lægen om at maatte beholde ham hjemme. Dr. Müller vilde først ikke gaa ind herpaa, da det stred mod hans Embedspligt, men tilsidst gav han efter for Moderens Bønner paa Betingelse af, at hun ikke forlod Lejligheden, ikke modtog Besøg under Sygdommen og ikke omtalte til nogen, hvad Drengen fejlede. Min Bedstefader traf da den Sikringsforanstaltning, at han med Som naglede Lejlighedens Yderdør til hver Morgen, inden han gik paa Arbejde og først aabnede den, naar han kom hjem efter Fyraften. Faders Kockoppeindpodning har altsaa ikke været særlig betryggende.

I København arbejdede Bedstefader bl. a. paa Genopførelsen af Christiansborg Slot og Frue Kirke og arbejdede der under Konferentsraad, Overbygningsdirektør Hansen og Architect, Konferentsraad Koch, som havde arbejdet sammen med Bedstefader i Udlandet og var Dus med ham. Blandt Bedstefaders efterladte Papirer findes et af fremmed Haand smukt skrevet Brev fra Bedstefader til Konferentsraad Hansen. Om Brevet nogensinde blev

afsendt, saaledes at det, som findes, er en Genpart, om Bedstefader fik det tilbage, eller om det hjalp, vides ikke, men Brevet viser i ethvert Fald, hvad Bedstefader bestilte de senere Aar han var i København. Brevet lyder saaledes:

Underdanigst vover undertegnede at tilskrive Deres Højvelbaarendshed, da jeg frygter for at skulle komme Dem til Ulejlighed ved personlig at fremkomme med mit underdanigste Andragende.

Jeg har i omtrent 12 Aar forestaaet Tømrerarbejdet ved Frue Kirke som Poleer, som er Deres Højvelbaarenhed bekendt, og tør smigre mig med, at jeg i alle Henseender har udført det mig paalagte Arbejde til Deres Højvelbaarenheds Tilfredshed.

Foranlediget af Kirkens Fuldfærdigelse drister jeg mig til underdanigst at udbede mig af Deres Højvelbaarenheds særdeles Godhed, at De for Kommisionen gunstigst vil foreslaa, at jeg maatte forundes en liden Gratiale dels for den lange Tid jeg har arbejdet ved Kirken og især for den Paapasselighed og Agtsomhed, jeg stedse har vist ved Arbejdets Udførelse.

Deres Højvelbaarenheds saa ofte udviste Gunst mod den active Haandværksmand under et betydeligt Arbejde giver mig sikkert Haab om, at mit underdanige Andragende ikke tages ugunstigt op, og smigrer jeg mig saaledes med naadig Bønhørelse.

København, den 30 Januar 1830.

Underdanigst
Lorentz Weber.
Tømrersvend.

Højvelbaarne

Herr Konferentsraad, Overbygnings Direktør Hansen.
Kommandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Bedstefader er altsaa bleven Poleer-Formand for Tømrerarbejdet paa Frue Kirke kort efter, at han kom hjem fra Fredericia, han har dog ogsaa, rimeligvis i samme Tidsrum, arbejdet paa Christiansborg Slot, hvorfra der til for faa Aar siden i Forretningens Arkiv fandtes et Par Tegninger – Bjælkelagsplaner – som indsendtes til Christiansborg Slots historiske Samling.

Under mine Bedsteforældres Ophold i København havde de det til Tider forfærdeligt smaat, men Bedstefader havde sammensparet en Kapital paa 500 Rigsdaler (1000 Kroner) som, hvor knebent det end var, ikke maatte angribes, den skulde gemmes dels til at leve for, medens han gjorde Mesterstykke, dels til Afholdelsen af de med Aflæggelsen af Mesterprøven og Erhvervelse af Borgerskab forbundne Omkostninger og endelig til Etableringsudgifter, Driftskapital m. m. Der skulde vist, selv om 1000 Kroner var adskilligt mere dengang end nu, passes godt paa for at faa dem til at slaa til til alt dette.

Foranførte Arkitekt Koch, der som Bygningsinspektør, maaske paa Konferentsraad Hansens Vegne, havde Tilsyn med Palaiset, Latinskolen, Duc-

brødre Hospital og Domkirken, hvilke 3 sidste dengang havde fælles Kasse og Administration, tilbød Bedstefader, at dersom han vilde tage til Roskilde og nedsætte sig som Tømrermester, skulde han faa Arbejdet ved disse Institutioner.

Dette gode Tilbud gik Bedstefader selvfølgelig med Glæde ind paa, og i Begyndelsen af 1830 flytter Familien Weber saa til Roskilde; Bedstefader vilde gøre Mesterstykke der, da det baade var billigere at bo og gøre Mesterstykke i Roskilde end i København. Den 31. Marts 1830 foreviste han sit Mesterstykke, og den 6. April 1830 faar han Borgerbrev som Tømrermester i Roskilde. Begivenheden fejredes ved, at min Bedstemoder lavede en dejlig Æggecake. – Dette erindrede Tante Line, som dengang var 5 Aar gammel, endnu 90 Aar efter.

Lorentz Webers Borgerskabsbrev er saalydende:

Georg Fritz.

Tiendekommision og Forligskommisaer paa
Roskilde Amt samt kongelig constitueret Bye
og Raadhusskriver i Roskilde.

Gjør vitterlig: at 1830 Onsdag den 31 Marts var Magistraten tilstede paa Raadhuset, hvor da de herfra den 24 f. M. udmeldte Mænd, Tømrermestrene Berner og Albrecht mødte og fremlagte den dem meddelte Udmeldelse, hvorefter de have besigtiget et af Tømrersvend Lorentz Weber forfærdiget Mesterstykke. Fornævnte Weber mødte ligeledes og medbragte Mesterstykket, som bestaar af en Tegning til et Tagværk samt dette Tagværk udført. De udmeldte Mænd erklærede, at de have forvissat sig om, at Weber selv har udført det nævnte Mesterstykke, hvilket de fandt vel og forsvarligt udført, og da Magistraten heller intet herimod havde at erindre, blev det erkendt for et vel udført Mesterstykke. L. Weber begærede derpaa at vinde Borgerskab som Tømrermester her i Byen, i hvilket Øjemed han fremlagte:

- 1) Attest fra Tømrerlauget i København om at han der har arbejdet som Svend og betalt Tidepenge¹⁾ den 18. f. M.
- 2) Døbeattest af 19. August 1806, hvorefter han er 43 Aar gammel.
- 3) Attest fra praktiserende Læge Winding, at han har havt de naturlige Kopper.

Han blev derefter betydet en Borgers Pligter, og at han maa underkaste sig de Bestemmelser, som gælder for herværende Brandkorps. Han aflagte derpaa sin Borgered og regnes Friheds Aaret fra 1. Januar d: A. af.

Dette Borgerskabsbrev udstedes saaledes under min Haand og Embedssegel.

Roskilde Byeskriver Contor, den 6. April 1830.

Fritz.

¹ Tidepenge var den afgift, som enhver arbejdende svend skulle betale til den lokale svendelade, hvis midler blev anvendt til at hjælpe arbejdsløse vandrere, ved sygdom o. l.

L. Weber var nu Tømrrmester i Roskilde, men der manglede noget. For at være *rigtig* Mester skulde han være Medlem af Københavns Tømrrerlaug, i 1835 søger og opnaar han Optagelse i Lauget, han optages den 18. April, hans Optagelsesbrev ser saaledes ud:

Jeg Underskrevne
Jens Andersen Kofoed
 anordnet Oldermann med Bisiddere

Hendrik Johan Frost og Fritz Balsløv for det lovlige Tømrrerlaug i den Kongelige Residents Stad København gør herved vitterlig for alle og enhver, som dette vort aabne Brev forekommer, at for os haver andraget velagtede Mand, Lorentz Weber, Borger og Tømrrmester i Roskilde om at maatte associere sig med Tømrrerlauget her i Staden som udenbyes Mester for at kunne holde Laugssvende og udlære Drengene, men hvilke sidste dog her i Lauget skulle ud og indskrives, naar de have udlært og da anses og nyde lige Rettighed med vores Laugs-Svende.

Og da det er os bekendt, at fornævnte Lorentz Weber i Følge fremlagte Borger-Brev af Dato 6 April 1830 er Borger og Tømrrmester i Roskilde, saa have vi hans Begjering ikke kunnet afslaa, men nu erkjendt for udenbys Mester i Følge Forordningen af 8 November 1747 i vort Laug at være indskreven og at de af ham udlærte Drengene efter at de have forfærdiget det befalede Svendestykke og af Stedets Øvrighed erhvervet behørig Attest, at de selv egenhændig har forfærdiget Samme og det er antageligt og forsvareligt, her ved Lauget bliver udskreven som Svend og derefter at anses lige med vore Laugs-Svende.

Saalænge fornævnte Lorentz Weber forbliver ved Lauget, paaligger det ham lige med andre udenbyes Mestre aarligen at betale 4 Rld. Sølv til Mesterlauget her i Staden, som betales med 2 Rld. Sølv hvert Paaske og Michali Quartaler, ligeledes paaligger det ham for de Laugs-Svende, som staa i hans Arbejde i de til hvert af ovennævnte Quartaler at indbetale til Svendeladen, hvad enhver af dem til samme maatte være skyldig efter de Kongelige Resolutioner og Laugets Bestemmelser.

Derimod maa fornævnte Lorentz Weber ikke nedsætte sig som Mester her i Staden uden først at have forfærdiget det befalede Mesterstykke, ejheller maa antage noget Tømrrerarbejde, som med Rette tilkommer Laugs-Mestrene her i Staden, men alene uden for dens Terrain.

Derom meddeles ham efter Begjæring dette Mester-Brev, til sin Underretning, af os udstedt.

Bekræftes med vores Hænders Underskrift og Laugets hostrykte Segl.

København, den 18 April 1835.

H. J. Frost
 Bisidder.

J. Kofoed
 Oldermann.

F. C. Balsløv
 Bisidder.

Her i Roskilde boede mine Bedsteforældre først i Gotzians Gaard paa Algade, nu Roskilde Banks Ejendom, i en Lejlighed, som senere i mange Aar beboedes af Kantor Hartmann jun. Gotzian var Væver, og Bedstemoder

kendte Gottschangs fra København, hvor hun havde »balbinet« for hans Familie. Sammen med mine Bedsteforældre flyttede Bedstemoders Moder til Roskilde, hun havde arbejdet paa »Guldhuset«, den militære Klædefabrik, hvor ogsaa hendes Mand havde arbejdet, hun blev hos mine Bedsteforældre til sin Død, og ligger begravet i samme Gravsted paa Graabrødre Kirkegaard som mine Forældre. Senere boede mine Bedsteforældre i en Fabrikant Bødtcers Ejendom, som laa i Domkirkepladsens nordostlige Hjørne. Den blev senere købt af Kommunen og indrettet til Friskole, ved Opførelsen af den kommunale Skolebygning i Absalonsgade i 1892 solgtes Skolen ved Domkirkepladsen til Domkirken, som nedbrød Skolebygningen, hvis Facade mod Vest laa, hvor nu Ringmuren mod Materialgaarden ligger og indrettede Gymnastikhuset til Materialhus.

I Aaret 1837 købte Bedstefader for 2050 Rld. Ejendommen i Skolegade, her boede mine Bedsteforældre først i den nordlige Lejlighed i Bygningen mod Skolegade, efter at Børnene var blevne voksne og kommet hjemmefra, i den sydlige. Ejendommen var, da den blev købt, meget forfalden.

Harald Webers barndom, lære- og vandreår

Da mine Bedsteforældre flyttede til Roskilde, havde de 2 Børn, nemlig:

Johan Harald Weber, født 23/2. 1821.

Nicoline Barbara, født 13/4. 1825.

begge født i København.

I Roskilde fødes:

Johan Conrad, født 26/7. 1830.

Johannes Georg, født 11/1. 1832.

Marie Sofie, født 17/10. 1833.

Børnene gik i Borgerskolen, som dengang var i den Ejendom i Algade, som nu ejes af Konditor Wolffechel. H. Weber og senere C. Weber, som begge havde gode Sangstemmer, var i »Choret«, Domkirkens Sangkor, som dengang lededes af Kantor Hartmann sen., Broder til den berømte Komponist I. P. E. Hartmann. Kantor Hartmann efterfulgtes i Embedet af sin Søn, Søren Hartmann, som for faa Aar siden er død i en meget høj Alder.

Disciplinen i Skolen var rimeligvis stræng, i ethvert Fald var den det i Koret. Hvis en Dreng under Gudstjenesten ikke sang rigtigt eller paa anden Maade forsaa sig, fik han et Nakkedrag saaledes, at han undertiden tabte Salmebogen ned i Kirken, men det gjorde ikke saa meget, for der var som

Regel ikke ret mange Mennesker i Kirken. Engang da Fader passerede forbi gamle Hartmanns Bolig i Karen-Olsdatterstræde, kaldte Hartmann ham indenfor, og gav ham en Dragt Prygl; han erklærede derefter, at dem havde Fader faact, fordi han havde leget med nogle Drengene af en anden Familie. »Og det er nogle uartige Drengene, som du ikke bør lege med«.

Fader var i sin Kordrengetid meget betroet hos Hartmann, skulde denne være nede i Kirken, f. Ex. naar han vilde »følge« ved en Begravelse, gav han Fader Stemmegafflen og sagde: »Her er Stemmegafflen, giv de andre Tonen, pas godt paa, at I synger rent og falder rettidigt ind, og Gud naade dig, hvis I synger forkert«. Det maa have været en blandet Glæde at være »betroet Mand« paa den Maade. Kordrengene havde bl. a. det Hverv, at 2 af dem Lørdag Eftermiddag inden hver Gudstjeneste, skulde sætte Salmenumrene i Numertavlerne. Engang havde Fader dette Hverv sammen med en anden Dreng, det gik paa Omgang imellem dem, det var omtrent bleven mørkt, inden de var færdige, og da de saa vilde forlade Kirken, var den lukket, man havde glemt Drengenes Nærværelse. Den anden Dreng begyndte at græde, men Fader sagde: »Lad os hellere synge«; de begyndte at synge saa højt de formaade, man hørte deres Sang og kom saa og lukkede dem ud.

Naar Kordrengene skulde konfirmeres, fik de fra Kirken et Konfirmationsudstyr, bestaaende af 1 Sæt sort Toj, Benklæder, Vest og Spidskjole samt høj Hat, et efter vore Begreber mærkværdigt Kostume for en 14 Aars Dreng . . .

Da Fader i Efteraaret 1834 blev konfirmeret, fik han i Konfirmationsgave af sine Forældre 2 Skjorter og 2 Par Strømper, fra Kirken fik han jo det ydre Konfirmationsudstyr. Om Aftenen har de vel faact nogle af de Æbleskiver, som Bedstemoder senere var saa bekendt for indenfor Familien at kunne bage saa udmærket. Bedstefader har vel ogsaa nok faact sig et Glas Punch i Dagens Anledning, og Fader fik den Besked: »Ja, saa imorgen Kl. 5 møder du ude paa Pladsen, Harald«. Om han havde Lyst eller Interesse for sit Fag, det blev der ikke spurgt om, han havde at møde Kl. 5.

Dengang arbejdede Tømrerne fra 5 Morgen til 8 Aften med $\frac{1}{2}$ Times Frokost, $1\frac{1}{2}$ Times Middag, $\frac{1}{2}$ Times Vesperkost, $12\frac{1}{2}$ Times Arbejdstid, og naar Fader, som var den første Lærling, Bedstefader havde, havde spist til Aften, maatte han romme op i Værkstedet og paa Afbindingspladsen i Gaarden, og derefter i Lag med Regnskab og Overslag. Bedstefader skrev daarligt Dansk, og Bedstemoder havde aldrig lært at skrive. Naar Drengen saa sad ved Skrivearbejdet og var ved at falde ned af Stolen af Sovnighed og Træthed, gav Bedstemoder, naar hun var i godt Humør, ham en vaad Klud i Nakken for at stramme ham op, var hun i daarligt Humør, strammede hun ham op med et Par Lussinger.

Medens Fader var i Lære blev den vestlige, bredere Ende, af Bygningen mod Maglekildestræde bygget, Fader var med ved Opførelsen af den, og han har fortalt mig, at han om Aftenen den Dag, Bygningen var rejst, gik ude i Gaarden, og da det var Maaneskin, stod Bygningen tydelig for ham; han syntes da, at det var et gevaldigt stort Hus. Han tænkte vel ikke paa, at han omtrent en Snes Aar efter skulde drage derind som ung Ægtemand, og at hans Børn skulde bo der ca. 90 Aar derefter. – I nogle af Faders efterladte Dagbogsoptegnelser fra 1838 staar der:

December 28. Om Eftermiddagen efter at have spist til Middag førte jeg min Fætter (hans Moders Søsterson, Chr. Schmidt, som senere omtales i Faders Breve fra Udlandet som læsende til Officersexamen, han døde som Vejinspektør i Ribe. L. W.) ud paa en yndig Skraaning paa Granskoven i Ladegaards Skoven, hvor der var Udsigt over Søen, og vi gik ikke hjem før Solen var sjunken paa den vestlige Himmel. d. 29 maatte han rejse og hele Fornøjelsen var forbi, jeg fulgte ham paa Vej over en Mil, jeg fik en Spadseretur paa 2¹/₂ Mil, træt blev jeg, men dog vilde jeg ej have undværet det.

30. og 31. December tegnede jeg paa en Tegning til Tie Spiret, som Kammerraad Hansen skulde have.

Den 7. Januar 1839: Om Eftermiddagen gik jeg til Kammerraad Hansen og overleverede ham Tegningen, som var ret smuk og han var meget fornøjet over den, (Tegningen findes i en af de Bøger paa Stiftsskriverkontoret, hvori forskellige opmaalinger af Kirken er indheftede. L. W.) da han dog, som jeg siden erfarede, har talt om mig til min Fader og stillet mig i et temmeligt gunstigt Lys, da han ikke havde tiltroet mig det.

Den 12. Januar: Om Formiddagen, ja Gud ved hvad jeg bestilte, min Fader blev vred paa mig og truede at jage mig bort, og jeg ved ej, at jeg havde fornærmet ham.

Den 13. Januar: Da det var daarligt Vejr, blev jeg hjemme og læste i et dansk Penningemagasin, som jeg siden har læst ud, da det var ret lærerigt. – Min Ven Anders talte jeg med, han har sit Hoved fuldt med Kjærester, hans Pige er paa Catrinebjerg, som han rigtignok kalder Veninde; det er vist et behagelig Venskab.

Den 14. Januar: Om Formiddagen gjort en Trappe paa 7 Trin og om Eftermiddagen taget fat paa en Slæde til Georg. Om Aftenen fik jeg 1 Mark til Spil, 1 Skilling i Lommen (Fader lærte at spille Fløjte. L. W.) den 15. arbejdede jeg paa Slæden og den 16. blev den færdig.

Den 16. Januar: Om Aftenen var jeg og min Fader henne hos Rich (R. var Slagtermester. L. W.) til Pøsegilde, der var en smuk blaaøjet Pige, som stod mig godt i Øjnene.

Den 17. Januar: Begyndt at arbejde Træ op til 9 Fag Vinduer til os selv (Tallet passer til Bygningen. L. W.).

Den 20. Januar: Med Fader paa Opmaaling til et Overslag. Om Aftenen var Fader i sit gode Lune; da jeg bad om et Par Skilling, sagde han til Moder, at hun skulde give mig 1 Rigsdaler, og som jeg gemte.

Den 30. Januar: Arbejdet paa Vinduerne, men kun ubetydeligt, da vi slagtede Svin.

Den 31. Januar: Arbejdet paa Vinduerne, den Aften var meget morsom da der var Selskab hos os, hvorved jeg morede mig uhyre (Grisen var slagtet Dagen i Forvejen. L. W.)

I April arbejder han paa »Gadedøren til vort eget Hus«, og gør en Model færdig. I disse Dagbogsoptegnelser findes ofte den Bemærkning: Om Aftenen spillede jeg. (Formentlig paa Fløjte. L. W.).

Senere i Dagbogen beskrives, at Bedstefader og Tømremester Schmidt er gaaet i Kompagni om et Tømrerarbejde til 770 Rdl. Muremester Brun byder dem ned til 730 Rdl., og Schmidt slaar af til 710 Rdl. Fader var meget vred derover, græd ved sit Arbejde, men skriver, at godt var det, at Schmidt ikke strax kom hans Fader for Øjnene, da hans Faders Hidsighed var saa stor, at han havde stukket ham med sin Sabel igennem.

Senere staar: »Gud ske Lov, at det er gaaet lidt over, men maaske mange andre Dele falder fra, jeg ønsker blot idag, at jeg var i Kiel.«

Om Aflæggelsen af Svendeproven skrives i samme Dagbogsblade: »Den 4. November 1838. Altsaa maatte jeg da gøre den første Begyndelse, da jeg gik op at hente de 2 andre fra Roskilde (den ene var Frederik Martin, som senere i mange Aar arbejdede i Faders Forretning). Vi fulgtes ad op til Ooldermanden, hvor vi rigtignok ikke gik hen uden en Smule Ængstelse, for at forfærdige Tegningen, men da alting gik meget godt, syntes jeg dog, at det andet ej heller havde noget at betyde, Tegningen blev antaget og jeg og I. Meyer blev anvist at staa hos Tømremester Oxner (I. Meyer og jeg havde gaaet i Petri Skole sammen, medens mine Forældre boede i København.) Samme Dags Morgen købte jeg en Silkehat for 3 Rbd. i Toldbodgade Nr. 31.

Den 5. gik vi ud til Tømremester Oxner, hvor Pladsen blev os anvist paa det Ostindiske Kompagni, samme Dag besorgede vi vores Tøj ud paa det O. K.

6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13. og om Formiddagen den 14. arbejdede jeg paa Svendestykket, den 13. om Eftermiddagen kom Commisionen, Tømremester Balslov og Tømremester Frost, da jeg den 14. gik op paa [Raadhuset] Raadstuen, var jeg i stor Angst, da den Tanke, at blive kasseret foruroligede

mig en Del, men da alting gik meget godt af, og jeg var den 8 øverste, som kom ind, blev min Urolighed snart tilfredsstillet og Dagen gik hen med Fornøjelser.

Den 15. maatte vi møde for Oldermænden, Balsløv. For Indskrivning 5 Rbd. 1 Skilling i Fattigbøsen. 3 Skilling for Altgesellen og Bisidderne. For Indskrivning 4 Rbd. 3 Skilling.

Herr Kaptajn, Tømrermester Kern, mindede mig om, da han gratulerede mig, at blive et reelt og flittigt Menneske.

Derfra maatte vi i Procession marschere ud til Kroen²⁾, (Tomrerkroen laa i Algade. L. W.) hvor jeg til min store Glæde traf min Fader, just som vi kom ind ad Porten, han stødte paa mig, og sagde: »God Aften, Harald!« jeg forundrede mig rigtignok meget.

Den 15. maatte jeg om Eftermiddagen og hele Sondagen ligge tilsens formedelst en meget stærk Forkølelse.

Den 16. spiste vi om Morgenen Frokost paa Kroen. Udgifet 2 Rbd. 3 Skilling.

For Spisning og det tilkommende betalt 6 Rbd. 4 Skilling. For [ulæseligt] udgifet 7 Skilling. For Grusen 1 Rbd.³⁾.

Den 16. rejste min Fader til Roskilde.

Den 17. fik vi om Eftermiddagen Velkomsten⁴⁾ paa Kroen.

For Indskrivning 3 Rbd., ellers apartigt 3 Rbd., samme Dag var ogsaa det hele forbi.

Den 18. spadserede jeg lidt, og om Aftenen gik jeg og Chr. Schmidt paa Vesterbro og saa Beriddere.

Den 19. rejste jeg og min Onkel til Roskilde.

Paa Vejen fra København til Roskilde Kro traf vi min Moders Broder Ludvig, som jeg ej havde talt med i København, jeg stod derfor af vores

²⁾ Kun tømrerne brugte her i landet betegnelsen kro om deres herberg.

³⁾ Grussen bestod dels i en særlig hilsen, hvormed fagets svende gav sig tilkende for hinanden under vandringen, og som skulle fremsiges korrekt, når man kom til herberget. Tømrerne havde desuden en særlig værkstedsgruss, som anvendtes, når man kom for at søge arbejde. Grussen var altså en art legitimation for zünftighed, og man lærte den først, når man blev svend.

⁴⁾ Velkomsteremonien bestod dels i at ungsviden blev drukket til med kroens velkomst, som ogsaa anvendtes, når fremmede vandrerer ankom, og dels i, at oldermænden holdt en formaningsstale for den ny svend. Hos tømrerne indeholdt endnu o. 1860 denne tale en opfordring til at opføre sig som en retskaffen tommervend, der bl. a. ikke giftede sig med en hore, og som på sin vandring ikke tog arbejde hos fuskere og bonhaser, men kun hvor ærligt og zünftig håndværk holdtes. Oldermænden tildelte ham ligeledes et par lussinger og formanede ham til ikke længere at finde sig i den slags uden at tage hævn på lovlig vis.

Vogn og korte med ham lige til Roskilde Kro, hvor jeg igen stod op paa vores Vogn og korte til Roskilde, da han vilde køre ad Køge til Ringsted, men formedels Vejens Daarlighed maatte han vende om igen, og om Aftenen som vi sad hjemme, kom han hjem, men rejste samme Aften.

Den 20.–21. arbejdede jeg allerede paa nogle Trapper til Kapellerne i Domkirken, den 21. bad jeg alle vores Svende til os om Aftenen i Selskab til et lidet Gilde.

Den 23.–24. arbejdede jeg hjemme paa vores Sted.«

Den 25. December hedder det: »Dagen gik med glade Erindringer fra Ungdommen, jeg fik samme Dag 3 Mark af min Fader.« Den 26.: »Dagen hengik i de gladeste Tanker og med Spisning og mange lystige Indfald.«

Ja, Dagen gik i de gladeste Tanker, med Spisning og mange lystige Indfald, det kunde den jo sagtens, naar det er 2. Juledag, naar man ikke er 18 Aar gammel, er Svend med høj Silkehat til 3 Rbd. og har faaet 3 Skilling i Julegave af sin Fader. Men lige lystige var Dagene jo ikke altid. Arbejdet skulde passes om Dagen og Regnskab og Overslag om Aftenen, det var nu ikke saa slemt endda, men Faderen behandlede ham ofte haardt, og ofte ønskede han, som han skrev en Dag i sin Dagbog, at han »var i Kiel«, var paa Vej ud i den vide Verden, den Verden som han havde hørt saa meget om, dels af sin Fader, dels af de mange »fremmede« d. e.: tyske Tømrersvende, som dengang arbejdede overalt i Danmark, altsaa ogsaa i Roskilde og dels læst saa meget om i forskellige Rejsebeskrivelser.

Det at blive »rigtig« Svend, det var hans Stræben og »rigtig« Svend »nach Handwerks Gebrauch und Gewohnheit« det blev man dengang ikke før man havde tilbagelagt »die drei Wandrerjahre«. Han vilde afsted, ud i den vide Verden, men Faderen vilde ikke lade sin gode Hjælper rejse, men saa kom, som saa ofte i Livet, Tilfældet til Hjælp, »og det kom altsammen som det skulde« (Citat af »Jette Gebert«).

Paa Købmand Borchs Ejendom paa Raadhustorvet, som nu ejes af Jacobsen og Leegaard, skulde laves en Trappe fra 1. til 2. Sal i Pakhuset mod Gullandsstræde, Fader havde taget Maal af Trappen, snøret den op, d. v. s. tegnet den i fuld Størrelse paa en Brædeflage og numereret Trinene. Ved Numerering af en Trappe begynder man nedefra og gaar opefter, ved en Tankeløshed havde Fader begyndt Nummereringen oppefra. Da Trappeopsnøringen var færdig, kom Bedstefader for at efterse, eventuelt godkende den. Da han havde set paa den, bad han Fader række ham en stor Jernvinkel, som Fader havde brugt til Opsnøringen af Trappen, og med de Ord: »Din Æsel, du har numereret Trappen oppefra« pryglede han med Jernvinklen

saa længe løs paa Fader, at Vinklen knækkede og en Stump fløj ud igennem Vinduct.

Det fik Bægeret til at flyde over, nu vilde Fader bort, han pakkede sin »Felleisen«, en Slags Tornyster, og begav sig den 10. Maj 1839 tilfods paa Rejsen, først til København og derfra ud i den vide Verden. Han har fortalt mig, at han følte sig som en Fugl, der var kommen ud af sit Bur, og han vendte sig ikke om for at se tilbage mod sit Barndomshjem, da han gik op over Domkirkepladsen.

Bedstefader holdt vel alligevel meget af ham; thi den næste Dag kom han til København for at sige farvel og forærede saa Fader en Pibe. Det var en stor Gave, thi dengang maatte Ungsvendene ikke ryge i de ældre Svendes og endnu mindre i Mesterens Nærværelse.

Efter Vandrebogen gaar Rejsen:

- 1839 – 10. Maj fra Roskilde til København.
- 16. Maj fra København til Kiel.
- 18. Maj fra Kiel til Hamborg.
- 12. August fra Hamborg til Perleberg.
- 10. November fra Leipzig til Wurzen.
- 12. November fra Wurzen til Oschatz.
- 13. November fra Oschatz til Dresden.
- 16. November fra Teplitz, Prag til Wien,

hvor han arbejdede hos Tomrermester Anton Rueff til 4. December. Den 8. Januar 1840 rejser han fra Wien over Pölten, Schärding, Passau, Vils-hofen, Osterhofen, Regensburg, Neumarkt til Altdorf, hvor han arbejder til 29. Juni 1840, og rejser da til Nürnberg, hvor han arbejder til 26. November, da han rejser til München, hvor han besøger Bygningsskolen.

Den 23. Marts 1841 forlader han München, gaar over Starnberg, Mittelwald, Innsbrüch, Sterzing, Trient, Verona, Vizenza, Padova, Venedig, Ferrara, Tranholino [?], Bologna, Firenze til Rom, hvor han kommer den 26. April og afrejser derfra den 4. Maj over Bologna, Parma, Piazensa til Zürich, hvor han arbejder fra 22. Juni til 30. April 1842. Derfra rejser han over Luzern, Bern, Lausanne til Geneve, hvor han arbejder til 1. August. Saa gaar han over Freiburg, Bern, Solothurn til Basel, hvor han kommer 8. August og arbejder til 19. November. Derfra rejser han over Mainz, Minden, Göttingen, Hannover, Hamburg, Lübeck, hvor han kommer den 31. December og afrejser 1. Januar 1843. Han kommer til København og melder sig i Tolbodvagten den 7. Januar og hos konstitueret Oldermænd Balsløv den

9. Januar og i Kontoret for Rejsende 10. Januar. Her faar Vandrebogen følgende Paategning:

»Forevist ved Ankomsten, melder sig nærmere for Bortrejsen.

Københavns Contoir for Rejsende 10/1. 43.«

»Atter forevist – Med 1 Rbd. afgaar Foreviseren ad Landevejen til Roskilde.

Københavns Contoir for Reisende d. 10 1. 43.«

Vandrebogen viser endvidere, at Fader fra 12/1 45 til 28/3 s. A. har opholdt sig i København for at gaa paa Tegneskolen.

Breve til og fra Harald Weber under hans Rejse i Udlandet.

Kjere Fader!

Vilde Fader ikke sende mig min Døbe Atest da jeg maa have den for at faa mit Lerebrev. Jeg har talt med Johann Meier som Reiser paa Mandag med Dampskibet til Stetin, han har skrevet en Andsoining om at faac et Heimatschjen som blev sendt Meigestraten. Dermed skal følge Døbe Ateststen. Saa snart jeg faaer min Døbe Atest som Fader endelig maa sende mig i Morgen med Sturvognen hertil Kjøbenhavn, saa skriver jeg ogsaa en Andsoining og sender ing med det samme, saa har jeg det hele i Rigtighed. Nu beder jeg blot om Fader vil besørge mig min Døbe Atest med Sturvognen i Morgen naar han kjør til Kjøbenhavn.

Kjøbenhavn d. 4 Maj 1839.

Deres Søn

Harald.

Kjære Forældre og Sødskende!

Endeligen har jeg faaet mit Heimathsschein, men som jeg rigtignok ogsaa har havt et frygtelig Renderie om. Det var næppe jeg havde faaet det da di sagde jeg var fød paa Fødsel Stiftelsen, og di troede jeg var Værnepligtig. Jeg sagde til dem at det var vel ligemeget, viste dem min Vandrebog og Lerebrev hvorpaa di strax antog det, Di udfærdige strax mit Heimathsschein. Jeg skal

hils Dem fra Schmidt, Schaldemose, Ludvig, Frederik, som takkede meget for Toiet, deres Børn har di faaet hen hos Mesteren for Fatighuset.

En flittig Hilsen fra alle. Level

Deres Son

Harald.

Kjøbenhavn 16/5 39.

Jeg troede Fader og Moder havde kommet herind. Jeg reiser K: 6 i Aften med Dampskibet til Kiel.

Til Anders.

Gode Ven.

Dit brev fik jeg rigtig, jeg tænkte du havde spurgt Ole Lassen om hvad Præstens Pige har sagt til ham men det gjør ogsaa ligemeget. Dog kan du gjerne spørge derom. Skulde du maaske engang skrive mig et Brev til, som du vel nok gjør om nogen Tid, da kan du lade mig det vide, eller ogsaa skrive til min Fætter hvad hun har sagt, og saa kan han skrive det til mig, da han skriver mig til om 4 a 5 Dage. Jeg vilde blot ønske at vi iaften kunde tage sammen bort med Dampskibet, eller ogsaa Skjæbnen kunde kaste os sammen jo før jo hellere. Da vilde det være mig dobbelt saa kjært i fremmede Lande. Dog, vi kunde ikke vide om det maaskee kan skee før vi vente det. Lev evig vel, og forglem aldrig Din Ven, der, Du kan troe det, tidt vil tænke paa Dig og Hjemmet.⁵⁾

Hamburg d. 2 Juni 1839.

Kjære Fader Moder Bedstemoder og Sødskende!

Da jeg nu staaer i Arbeide i 8 Dage, tager jeg Pennen i Haanden for at underrette Dem om hvor jeg er da jeg veed at Di vist længes efter at erfare det. Vi ankom lykkelig til Kiel som var en meget Morsomt Tuur, jeg blev i Kiel til Løverdags Middag, men kunde ikke faa noget Arbeide. Besaa Byen som har

⁵⁾ Dette brev findes kun i kladde. Harald W. skrev omhyggeligt kladde til sine breve, og enkelte af dem er kun bevaret i kladde. Når han sendte breve og hilsener hjem til venner i Danmark, var det som regel i form af en tilføjelse til brevet til forældrene, idet man på denne måde sparede porto. På samme måde skrev som regel hans fætter til ham.

en meget smuk Beliggenhed og et smukt Slot. Fra Kiel af gik jeg lige til Hamburg igjennem Neümünster Bramstad som var et godt stykke Vei! og fald noget besværligt at [gaa], men det hjalp ei, jeg ilede hvad jeg kunde for at komme til Hamburg og erholde Arbeide. Jeg blev i Hamburg lige til d. 23, og løb i den Tid dyktig omkregng for at høre om Arbeide men Mestrene vilde ikke stille an. En Dag gik vi en tre Stykker ud til Altona for at høre om der ud var noget lost, men det var lige saa knap som di andre Steder. Da jeg gik tilbage mødte jeg en Tommersvend som arbeidede for sig selv, og som gjerne vilde have Folk. Han horte til Bjerget, jeg havde ingen ret Lyst til at Arbeide paa Bjerget siden han horte dertil. Da der ei var noget Arbeide i Hamburg vilde jeg have været til Bremen eller Berlin, men jeg betænkte mig dog da det ei lønner sig at Reise i den bedste Sommertid, hvorfor jeg tog Arbeide der. Der bliver gjordt godt Akorat Arbeide, han selv er en duelig Tommermand, og lære en gjerne hvad man ei hved. Jeg ligger i Logie hos ham selv hvor jeg har det meget godt. Det Gefalder mig forresten godt fordi man er agtet og Estemeret naar man opfører sig godt, og Gud være Lovet at jeg har lært min Profession i min Alder saa nogenledes da jeg nu først indsaac hvor godt det er ei at maa staae tilbage.

I Hamburg traf jeg Bekjenterne nok, Christian Oppenhaüser Arbeider her som jeg har talt med og har det godt, han bad at hilse Snedker Hansens. Birk, Glanz, og en Sveiser og en Hanover som har Arbeidet hos os traf jeg der samt Bremeren Retenberg og flere som bad mig hilse Fader. Hvor godt man har det saa er det dog den første Tid noget underlig at være fjernet fra Hjemmet og især i en Bye som denne hvor der er et Früttelig liv hjemme, men naar man blot holder sig tilbage kommer man dog godt igjennem. Her paa Bjerget er det et sandt Roverliv med Matroser og di Losagtige Fruentimmer som sloges saa di blødte som et stukket Svin saa man maa nok have Afskye derfor, da di lever som Dyr istedet for Mennesker. I Hamburg findes et Frygtelig Munterhed og Handelssted, men Hamburg er ikke noget mod Kjøbenhavn, der findes ikke saa smukke Bygninger og Gader i Hamburg som i Kjøbenhavn, men derimod Gammeldags Bygninger, krumme og skjæve Gader. Kjøbenhavn er en anderledes smuk Bye. Det nye som bliver bygget i Hamburg det er meget smukt.

Jeg beder Dem at hilse Christian og Anders mange Gange, og sig han maa snart komme bagefter mig, samt hilse vor hele Familie samt alle gode Venner og Bekjenterne. Nu intet videre for denne gang en at jeg ønsker at Fader jo for jo hellere vil skrive mig til da jeg længes meget efter at vide hvorledes di har det, da jeg dog næst Gud hjælpe haaber at di er hved Helsen og Helbred alle sammen. Jeg venter med at skrive til Nürenberg indtil jeg faaer Brev fra

Fader om Fader har noget at erindre. Til Slutning takker jeg Fader mange Gange at Fader fulgte mig Ombord. Level Level.

Deres til Døden Elskede Søn
Harald.

Min Adresse:

An den Zimmergesell Weber

Adressiir an den Hrren Hauszimmermann Reinholt i die grosse Petersstrasse i die Forstadt St Pauli pr. Hamburg.

Roeskilde d 10 Juni 1839.

Kjære Søn.

O! hvor glæder det os ikke at have faaet det saa Lenselsfulde Brev fra dig forgæves haver vi ventet ver Postdag men indet Brev kom fra dig. Vi fik det endelig den 7 dennes og hvor Glad blev vi ikke da Brevet kom fra dig og inu mere da vi fik at vide at du har faaet Arbeide, og havde det Godt. Midt Ønske er at du bliver hos denne Mand saa længe der er Arbeide og opfører dig Flidttig og Tro og holder dig fra alle onde og forføriske Selskaber. Hvad Skrivelsen angaar om at Skrive til Nyerenberg da kan du selv Skrive som du vil, jeg beder dig blodt at hilse dem. Hvi kan hilse dig fra Schmidt af, de skrev her ud at [de] Lendes nu got efter at vide hvor du var. Naar du skriver igjen maa du ikke glemme at skrive en Hilsen til din Skriftefader Domprost Bang og Kammerraad Hansen og Kanseliraad Libe med den Benemmelse, jeg takker dem mange Gange for deres Lygelige Farvel de ønskede mig. Palei Forvalder Oelsen er ikke mere til paa denne Jord.

Vi slutte vordt Brev for denne Gang med en venlig Hilsen fra Fader Moder Bedstemoder og alle Søkende hele vor Familie og Venner.

Du maa ike Glemme at øve dig i Agetegstur Tegning og serdeles af Smugge Bygninger.

Naar du kommer til Altona kan du forhøre dig om der ikke bor en Tømmermester Tim. Saa kan du hilse ham fra Weber om han kan errindre da vi arbeide sammen paa Slodttet og Fovist

Weber.

Du maa see at stile dine Breve saaledes saa jeg kan lade Kamme Raad Hansen læse det.

Hamburg d. 27 Juni 1839.

Guter Christian!

Da ich jetss in Arbeit stehe habe ich den Feder ergriffen um dich Nachricht zu geben wo ich Bin, doch hopfe ich das du es von meinen Eltern Erfaren hast, du mus nicht bøs sein das ich dich nicht Früher Geschriben habe weil ich wenig Seit gehabt habe, es ist sehr sonderbar die erste Seit wen man in die Fremede bin. O! wi war mir zummute von Eltere und Freunde Entfert gleich in so eine grose Stat zu kommen wi Hamburg . . . Handel und Wandel, Lustbarkeit und Leben ist hir genug, vile Merkwürdigkeiten von di Französische Belagerung wo die Slagten Gelefert sind geworden und desgleichen. Hamburg hat einen schönen Umgegen und schönen Promenaden und desgleichen. Die Elbe schwingt sich auch durch die Stat durch. Sonst in die Stat selft sind Enge krumme und schife strase wo Alles Stenkt von Qvalme. (Ich bin auch ein Par Tage krank gewesen von die Hamburger Säuge vas ein jeder krigt der dahin komt). Die Hauser sind alt. Doch vas ney gebaut ist von die Französiche Zeit ist schön und ind die Römische Ordnung. Doch Hamburg ist lange nicht so schön eine Stat vi Kopenhagen so schön vird sie in unsre Seit nicht. Ich Arbeide aber in die forstat St. Pauli, früher sogenannten Hamburger Berg, hier ist es frugterlig mit den Liderlichen Leben, in jeder Haus fast sind Huren, das gefælt mich nicht, ich weis das nicht mehr von Hamburg zu erzæhlen als man sich Fergnügen machen kan vor kein Geld und doch gefælt Hamburg mich nicht. Wie du weist ging ich mit den Dampskif vek von Kopenhagen nach Kiel eine sehr Fergnüge Fart, veil der Vind still var und man keinen Weller nicht auf dem grosen Vasser sehen konte, ich schlif die nacht nicht veil man sich mit die schöne Aussicht Fergnügen genug machen konte die schönen Inselln auf beiden Seiten zu Paseren, und ven man sehet ganz Holstein und Jydland, aber vas mir noch am Besten gefallen hat ist die vunderschöne Einseglung nach Kiel, auf die Linke Seite einen vahren Romantischen Gegen mit einen hübschen Birkenvælchen, und dan veiter hin sehet man das Kiler Slos und endelig die Stat klein aber vunderschön mit die Gangen und der schöne Slossgarten. In Kiel hat mir di Mochen gut gefallen, doch dadran kehre ich mich jets nicht mehr. Von Kiel ging ich nach Neümünster von da nach Barmstad und dan nach Hamburg, vo ich erheld Arbeit der 23 Mai und hat es sehr gut . . . Von hir gehe ich nach Berlin und andere grose Steter und dan nach die Schweit und Frankreich, da stehet meinen Sind vie es noch immer gestanden hat, es kan sein das ich diesen Vinter nach München gehe um da zu zeignen.

Nnu guter Redelicher Freund wie gehet es den dich, ich sehe dich al mit die Eboletten auf die Schulter, du hast sie doch wol al Bekommen, ich denke

wen ich mein Vaterland Vider betræten dich in einen ganz anderen Stellung zu sehen, den bei deinen Fornehmung mus du das Mutth nicht Sachen bei lassen es vird schon mit Gottes Hülfe gut gehen, Gott gebe es dan. Deinen Freund veis ich das du nie fergessen Thuts, wer veis es vas noch aus uns werden kan, ich vil mich Fleis geben alles Nuthsliches zu lernen Hauptsachlich di Seihnung.

Du kanst mich glauben die erste Zeit stund mich die Augen Oft in Thrænen, wen ich an meinen gelibten Eltern denken darf, Gesvestern und Gros Mutter, wie sie alle vor mir mit Thrænen da stunden und auch meinen beiden Freunden und meine Familie, grüse deinen Eltern und unsre ganze Familie ind Kopenhagen, grüse auch meinen Elteren viel mahl und meinen Freund Hansen.

Ich wil aufhören, du mus endelich so eher schreiben sobald du den Brif bekommen hast, vel man her nicht veis vo lange das Arbeit daurt, schreibe aber einen Recht langer Brif weil es mir Lib ist. Wilst du nicht zu gut zein und nach meinen Elter schreiben und bitten mir die Adresse nach Vater seinen Kosine Müller in Nürnberg so vie ich nicht die Adresse habe in den brief vo ich habe, da es in den andern stehet was zu hause ligt, und dan grüse meine Eltern viel mahl von mich und willst du dan nicht die Adresse ind deinen Brif schreiben, las mich sehen das ich nicht lange auf deinen Brif warten soll.

Jetzt wünsche ich dich von einen Africhtigen Freundes Herzen alles Glück zu deinen Fornehmen und Gott hülfe dich dazu, Lebvoll! Lebvoll!

Deinen bis zum der Tod Aufrichtigen Freund und Vetter

Harald Weber.

Roeskilde d. 17 Juli 1839.

Kjære Son

Da Gottzians Tager til Hamburg og er af den Godhed og tage noget Tøi med til dig og dette Brev, thi da vi viste at du var forlegen for Vehste saa bad vi skrædermester Pedersen sy dem og vi tænker ogsaa at de nog vil passe dig.

Du maa ikke Reise fra Hamburg men blive saa længe der er Arbeide og ei Reise i den beste Sommer Tid, thi det kan ei betale sig. Du kan jo ogsaa Godt blive der naar du holder dig fra alle slettte Selskaber. Du maa dog vide at i Bairen og paa de Prygsige Grænser maa ingen Svend opholde sig lenger en 6 Uger, thi da bliver han sendt tilbage^o).

^o) Denne regel havde ligesom bestemmelsen om, at man skulle være i besiddelse af et vist mindre pengebeløb for at få lov til at overskride grænsen, til hensigt at hindre, at altfor

Jeg kan hilse dig fra Christian Ryge du maa ei glemme vad du heder.

Hvi har nu indet vider en at tilskrive dig en Venlig hilsen fra Onkel Schmidt og Tante Christian, Julius og dem alle sammen, Onkel Sjaldemose og Tante Christiane, Emma og Fader og Moder, Bedstemoder, Konrat og Georg, Line og Maria og alle Gode Venner. Levvel Levvel

Weber.

¶

Hamburg d. 21 Juli 1839.

Kjære Forældre, Bedstemoder og Sødskende.

Det glæder mig at høre noget fra dem og det ved Gode Venner Godtzian som opsøgte mig her i St Pauli, og tak skal di have for Tøiet som di har sendt med, det er nok brugelig nu Omstunder, det glæder mig at Erfare at Fader har godt Arbeide, og at den Latinske Skole ogsaa skal bygges som ei heller er saa daarligt. Min Agt er ogsaa, som Fader skriver mig at jeg skal blive her i Hamburg saalænge Arbeidet holder ud, som jeg ogsaa troer er det Bedste, det seer ud til at det varer ved til henimod December, skulde det holde saalænge ud da er det min Agt (da jeg nok haaber at jeg kan spare saa meget sammen naar man lever Ordentlig) at gaa ned til München og tegne der til Foraaret, da jeg har talt med Flere Tømmersvende, som alle Roser denne Stad alene fordi, at man ei allene lærer at Tegne men faaer di rigtige og noie Grunde af enhver Deel, og isæer Acitækttuuren er der hjemme, jeg tror vist at alt nok vil gaa efter min Plan, da jeg saa tager Veien over Bremen, Han-ofer, Cøln, Cassel, Darmstatt, Carlsruhe, Stutgard til München hvorved jeg strax faaer flere af Tydsklands skjønneste Hovedstæder at see som er seeværdige, fra München gaar jeg muligen tilbage til Berlin og Arbeider der. Til München er ingen Skade for mig, og saa meget maa Sommeren rigelig bringe sammen, her i Hamburg maa man blodt staae fast og ei vakle ellers er det forbi; man kan godt spare jeg har dog noget tilsammen immer, naar man blot trækker sig tilbage. Nu har jeg en Bon kjære Fader til Dem, og det er, vis det var Fader muligt, at sende mig et rigtigt godt Bestik (Ridsetoi) da det til den Tid for at jeg muligen gaaer væk herfra kan være brugelig om Aftenen, da Reinholdt saa ogsaa nok underretter mig det han kan, og da jeg tillige i München tager mig en duelig Lærer saa er et godt Bestik nødvendig,

mange arbejdslose og helt fattige svende kom ind i landet, hvor de da ville leve af at fægte, dvs. tigge. Havde de ingen penge, kunne de oftest kun komme ind, hvis de f. eks. med et brev kunne bevise, at de var på vej for at arbejde hos en bestemt mester. – Den familie »Gottzian«, der omtales i dette og følgende breve er formentlig identisk med den familie Gotzian, der omtales ovenfor side 21.

her i Hamburg er di meget dyre og intet værd, hvis det er Fader mulig haaber jeg nok Fader Opfulder min Bøn. Jeg tænker at Række saa vidt at jeg kan blive i München i en 14–16 uger.

Her fattes mig blot min gode Kost til det strenge Arbeide, her maa man anderledes holde for en hjemme Arbeide, dygtig, dog det skader ei. Nu veed jeg intet videre for denne Gang end en Flittig Hilsen til Fader, Moder, Bedstemoder, Line, Conratt, Georg, og Marie, samt alle gode Venner, Bekjendtere og Familie.

Fra deres Søn

Harald.

(Efterskrift)

Jeg har skrevet Christian et Brev til for 4 Uger siden, jeg skrev han skulde bede Fader om Müllers Adresse i Nürnberg da jeg ei kan skrive derhen førend jeg har Adresse, vis han ei har faaet den vil Fader saa ei sende ham den da den staaer i det Brev som er hjemme, eller maaske naar Fader skriver til mig jeg kan faae den at vide. Jeg venter Brev saasnt som muligt og et Bestik med. Level. Jeg kan hilse Fader fra Rittmester Bregvold [skal være Brech-woldt] jeg har talt med ham 2 Gange i Hamburg.

Hamburg d. 21 Juli 1839.

Gode Ven

til Hansen

Jeg takker dig for die jeg har hørt et paar Ord fra dig, hvorledes gaer det dig, du kan troe jeg tænker meget ofte paa dig og ønsker blot at vi kunde Reise sammen eller blot i det mindste hver Søndag gaa ud sammen, det falder nu bort. Dog vi kan maaske træffe sammen i et Fremmed Land, jeg vilde virkelig ønske det, det var dog en glæde, jeg skal hilse dig fra Oppenhauser han Fortjener gode penge her og er Svend og Frisk, han beder dig at hilse Maren. – Jeg har ingen Tid nu, jeg skal hen til Godtsjang, jeg skal om en længer Tid skrive dig et længere Brev til og Fortælle dig meget.

Fra din til Døden oprigtige Ven.

Harald Weber.

Kære Søn.

Her med følger Møllers Adresse, men Bestiget kan ei følge med da Godtzians Søn ikke Reiste til Kjøbenhavn og derfra med Dampskibet, som jeg havde

troet, men Reiste med til Vordinborg. Men du skal ei bryde dig derom thi saa sende jeg dig det med Posten, jeg beder dig blodt om at blive i Hamburg saalænge der er Arbeide da du skriver at det vil vare ved til hen i mod Desember saa er der Tid nok til at Reise i. Hvor du seer nogle Smugge Porte, Plankværkger og Botaler og slige andre Dele saa Tag Skidtser af dem og send mig dem.

I det forrige Brev skrev jeg til dig at du skulde gaa ud til Altona og hilse Tømmermester Tim fra mig, men jeg fik ingen Svar om du havde været der eller ikke. Af Riidtmesster Bregvold har jeg modtaget en Hilsen – Stjæl dyttig men Lad en hver beholle Sidt. Har du Lyst at spise Agorge Salat kan du komme hjem om Midagen og Reise igjen naar du har Spist. Sebbelin Lader dig Hilse han Arbeider for Øieblikket hos mig paa Lagaarden som eiheller er saa daarligt et Stygge Arbeide.

Nu har vi indet videre for denne Gang end en Venlig Hilsen fra Fader, Moder, Bedstemoder og Sødskende og hele vor Familie.

(Efterskrift)

Godtzians Søn vil vist have at du skal skaffe ham Logis i nogle Dage. Lad mig see at du gjør dig Umage der for. Johan Meier Arbeider i Berlin.

Naar du kommer til Nyrrenberg kan du vise dem medfølgende Brev.

Levvel. Levvel.

Weber.

Bekommet det den 1 Sept 1839.

Berlin d. 4 Sept 1839

Kjæreste Fader, Moder, Bedstemoder, og Sødskende!

Deres Brev har jeg rigtig bekommet d. 1 Sept i Berlin (da jeg fik det sendt fra Hamburg her til Berlin). Jeg seer af Deres Brev at di troer at jeg endnu er i Hamburg men er allerede Reist bort derfra den 13 August, der begyntes allerede at gives Fyraften da Murene kunde ei komme frem da der var Mangel paa dem, jeg kunde vel have beholdt Arbeide endnu en 14 Dages tid, men jeg tog Fyraften da jeg tænkte før at faa Arbeide nu en sildigere, og besluttede derfor at ville gaa til Berlin, jeg pakkede min Feleisen sammen og gik den 13 August fra Hamburg over Lauenburg, Ludwigslust, Perleberg, Küritz, Spandau til Berlin, det er 39 Postmile, dem gjorde jeg i 7 Dage, jeg fik rigtignok at vide hvad det var at faae Blaser under fødderne, og sove om Natten paa Straa, man har paa den Vei en Smuch Schosee som et stykke i det Prü-

siske er beplantet med Ebler og Pærer (di smager godt), i Berlin kom jeg tilreisende den 19. August og fik Arbeide den samme Aften paa Kroen. Jeg skal hilse Fader mange Gange fra Foricht som har det ret godt, jeg var hende og besøge ham i Søndags, det glædede ham at Fader og var kommet godt efter det i Roeskilde. Hos Tim i Altona var jeg flere Gange men kunde ei træffe ham hjemme, jeg kan hilse i Hamburg [fra] Oppenhausser, Siverson og Schult, i Berlin gefalder det mig ellers saavidt ret godt da det er en meget smuk Bye og ogsaa godt Arbeide har man her. Berlin er en virkelig nydelig Bye og Smukkere end Kjøbenhavn, jeg kan hilse Fader fra Johan Meier som har det ret godt her. Nu vil jeg slutte mit brev denne Gang med en flittig Hilsen til alle gode Venner og Bekjendtere, jeg beder at hilse Anders, Christian, og dem alle i Kjøbenhavn meget.

Agorkesaalat har man ogsaa meget her og Berliner Pfankukken, da det vist bliver for besværligt at komme hjem og spise.

Fader, Moder, Sødskendende og Bedstemoder hilses mange Gange fra deres Søn –

Harald.

[Efterskrift:]

Jeg beder Fader at sende mig Bestikket saa snart som mulig da det her er brugelig, jeg har nok jeg vil begynde paa naar jeg faar det, hvorfor jeg venter det snarest muligt.

Jeg Arbeider med en gammel Tømrersvend en Nürnberger Hausener som har besøgt Fader i Fredericssia hos Justitsraad Brun, som beder at hilse Fader mange Gange.

Adresse!

An den Zimmergeselle H. Weber, in die Kyrasierstrase, auf die Zimmergesellen Herberge i Berlin.

Roeskilde d. 22 September 1839.

Kære Søn.

Dit! Brev har hvi modtaget, hvoraf hvi seer at du er i Berlin, og det glæder os meget at du samme Aften fik Arbeide. Her hvar en Fremmet Tømmer-svend, som hilste os fra dig, og sagde at du og han vilde Tegne sammen til Vinderen i MÜNKEN, men i Berlin er der ligesaagode Private Undervisninger som i MÜNKEN, MÜNKEN er ingen Stad for dig inu.

Naar du henvender dig til Forrist saa skaffer han dig nog en duelig Lære. Her har du nu midt Forslag, Gjør nu som du vil, Hils Forrist mange Gange

fra mig og spørg hvor stor hans Familie er, thi min er lige 8. Bestiget følger nu med, men Forlængningstyggiet er ikke deri formodligen har de ikke forstaaet mig i Kjøbenhavn, og sende det tilbage tager for lang Tid, inden du faar det, nu maa du hjælpe dig med det saagodt du kan, dit Navn staar i hvert Stygge.

Nu har hvi indet videre for denne Gang at skrive end en Kjærlig Hilsen fra os alle.

Du vil nog levere Fillipsen denne Seddel som medfølger og du hilses mange Gange fra Christian. Anders Hansen kan vi ikke hilse, han er nu i Kjøbenhavn hvor han Arbejder.

Skriv os tilbage om du har faaet Bestiget.

Levvel. Levvel

Weber.

Lad mig nu see at du Tager alting noie i Agt i Berlin Fasader og slige andre dele, enden det er i din Proffisjon eller ikke. Tegn dem op og for dig en rigtig Bog og Damp Maskinernes Andleeg, Pene Fasader, Grundtegninger og flere andre private Bygninger, jeg ved at der er meget at lære i Berlin – man maa benytte ikke alene Dagen, men ogsaa Aftenen, saaledes haver jeg og Forist ved flere Maaneskindaftener besedt pene Bygninger og Fasader, at hvi havde noget og tale om Dagen derpaa, – og de vil komme dig i Fremdtiden tilpas.

Den 13 Oktober skal hvi drigge din Skaal.

Levvel.

Naar du skriver os tilbage lad os vide om du har Skrevet til Nyrrenberg eller ikke.

Naar du skulde komme til Skalsudenberg[?], der har Murmester Schuls en Broder boendes, som er Murmester. Han har bedet mig at du skulde hilse ham fra ham.

Han bygger sig for oieblikget en 2 Etasiers Bygning i Heersegheden i Gordtzians Kaalhave! om Gud hvil skal vi om 3 Uger have Reise Gilde. Hils Mairer fra mig, og jeg haaber at han vil Træde i hans Faders Fodspor – og du ligeledes.

Berlin d. 4 Novbr 1839.

Kjæreste Forældre Sødskende og Bedstemoder!

Jeg tager Pennen i haanden, først for at takke dem for mit Bestik som di har sendt mig, og dernæst for at underrette dem at jeg nu agter at Reise fra Berlin, da Arbeidet her nu gaaer mærkeligt sammen, og det dog er alt for tidlig til at lige stille her hvor det er saa dyrt alt, og da man kan vente at Arbeidet maaske først begynder hen ad Paaske til som er temmelig silde, saa er min Hensigt at Reise herfra til Leipsich, Dredsden, Prag til Wien og muligt at Arbeide et eller andet Sted og derfra endnu i Vinter at gaae ind i Beiren til Nürnberg og besøge Faders Familie der, derfra maaske naar vi er saa vidt mod Foraaret at jeg da gaar ind ad Schweits, dog det kan man ei bestemme i Forveien. Meier rejser med over Wien til Müncken, Faders Geburttag har jeg feiret her i Berlin, Moders vil jeg formodentlig komme til at feire i Dredsden, jeg vil af Hjertet ønske dem Held, Sundhed, Lykke, og at de maa leve ret længe at jeg kan træffe dem saa sunde som jeg forlod dem, jeg beder at hilse Christian, og alle gode Venner og Bekjente, jeg venter nu intet Brev fra dem, og fra mig kan di vel næppe vente noget for det første før jeg kan hilse dem fra Faders Familie.

Deres Hengivne Søn
Harald.

Nürnberg d. 23 Februari 1840.

Kjæreste Forældre Sødskende og Bedstemoder!

Da mit sidste Brev dateret Berlin d. 4 Novbr. 1839, som jeg haaber di haver erholdt underrettede dem om at jeg Reiste bort fra Berlin, griver jeg nu Pennen da jeg er i Rolighed for at underrette dem om min Reise, og hvorledes det seer ud i Faders Fædreland. Jeg reiste bort fra Berlin, og kjørte paa Dampvognen til Potsdam som var ret morende, da det gaaer saa hurtigt at naar der staaer en Mand kan man i en 10 Skridts Afstand ei kende ham da det er som naar man seer igjennem et Huul og en med en Kjep slaar der forbie, di 4 Miil kjørte vi i 25 Minuter, i Potsdam opholdt vi os en Dag for at bese den smukke Residentz med det smukke Slot Can Saucsi, og flere alderdommelige Slotte og Mindermærker, derfra gik Johann Meier og en Kjøbenhavnner Leth og Braunvald en Lybeker der har arbeidet hos Schmidt i Roskilde, til Leibsig hvor vi blev i to Dage og Ret besaa Byen og det Mærkværdige Slagfeld fra d. 18 Octob. 1813, jeg traf Loop i Leibsig han bad

mange Gange at hilse Fader, fra Leibsig til Dredsden kjørte vi paa Dampvognen et Stygge, Dresden er ogsaa ret en smuk Bye med mange smukke Bygninger, fra Dredsden gik vi igjennem den Sächssiche Schveits hvor man finder Overordentlig mange Romantiske Egne, mange smukke Natursener, gamle Borge og afvejlende Egne, derfra kom vi til Teplitz i Bøhmen med smukke Bade, derfra til Prag hvor vi ophold os for ret at besee denne virkelig smukke Bye, mange af Alterdommens Efterladenhed med den smukke Domkerke St?? med det sølverne Gravkappele, og Riddersborgens hvor Tydscklands Keisere bleve kronede, vi gik bort fra Prag til Wien, og da jeg nu var i Wien tog jeg ogsaa Arbeide, men det Arbeide bekom mig ikke paa det bedste, i de første 4 Uger gik det an, men i den sidste ene Uge maatte jeg begynde at modelere Dybelbodener⁷⁾ og hukke Tømmer, kun en daarlig Fornøielse, som jeg snart blev kjed af og tog Fyraften, efter at have Arbeidet fra 4 Decbr. til 7 Januari efter at have havt 3 Spesier og 12 Svansiger [Zwanziger] til som jeg bragt til Wien, og gik bort med 12 Krøtser [Kreutzer], dog det fortrød mig ei at have taget Arbeide der da Wien er en stor Keiserstad, og man seer mange Dele der, som engang kan bringe en nytte. Jeg gik fra Wien bort som sagt og paa denne Vei fik jeg først at vide hvad det var at Reise, ingen Penge, Svolne Foder, fægte maatte man at man intet skulle rent sulte Ihjel, til Lintz gik det mig saa daarligt at jeg mange Gange Ønskede at jeg aldrig havde seet Tydsckland, en frygttelig Kulde var det og i en kold Stube paa en Bænk maatte jeg sove om Natten, og stod mange Gange op og løb omkring i Stuben om Natten for Kulde, fra Lintz gik det over den Beiriske Grændse, der feelte Reisepengene, paa Grændsen at opvise, allene Raadløs var jeg ei heller og kom lykkelig over Grændsen og ankom til Passau, Straubing, Regensburg og til Altdorf lidt fra Nürnberg, hvor jeg og min Kammerat fik Arbeide da der var brændt endeel Steder, og var meget Arbeide, min Mester har arbeidet i Kjøbenhavns hos Kern 1802–3, vi fik Arbeide den 9 Februar, som var tidlig og ikke værd at foragte Arbeide paa denne Tid, da det var bedre end at Reise og fægte sig igjennem, jeg har det gandske Godt hos denne Mester, han spurgte mig om jeg ogsaa kjendte Trappearbeide hvorpaa jeg svarede ja, der er en 3 Trapper at gjøre som jeg har i Arbeide allene, og de andre staaer at hukke Tømmer i Skoven, han har en 7 nye Bygninger i Arbeide, i hvilke der kommer ligende Stole, da her bliver gjordt godt Arbeide,

⁷⁾ Lorenz Webers kommentar: Dübelboden er et bjælkelag af tætliggende, en gang gennemskårne halvrunde stammer, som hugges let på kanten, således at de kan lægges tæt til hinanden. De samles med trædyvler (træpropper). Den skårne flade lægges nedad, den røres og pudses, ovenpå Dübelbodenbjælkelaget lægges slagger og heri underligger for gulvbrædderne. Byggeloven i Wien forlanger at tagbjælkelaget på den måde skal være skilt fra tagværket.

da Mesteren er en Akurat Mand, han har lovet mig indvendig Arbeide til at det gaar løs paa Tilliuget. Formedelst en Kulde der indtraf, Arbeide der ingen og det var ogsaa kummerlig koldt til mit Arbeide, gik jeg ind til Nürnberg da det kun var et kort Stygge, da jeg dog ei vilde skrive Hjem føhrend jeg havde talt [med] hvores Familie, jeg var i Nürnberg i en 1½ Uger, jeg kom Fredag Eftermiddag den 21 ind til Nürnberg, og gik strax hen til Müller hvor di boedt i den weisen Elephanten in die Jacobigasse No. 1040, og da jeg gav mig tilkjende glædede [det] dem meget at jeg var kommet, di spurgte meget om hvorledes det stod hjemme, Hrr Müller er en særdeles net gammel Mand og jeg blev særdeles godt optaget, han har 3 Døtre hvoraf den ældste er Gift med en Kammager, di andre 2 Piger er hjemme, Müllers staaer sig særdeles godt, di har et smukt Sted og godt Wertschaft, Hans Kone Ønskede gjerne engang at see Fader men da det ei er muligt det glæder dem immer naar jeg taler om mit hjem og fortæller dem hvorledes Fader og Moder har det, og jeg finder mig meget lykkelig hos disse Edle Mennesker, Madam Müller fortæller mig ofte om hvorledes hun havde faaet Prügl af hines Fader naar hun og Fader var blevet for lenge ude til Dands. Paa min Geburtsdag fornoiede jeg mig overmaade godt, jeg [var] beet hen til Paulus Dorschner til Middag, og om Eftermiddagen tog han mig med til et Forlystelses Sted hvor jeg . . .

[Resten af dette brev mangler.]

Roeskilde d. 17 Marst 1840.

Kjære Søn.

Dit Brev have vi modtaget den 9 Marst hvoraf vi seer at du ikke har haft det Godt i Vinter men een større Glæde er det baade for dig og os at du er bleven saa vel i modtagen af min Familie i Nyrrenberg hvor for jeg ogsaa beder dig paa mine Vegne at tagge dem mange Gange.

Det er os kert at du har faaet saa Godt Arbeide i Aldorf, derfor beder jeg dig ogsaa at blive der saa lenge der er Arbeide om det ogsaa var et heelt Aar, det er dog bedre ind at reise med ingen Penge i Lommen som du skriver. Adolf Godtzian er i det Fremmede som har søgt efter dig paa Kroen i Vien men du var allerede Reist der fra da han kom der.

Vi lygønske dig paa din Følsølsdag og vi ønske dig at al Lygge og Hel maa møde dig, de smaa foræringes du skulde have liger gemte til du engang kommer jem. Du har moret dig bedre den Dag end vi havde troet thi vi tente ganske vist at du var paa Reisen, men af din Skrivelse seer vi at du saa ikke har været paa Reisen, men fornoiet dig fortrinlig Godt hos min Familie.

Da jeg 1805 var i Vien logerede jeg med en Tømmermester Son fra Aldorf sammen, hans Navn kan jeg ikke errindre hans Fornavn lod han sig kalde Johannes, 1807 da Ensgelmanden bombaderede, Arbeide vi sammen hos Tømmermester Kern og logerede sammen, vil du ikke forhøre dig om ham levende eller død, naar du skriver igjen lad mig høre et par ord om ham, om det ikke skulde være ham du Arbeider hos. Jeg ved ikke om det er dig bekendt at Kong Federig d. Sjete er død den 3 Decp 1839. Her var en stor Høitidlighed da han blev bisat, vi maatte Arbeide baade Nat og Dag. Bønderne bar ham fra Roeskilde Vile til Domkirken, der blev det modtaget af 12 Herre og Baaret hen forand Kordsdoren hvor Biskopen holdt en tale, da den var end blev det Høie Lig baaret ind i Kong Christian den 4 Parade Capel, og der holt Biskopen en Tale over ham, [da] den var endt nedknælede vor nuværende Konge Christian d. 8tende ned forand Kisten og bad en stille Bøn til Gud. Onkel Schmidt og Nicoline var i Kirken og saa hele Stasen der, Moder var hos Renz der saa hun prossesjonen, og Conrat, Georg og Maria stod paa Vergsted Loftet der saa de hele Stasen. Naar du kommer til Nyrrenberg maa du endelig forespørge dig om min Morbroders Georg Dyrnsers Familie, han er formodelig død hvorledes de har det, lad mig se at du gjøre dig umage for at finde dem.

Lad mig se at du ret more dig ved alle Kyrgveiene^{7a)} at du kan have noget at fortelle os naar du kommer jem, da du er en stor elsker af at kjøre paa Dampvognene kan du let komme ned til Fyrd paa Jernbanen, der har jeg en Farbroder men han er fodenlig død, men han havde en Søn og en Datter, hvis du kommer til at tale med dem kan du hilse dem fra mig.

Understaaende Linnier er fra Christian

Kjære Ven.

Det glæder mig at du for nogen Tid har fundet en Havn, og at du ovenpaa den besværlige Reise har moret dig, Gid [du] ofte paa dine Reiser maa blive saavvel imodtagen som i Nyrrenberg thi det Gode smager best naar man har lidt lit ondt. Jeg ønsker at flyve til dig over Bjerge og Dale at kunc dele Reisens Sorger og Glæder med dig, med dig at kunc bestige Sweissens Bjerge, Gjennemreise Italiens og Frankrigs Sletter men anderledens staar der skrevet i Skjæbnens Lovbog.

Hvis du skulde komme til Frankrige maa du gjerne tilskrive mig et Frans Brev. Hvis jeg engang kommer til at reise vil du formodelig have endt din Reise og maaske da et eller andet Garn fengsler dig til Hjemmet. Vogt dig for Sydlandets forblente Skjonheder at du engang fri og frank kan komme

^{7a)} Fejlskrivning for Kirchweihe (kirkefest).

hjem. Jeg maa slutte disse Linnier thi di skulde have Plas i dine Forældres Brev og jeg maa ikke berøve dem deres Plas, med mine Studeringer gaar det Godt. Lev vel og vær mange Gange hilset, tænk paa mig i Modgang som i Medgang og skriv snart til mig. Farvel og lev lyggelig

din

Christian Schmidt⁸⁾.

Vi vil nu slutte vordt Brev med mange Hilsener fra vor hele Familie i Kjøbenhavn og fra mig og Moder, Bedstemoder, Line, Conrat, Georg og den lille Marie, Levvel Levvel

dine hengivne Forældre

Weber

(Efterskrift)

Anders Hansen Arbejder i Kjøbenhavn, han har skrevet ud til Dybletzer om at han skulde forhøre Fader om din Adresse, nu har han faaet den thi han vil reise.

Lad mig see at du ikke setter Tegning tilside nemlig Akketegetur er Hoved Sagen, Tømmermandstegning kommer af sig selv. Naar du kommer til Nyrrenberg ategn dig nogle Skitser af de Anlagte Kanaler og Sluser og flere andre pæne Fasjader som Gesimser, Ornamente, og deslige, du ved selv vor nyttig det er i Fremtiden, saa at du kan tale med naar du kommer jem, jeg haaber at du vil opfylde mit ønske og blive der saa lunge der [er] Arbejde, der kommer indet ud af at løbe Tiden hen. Hvis Gud giver os Allesammen Helsen saa vil jeg see at understøtte dig med nogle Penge saa at du kan tage en heel Vinder i Mynniken, siden er der tid nog til at gaa ind i Sveist, der har du min hele mening, og jeg troer naar du eftertenger det vil du selv sige at jeg har Ret, det beroer allene blodt alene paa dig.

Jeg har beedt dig om i et brev til Hamburg, naar du skriver skulde du sætte ind Hilsen til Kammeraad Hansen og til din Skrifte Fader Domprovst Bang, men du har immer Glemmt det, naar du skriver igjen saa lad mig see at du ikke glemmer det, men det maa være saadanne at jeg kan [lade] dem selv læse det, du ved nog Aarsagen selv hvorfor. Vi havde nær glemt at lade dig vide at der ved modtagelsen af dit brev blev der saadanne en Glæde at vi drak din skaal med en Baalle Egge Puns, lille Marie var den første som faldt under Bordet og Nicoline kunde inde gaa op af Trappen og jeg havde nok at bestille med at faa Moder i Seng. Jeg maa errindre dig om at hvor

⁸⁾ Denne efterskrift fra Christian er skrevet af L. W. Christian har ganske vist sendt hilsenen til Roskilde, men L. W. har skrevet den af i sit eget brev for at undgå extra-porto ved at lægge et andet brev indeni sit eget

der er en Dansk Minister kan du altid nyde Understøttelse, naar du fremviser dine Papire og taler dit Modersmaal saa faar du altid lit Understøttelse, det kunde du have faaet i Vien men det glemte du. Lev nu vel og vær mange Gange hilset fra os alle, dine hengivne Forældre, Bedstemoder og Søskende, bliv ikke saa længe føren du skriver igjen som sist, thi din Moder lenges alfor meget for at høre fra dig.

Nürnberg den 25 Juli 1840

Kjæreste Forældre Bedstemoder og Sødskende!

Med Glæde have jeg imodtaget deres Brev af den 17 Marts hvoraf jeg seer at di Gud være lovet ere Alle sunde og ved god Helsen, denne Gang er jeg rigtignok blevet noget længere ude med mit Brev end jeg skulle, Aarsagen dertil var denne at i Alldorf døde vores Mester og siden den Tid havde jeg ingen sünderlig Lyst til at blive der længere og gik bort derfra den 30 Juni til Nürnberg hvor jeg strax fik Arbeide hos Tømmermester Almansdörfer som kjendte Fader ret godt fra Kjøbenhavn, han har Arbeidet der 1826-27 paa Slottet og er ofte kommet op til os, jeg kom strax paa en ny Bygning og har meget godt Arbeide, jeg har i denne Tid arbeidet med ved en smuk Gesims efter den Jonische Saule Orden⁹⁾, og en Ovael Ege Trappe, men Lønnen er temmelig svag i Bairen, og man kommer ei vidt dermed, dog vil jeg blive her saalænge som Muligt da det dog er en glæde for dem naar jeg engang kommer hjem at jeg kan fortelle Fader hvorledes det nu seer ud i Faders Fødestad som er en smuk Velbygget Bye, i dette Aar er her justd Folkefest, og en Lystleier af 24.000 Mand som skal være smukt. Den Tømmermesters Søn fra Alldorf som Fader har Arbeidet med tilsammen i Vien, er Tømmermester i Alltorf og er en Velstaaende Mand, jeg har ret ofte været hos ham i Selskab, han har bet at hilse Fader mange Gange. Her i Nürnberg træffer jeg ret mange som har kjendt dem, Lorentz Hetsch har truffet Fader i Fredericsia og en Zittauer Brückel har Arbeidet tilsammen med Fader i Hamburg. Og en Mand ved Navn Harbe fra Gasstenhof som er i Raadhuset Secreteir lader dem mange Gange hilse, til Slutning skal jeg hilse dem Alle mange Gange fra vores hele Familie.

Med Glæde seer jeg af Deres Brev at det er deres Ønske kjæreste Forældre at jeg skulde tilbringe Vinteren i München paa Bygningskolen, som

⁹⁾ Det hørte til en af zünftens traditioner, at bygningshåndværkere og snedkere beskrev bygninger og udsmykninger efter hvilken »søjleorden«, de syntes at tilhøre: den joniske, doriske, korintiske, romerske eller mauriske.

er mig ret kiert, men! kjæreste Forældre det siger jeg frit i Forveien at jeg kun af Betydenhed selv vilde kunde bidrage meget lidt dertil da [mine] Klædningstygger er gaaet merkelig tilgrunde denne Vinter i di ni Uger paa Reisen, dog jeg vil bede Gud om at di maa have Helsen og Helbred at jeg i en 12 til 16 Uger kunde Tegne der. Her har jeg begyndt om Søndagen at Tegne for mig selv, jeg vil Hereftertiden om Søndagen begynde i den Polietegnische Skole, som ei er saa dyrt, og hvor man dog kan lære noget, jeg har flere Skitser og deslige dele.

I Dag er det just Lorenteser Kirkveie, Fader kan komme og faa nogle Kirkeveie Kuchen, Beirshe Dampnudeln und ein Maas Braunes Bier, das smekt gans gut. Jeg kjørte forige Søndag ned til Fyrt, som er i di sidste 10 Aar blevet temmelig stort bygget og er ret smukt der. Nu hved jeg ei mere at fortælle dem end en flittig Hilsen til alle gode Venner og Bekjendtere. Naar Fader engang skulle komme til at tale med min Skriftefader vores Domprovst Bang beder jeg at Fader ville hilse ham og Kammeraad Hansen mange Gange fra mig da di dog lykønskede mig da jeg reiste hjemmefra, muligt det ogsaa ville gjøre dem en Glæde naar de besaa flere af Tydsklands skjøne Egne.

Nu intet Videre for denne Gang. Kjæreste Forældre en flittig Hilsen fra mig til alle gode Venner og Bekjendtere og vores Familie i Kjøbenhavn, en Hilsen til Fader, Moder Bedstemoder, Linc, Conradt, Georg, og den lille Marie, kjære Conradt lad mig [se] at du bliver flittig og ikke saa vil som [før] for at naar du engang kommer ud i Verden du overalt kan komme igjennem, da faar man først Øjnene op, Level.

Deres hengivne Søn og Broder
J. Harald Weber.

Efterskrift :

Dette indlagte Brev er til Christian, ville di ikke være saa god og sende ham det og bede ham snart om Svar, fra dem ønsker jeg snarest muligt et Brev.

Min Adresse

An den Zimmergesell Harald Weber

in Weissen Elephanten in die Jacobigasse No 1040 in Nürnberg.

Roeskilde d. 18 August 1840.

Kjære Søn og Broder.

Dit Brev dagtetteret Nyrnberg 25 Juli 1840 har hvi rittig Modtaget, jeg er blevet Temmelig lence med at svare dig men Aarsagen var den at jeg vilde

havet til Kjøbenhavn for at sende dig en Vegssel, men jeg har aldrig haft Leilighed dertil, da jeg har meget at paasee, thi du maa vide jeg har Godt Arbeide i Aar og saa vidt som jeg kan forudsse til næste Aar med.

Jeg byger blandt andet en 2 Etasies Bygning i Bregaden paa Duhbrødders Hospitals Regning for Enker og Jomfruer, Tømmermester Schmidt har vel Gjordt sig Umage, men han har dog ikke naaet sit maal med at faa Bygningen, paa Bistrup er der meget Arbeide, paa Klosteret ligeledes.

Hans Maiestædt Kongen har i Aar Aproberet Grunden til den latinske Skole som skal nedrives til Foraaret og igjen opbygges i Vallos Have som vender ud til Kirkegaarden, saa at jeg haaber nest Guds Ret, at jeg kan understøtte dig til Vinteren at du kan tegne i Mynniken, men kun paa di Vilkaar at du til November gaar til Mynken hvor jeg haaber at kunne hjelpe dig i en 4 Maaneders Tiid, hvis du søger at faa Private Timer og søger at faa fri Afgang paa Akademiet i Aggetegtur og Tegning og maaske du kan faa Arbeide i Sommeren der i Mynniken, hvor der gjøres godt Arbeide, og maaske tager inu en Vinter i Mynniken, og om Sommeren gaa ad Schweiz til hvor der ogsaa gjøres Godt Arbeide, derfra til Elsars og Jemad, thi det kan ei nytte dig at løve Polen og Tyrolen igjennem og haver ei lært noget, det er bedre at lære noget nyttigt, som Christian siger at du vil besøge Petersburg, Paris, London, Neapel, det vil jeg ikke vide noget af, det bliver i Fremtiden din egen Skade.

Vil du ikke skrive mig et Par Ord til ved inden af Octobers Udgang.

Du kan hilse din Mester fra mig, legeledes hils og andre Gode Venner, saa maa du ikke Glemme at hilse fra hele Familien, du skal ikke tale til nogen om at du skal Reise til Myniken og tegne.

Vi kan dog ikke undlade at lade dig vide at den Stakkel Lidenbergs Dom er faldet, han skal i Slaveriet paa Livstid. Jeg skal hilse dig fra Valdemar Møller som har besøgt os 2 Gange i Sommer som skal nu giftes.

Nu vil hvi slutte vort Brev med en Venlig Hilsen fra dine Tanter og Onkler, fra dine Fættere og Cosiner og fra mig din Fader og fra din Moder, din Besste Moder og fra dine Søsken.

Levvel Levvel.

Din Moder har været meget syg saa vi næppe troede hun havde gaet fra det da hun havde Indfarmatsjon i Brystet. Jeg bliver ogsaa Svagere, det Merker jeg tydelig og jeg beder dig derfor at tenke paa Jem Reisen naar di 3 Aar er omme.

Tømmermester Schmidt har ikke noget Arbeide i Aar thi Frederig Martin og Hendrig Lassen som gjorde Svendestygge med dig er hos mig. Hansen som

har arbeidet lenge hos Schmidt og er af Kappitain Sveistrups Familie og hans Læredreng Jakob bege arbeider hos mig. Der har Arbeidet en Hamburger ved Navn Glug hos mig som har kjent dig fra Vien af.

Liebe Tante, mein Sohn schreibt, das er es recht gut hatt bey dir, welches uns recht erfreudt, sey du dein lieber Mann vill mahl bedank dafür, wollde Gott, dass ich es kunde wieder gut machen,

Dass ist warr – wen du Lust hat noch einen Dantz mit mir zu machen so sey so gut und kom hirrüber bey mir den du kanst glauben dass ich noch meine Beine kann gebraugen

Lebe Wohll

L. Weber

Roeskilde d. 25 August 1840.

Nürnberg den 14 October 1840.

Kjæreste Forældre, Sødskende, Bedstemoder!

Med Glæde kjæreste Forældre, haver jeg imodtaget deres sidste Brev, hvoraf jeg seer, at di vist vil gjøre deres yderste for mig, det glæder mig inderligen at see at Fader styrer Rohret saa godt (jeg mener at Arbeidet gaaer saa got, og at Schmidt ingen overhaand tager). Ved den Latinskoles Opbyggelse, vilde jeg ønske at jeg kunde være med, da jeg da muligt kunde vise dem, at jeg har profentiret betydeligt i min Profession, og jeg haaber Gud vil skjærppe min Forstand bedre til om et par Aar naar jeg engang vender tilbage. Jeg glæder mig ret i denne Vinter, at kunde nyde underretning i Acitegttuur, og i anden Tegning, og i en 4 maaneder som di skriver kan jeg næst Guds Hjælp gjøre betydelig Fremskrit, som er hoist nødvendig for mig, da jeg dog engang tenker at overtage Faders Sted, det koster dem kjære Forældre mange Penge men vil muligt i Alderdommen bringe dem glæde, det er efter min Formening noget af det bedste at have lært og seet noget i det Fremmede, om det ogsaa koste, og engang vende tilbage i Fædrelandet som en dygtig Mand. Jeg beder dem om snarest muligt at skrive mig til, og med same Brev at sende mig Vexlen med, hvis den er hertil at kunde heve Pengene her, eller om jeg skal heve dem i München, da som di skriver mig til at jeg strax i November skal gaac til München, og Tiden kommer snart forhaanden, og jeg opholder mig længere da vinterlønnen som længe er begyndt er meget svag, saa man ei kan komme ud dermed (25 Krydser daglig) og Sommeren (40 Krüdser), i Bairen vil jeg vel næppe Arbeide mehr.

Til Lystleiren skulde di have været her, der gik det lystigt til, Kongen var her i 10 Dage, Leiren var imellem Swienau, Gros Reit, og Gastenhof, den gamle Festning ved Fyrt blev indtaget, den Kongelige Familie og Generalstaben var der, her var den smukkeste Treffen, vor begge Partiers Kanoner Tordnede frygterlig imod hverandre, og en sterk Geværild, jeg løb bestemt den dag 5 Miil med omkring. Paa Folkfesten var der ogsaa herligt, med et smukt Vedløb. Jeg vil slutte mit Brev med mange Hilsener fra alle gode Venner og Bekjendtere som og fra Faders Broderdatter som har beet at hilse Fader og Moder mange Gange.

Jeg beder dem at hilse alle Gode Venner og Bekjendtere, hils Christian og sig ham det glæder mig at det gaar saa godt med hans Studion, en hilsen til vores hele Familie.

Bedstemoder, Line, Conradt, Georg og den lille Marie, Fader gratulerer jeg paa deres Geburtdag jeg har drukkert deres Sundhed i et godt Glas Bairisch Øl; Moder gratulerer jeg til deres tilkommende Geburtdag, det gjør mig ondt at Moder har maattet lidet saa meget i Brysts sygdom, dog Gud hjelpe dem det ei oftere maa overfalde dem. Level, Level,

Deres Hengivne Søn

Harald Weber.

Eftsk:

Jeg beder dem snarest muligt at skrive mig til.

Kjøbenhavn 24de October 1840

Kjære Søn!

Vi ere alle, Gud være lovet! ved Helbred for Øieblikket, ligesom ogsaa Arbeidet endnu gaar godt; jeg har 14 Svende og 3 Dreng i Arbeid, og en toetages Bygning ved Sukkerhuset for Anders Borch er i Værk. Alt gaar saaledes Gud skee Lov godt. Du ønskede at være nærværende ved Latinskolen Bygning, og jeg skal ikke nægte at jeg nok kunne bruge dig. Du kunde vel ogsaa nok være med, men det vilde være vel tidligt. Skriveri er mig det vanskeligste, men Conrad begynder at skrive ret godt. Jeg sender Dig hermed 3 dobbelte Lovidorer (efter min Mening 60 Gùlden), hvilke jeg saaledes setter ud, haabende at de ville bringe mig gode Renter. Dette sker naar Du er flittig og lærelysten, og om halvandet Aar kommer tilbage, beriget med Kundskaber i Din Profession. Naar Du har modtaget Pengene, haaber jeg Du lader mig det vide, og ligeledes ved Nytaarstid lader mig det vide hvorledes det staaer sig, da jeg saa haaber atter at kunne hjælpe Dig lidt, thi for Øieblikket er det

vel lidt knapt. Jeg vil forresten raade Dig Forsigtighed, og ikke lade nogen vide hvad du har; maaskee fandt Du det godt at lade nogle Penge blive hos Din Tante; Du kunde let enten blive udplyndret paa Veien, eller paa anden Maade tilstødes noget; især vil jeg derfor raade Dig ikke at lade Haandværks-svende og Reisekammerater vide at Du har Penge eller at Du vil blive i München. Dette skal Du kun betroe Din Familie. I München maa du sørge for at faae et ordentligt Logis, at faae fri Underviisning paa Academiet, og desuden tage privat Information.

Jeg kan fortælle Dig noget Pudsigt: Her kom en fremmed Dandselærer til Byen, og Nicoline lod sig tegne hos ham. Da han imidlertid ikke fik mere end Sex Elever, lod Nicoline sig udslette igjen, og tegne hos den sædvanlige Lærer, der netop ankom. Den Fremmede kom hen til os, og gjorde Fordring paa, at Nicoline enten skulde dandse eller betale Honnoraret. I vor Forlegenhed lode vi Conrad træde i hendes Sted, og saaledes er det paa eengang bleven en Dandsesal hos os, thi de ove sig hjemme i Femtrincene, og vi more os ret derover. De vente nu alle paa, at, naar Du kommer hjem, Du kan spille og de andre dandse; thi Din Floite har Du vel ikke lagt paa Hylden.

Jeg kan lade Dig vide at Therese Gottshiang og Mdm. Borch ere døde, og slutter nu mit Brev med mange Hilsener fra vor hele Familie, og jeg beder Dig at hilse min Broderdatter og ovrigt Familie.

L. Weber.

Kjære Harald.

Jeg griber denne Leilighed, da jeg skriver Brevet for Din Fader, som pludseligen er kommet til Byen for at vexe Penge til at sende Dig, – til ogsaa at skrive et Par Ord. Alt gaer Gud være lovet godt, og jeg haaber i November at være Elev i Professor Mariboes Hoiskoleklasse, hvor de bedste Lærere findes. Jeg maa ogsaa denne Gang bede Dig ret inderligen at komme igjen til Sommeren 1842, for at kunne faa udfaldet paa min Adgangsexamen ved Høiskolen. Dernæst beder jeg Dig at skrive et par Ord til mig naar du skriver til Din Fader, og forresten følge hans Raad, da de ere Frugter af Erfaring. Jeg besorger Brevet paa Posthuset for Din Fader, da han ikke kan vente længere. Farvel min Ven og glem mig ikke. Din

Chr. Schmidt.

Eftskr :

Din Fader bad mig lade Dig vide, at han har hørt af Mdm. Meyer at hendes Son streifer omkring i Schweitz, uden at arbeide, og vil sandsynligen komme hjem som en Klodrian. Min Moder beder mig sige Dig fra Din

Moder, at Du endeligen maa komme hjem saasnart som muligt, og at Længsel efter Dig ogsaa er en Grund til hendes Sygdom.

Chr.

Nürnberg den 9. Novbr. 1840.

Kjæreste Forældre, Sødskende og Bedstemoder!

Med Glæde og inderlig Tag, haver jeg imodtaget deres Brev af den 24 October med de 3 dobbelte Loisdøer (som omtrent vil være efter at da Guldet staaer svagt 54 til 56 Flor.), jeg takker dem inderlig for at di gjør saa meget for mig, som jeg ellers aldrig vilde kunde have forlangt af dem, da jeg derved have maattet troe at det havde været et Skam, dog nok derom jeg vil muligt i denne eller neste uge Reise bort til München for der at begynde Information, som jeg haaber Gud vil hjælpe til at det vil gaa godt og at jeg vil gjøre betydeligt Fremskrit, det troe jeg da saalenge jeg er borte, Lysten dertil haver lengtes derefter.

Jeg kan mange Gange hilse dem kjæreste Forældre fra Hrr Müller mine Base, og der Bakchen [?], den midlere som snart skal Giftes, mange Hilsener fra Paulus Dörschener, hans Kone hans Døtre og mange Hilsener fra mine øvrige Familie og en Hilsen fra Faders Broderdatter som og fra alle Faders øvrige Venner og Bekjendtere, som jeg har hilst alle paa Faders Vegne for maaske sidste Gang.

Nu ved jeg intet videre at medele dem en at Bairen sætter sin Aarme paa Krigsfod og alle unmonderte maa rykke ind, og det ene Regiment efter det andet Machere mod Richnen da di befrygter et Udbrud af Frankrig. Nu intet videre for denne Gang end at [jeg] til sidste Gang gjør dem min Tag.

Til Nütaaret skal di nok faa Brev fra mig, hvis di vil snart skrive er det mig kjært inden di faaer Brev fra mig da at adresere det paa Tømmerkroen i München.

Deres hengivne Søn
Harald Weber.

Kjæreste Christian!

Jeg ønsker dig meg[en] Lykke til Examen og at dine fremskrit maa godt gaae frem, jeg har meget at skrive dig og hved ei hvor jeg skal begynde, naar jeg kommer til München vil jeg nærmere underrette dig, hvorledes det staaer sig.

Din Hengivne Ven
Harald Weber.

München, den 16 Desember 1840.

Kjæreste Forældre, Sødskende og Bedstemoder!

Kjæreste Forældre, da jeg er overbevist om at di længes efter at høre noget fra mig, finder jeg det for nødvendig at skrive dem til. I Nürnberg tog jeg Fyraften først i November Maaned, Almansdörfer som var vel tilfreds med mig sagde til mig at jeg skulde blive og lovede mig Arbeide hele Vinteren igjennem, men som di selv hved kunde og vilde jeg ei heller blive længere, og da jeg sagde ham at jeg vilde til München gav han mig ogsaa Bifald. Jeg Reiste derfor velbeholden bort fra Nürnberg, efter at have taget Afskeed fra vores Familie og Faders Bekjendtere, som bad mig at hilse vores Familie i midt Fødeland. Paa Veien til München mødte mig intet da jeg var uden Reisekammerat, og gik hele Veien alene, og da det kun var 50 Postreiler (omtrent 26 danske Miil) naaede jeg München efter 5 Dages Reise, jeg valgte min Vei over Ingolstadt, en meget stor nye opbygget Fæstning, men da den neppe er halv færdig kan jeg ei fortælle dem meget derom, trods at di allerede arbeider over 8 Aar derved, her opholdt jeg mig ei længe og kom velbeholden til München, hvor jeg efter at have udvilet mig en Dags Tid, lod mig tegne i den Kongelige Baugeverbe Skole, hos Forstanderen Hrr Baurath Dr. Vorheer som saa oft som han kommer i Scholen formaner enhver til Fliid og Virksomhed (i denne Schole gaer di som gaer til Exsamen da ingen Mesterstygger her bliver gjort). Indskrivnings Penge og flere Verker, dog blot di fornødne, di som di maae have til exsamen da man derved Selvøvelse lettere kan begribe alt, det er nemlig Dempp Geometrie og Mathematik en Bog, og en Regnebog over det fornødne til Geometrie og Mathematik, foruden et Verk af Dr. Vorheer over Acitaturen, det hele Beløb sig til en 16 fl. jeg maa tilstaa at i München en rigtig nok kan lære noget. I skolen er der hver Dag forelesninger i Acitetsturen og Geometrie, og om Søndagen og hver Helligdag (som ere temmelig mange af her da alt er Chatolisch, og kun en Evangeligst Kerke) er der i den Poletektnische Skole Forelesning fra Kl. 7-12 om Middagen i Mathematik, Chymi, Phisik, Meneralogic og Algebra, som jeg hver Gang besøger da det er frit. Hidentil har jeg tegnet et par Kapeteler af den Ioniche og Corintische Ordning, da han paastod først at see hvor hvidt enhver er førend man faa opgivet, nu vil jeg [se] hvorledes det vil gaa med Acitetsturen, som jeg temmelig maa tage mig sammen da jeg er noget vidt tilbage deri. Ogsaa har jeg et ret godt Logic, et eget Værelse, saa stort som Fader og Moders Sovekammer ud til Gaarden, hvor jeg skriver, Reiner, Leser eller Tegner om Aftenen, jeg maae betale 4 fl. om Maaneden, da det her tillands ei er med Logicerne som hos os. Da det er nødvendig kjereste Forældre at di faaer at vide hvorledes det staaer sig med mine Penge

som ei vil lange ret længere end til Midten af Januar Maaned og det dog er min Villie, og deres at jeg skulde blive her til Skolen er ude, som er saavidt jeg ved i Slutningen af März, og da naar Skolen nu er forbie og Veiligt er godt da at gaac igjennem Tyrol over Insspruck ind i Schweitz til St Gallen, jeg er endnu ei bestemt om jeg holder ad Riehnen til (Basel Zürich) eller ad Genf, og ud af München vilde jeg nodig gaac saa nogen som ud af Wien, naar jeg først igjen er i Arbeide har det ingen Nød. Jeg venter Brev saasnaart som muligt, og Fader vil bedst selv vide hvad der er nødvendigt. Og ved den Bairesche og Østereische Grendse maa man opvise 10 fl. Reise-penge.

Jeg maac ret ofte lee heer i Altbairen over deres komiske sprog saa at jeg i den første Tid virkeligt havde en Dolmetscher nødvendig, her i München gefalder det mig overordentlig godt, det er [en] meget smuk Stad, man finder flere nye en gamle Bygninger da den nuværene Konge har megen Smak og Lyst for Bygningskunsten, som her ret Blomstre.

Jeg kan fortælle dem at jeg har haft saadanne Tandmerter at jeg har maattet lade en stor Kindtand udtrække. Jeg vil ønske jeg havde nogle Ebel-skiber, et par Glas Punsch med lidt rødt Saft i, et Been af en feed Gaas paa Nytaars-Aften, og di et godt Glas Bairisch Øll, dog hver maa lade sit smage. Har Fader fundet det Stadskreiser(?) med Nürnberg i det sidste Brev under Seglet. Jeg vil slutte mit Brev med mange Hilsener til Fader, Moder, Bedstemoder, Line, Conradt, Georg, og den lile Marie, jeg beder desforuden at hilse vor hele Familie og Bckjenterne, Level.

Deres Hengivne Søn
Harald Weber.

Jeg ønsker dem mange Gange et glædeligt og lyksagligt Nytaar.

Meine Adresse

Auf di Zimmergesellen Herberge, in die Rosengasse No 12 München.

Kjære Søn.

Det glæder os at Du gjør Dig Flid, og vi haabe at have Glæde af Dig. Derfor sender jeg Dig hermed igjen 3 dobbelte Louis d'ors, og beder Dig at indrette det saaledes, at Du kan komme ud af det dermed i den øvrige Tid, og have Dine Reisepenge, thi det er ikke mueligt for mig at sende Dig flere, da jeg har megen Reparation for hjemme. Lidenbergs skal nemlig flytte, og Leiligheden maac være i Orden inden der kommer et nüt Parti. Lidenbergs Sag

er endt, og han er bleven Statsfange i Kastellet, hvor han forresten har det bedre end hjemme, thi han har frit Værelse, 3 Mark om Dagen og Raadighed over Tiden. Glem ikke at tage Skizer af skønne Facader, og at være Flittig.

Du har Ret i at vi kunde lide et Kruus bairisk Øl, men istedetfor godtede vi os med Suursteg, Æbleskiver og Punsch med Saft. Vi spiste Sortepølser og Pressesylte, og morede os godt.

Det glæder mig at Du har vundet Almensdörfers Velvillie. Gid Du overalt maa faae saadanne Tilbud.

Jeg venter endeel Arbeid til Sommeren, og venter med Guds Hjælp ogsaa noget at bestille til Dig naar Du kommer hjem. Til Slutning mange Hilsener fra Bedstemoder, Dine Sødskende og hele Familie.

Weber.

Eftskr.

Du maa endeligen skrive saasnt Du har faaet Brev og Pengene.

Kjære Harald!

Jeg har til Juul og Nytaar været i Roeskilde og ret moret mig. Jeg har spiiet Dine Æbleskiver og drukket Din Punsch og Dine røde Snapse. Jeg har ogsaa gjort Dit Arbeid baade som Regnskabsfører og Bogbinder, hvorom Bøger kunde vidne naar Du kommer hjem. Om Aftenen spadserede jeg med Poulina Holm paa Bondethinget og troer halvveis at have gjort en Erobring i hende. Da hun veed jeg skal være Officeer, vil hun dog vel være fornuftig. Din Søster Nicoline har om Aftenen hentet hende naar jeg ventede paa Gaden. En Aften spillede vi Hanrej, og jeg befriede hver Gang Jomfru Holm fra at blive Hanrei, ja lod hende endog engang gjøre mig til Hanrei. Jeg tager mig imidlertid disse Narrerier let, thi intet i Verden er mig dyrebart uden Gud, Du, min Frihed og min Ære. Jeg kan fortælle Dig, at Anders Hansen har baaret sig galt ad med sin Forlovelse. I Kjøbenhavn maatte han føde hende da hun laac ledig, han satte Alt til, og hans Reise gik i Løbet. Skulde Du slet ikke have oplevet noget Morsomt, Smaaeventyr eller slikt. Du lever dog vist blandt lystige Brødre. Naar Du skriver saa skriv i Dine Forældres Brev, thi naar du lægger Brev inden i Dine Forældres, bliver det dem for dyrt¹⁰). Naar Du derimod skriver til mig alene, saa er min Adresse

An den Herrn Schmidt

in der Silberstrasse in der grossen Caserne, 5te Etage No 33 in Kopenhagen.

¹⁰) H. W. lod forældrene betale sine ved modtagelsen.

Jeg slutter nu mit Brev med mange Hilsener, thi Klokken er 11^{1/2}, og jeg har endeel at bestille inden jeg kommer i Seng. Gid jeg kunde tale med Dig istedetfor at skrive og vente saa længe paa Svar. Farvel

Din hengivne
Chr. Schmidt.

Eftskr:

Jeg har tillige mange Gratulationer til Dig fra Dine Forældre og Moder til Nytaar og Din Geburtsdag. De Glæde dem alle til det Øieblik at Du kommer hjem, og Nytaars- og Geburtsdagspresenterne vente paa Dig. *Chr.*

München, den 3 Februar 1841.

Kjæreste Forældre, Sødskende og Bedstemoder!

Aarsagen hvorfor di maaske saa uventende faaer et Brev fra mig er nemlig at jeg i et Brev dateret den 16 Decber 1840, som jeg skrev efter min Andkomst heri München hvilket jeg dog vil haabe at Di har faaet, hvori jeg underrettede Dem om at jeg var her paa den Kongelige Baugeverks Skole, og her blev ret vel optaget, og jeg i Brevet bad Dem om snarest muligt at sende mig et Brev og nogle Penge, da mine Penge som jeg skrev vilde omtrent lange til midt i Januari Maaned er ogsaa slaact til, den 15 Januar var mine Penge forbi, som ei heller var noget under, da jeg saa at sige i Halvtreide Maaned næsten have liget stille, og som jeg skrev haver skaffet mig flere Verke an her som alene belob sig til en 16 fl., og jeg siden den 15denes haver af flere gode Bekjenter maattet laane Penge, og for nærværende Øieblik stikker i Gjæld, dog fra denne Side kjender Di mig selv bedre end at jeg skulde kaste en Kreydser unyttigt bort. Da det omtrent allerede er 9 Uger siden jeg sendte Brevet bort er jeg bekymret hvad der kan være Aarsag dertil, om di maaske ikke haver faaet mit Brev eller Deres et eller andet steds paa Posten er blevet liggendes, jeg vil dog ei Haabe at der hjemme maaske er gaaet noget for sig som ligger en Hindring i Veien. Saasnart som jeg erholder et Brev fra Dem vil jeg ufortovet skrive Dem et Brev. Jeg vil vel omtrent gaa bort i Martz Maaned dog bestemt kan jeg ei besteme det, i mit tilkommende Brev vil jeg give Dem nærmere Efterretning da det saa er det smukkeste Foraarstid og jeg da gaaer over Innsprük, St Gallen til Genf, jeg beder Dem errindre at paa Grændsen af Østerrig og Schweitz maa man vise 10 fl. Müntz Reisepenge op og til at fægte haver jeg aldeles ingen Lyst, jeg kover mig maaske flere Verke her.

Alting gaaer ellers ret godt, her er en temmelig god Undervisning, Tømrermandstegning haver jeg ikke tegnet, blot Konstruxtioner og andre Opgaver i Architekturen som man faaer at udarbeide, jeg er temmelig tilfreds hermed, naar man selv er flittig kan man nok komme frem her, i mit næste Brev vill jeg nok fortælle Dem flere Ting, jeg vil slutte mig med mange Hilsener til Dem og alle Gode Venner samt til vor Familie i Kjøbenhavn.

Deres Hengivne Son
Harald Weber.

(Eftskr)

Hvis Di ikke har skrevet beder jeg Dem ufortøvet at skrive.

München, den 8 Februari 1841.

Kjereste Foreldre, Sødskende og Bedstemoder!

Deres Brev dateret den 11 Januar 1841, haver jeg først erholdt den 7 Februar hvoraf Aarsagen var at jeg skrev Dem et Brev dateret den 2den Februar som Di vel vil have faaet. Aarsagen dertil var som Di let kan troe, at jeg ventede paa et Brev og Tiden blev mig temelig lang, da jeg var bange at mit eller Deres Brev var gaact forloren, nok sagt jeg erholdt Deres Brev den 7denes med de 3 dobbelte Louis d'ors, hvorfor jeg takker Dem og vil ret vel indrette det saaledes at jeg kan komme ud af det med det, da man maae vide at vende og dreie sig i hver Skjæbne. Det gjør mig ondt for den lile Libenbergs' som nu er berøvet sin Frihed. Di skriver mig at jeg skal tage Skitsser af flere Facader, som ogsaa jeg har gjort og vil tegne flere Skjitsser naar det bliver lidt varmere, Di haver faaet mine Tænder til at løbe i Vand med at fortælle mig at Di til Juul og Nytaar havde Suuersteg, Æbleskeber, Punsch, som er ret godt, dog jeg morede mig ogsaa, Julcasten havde jeg just noget at udrette paa Kroen, og om Natten da kl. var 11 gik vi omkring i Kerkerne, som her var meget smuk med stor Capel Musick i Slots Capellet, og Nytaars Hellig Aften var vi i mit Logie med flere Ordentlige og Bildede Mennesker nemlig en Königsberger Bekker, to Baseler Kummel og Schack, en Schweitzser Glock og en Sigmaringer Dittmann hvor vi underholt os med at syngte og andre uskyldige Fornøielser, spidste et stygge Schweitzer Ost, og drak flere Potter Bairisch National Drik, da Kl [slog] 12 stødte vi an paa et: lange lebe unsern Eltern, Familie und Freunde in unsern Vaterland, og tømte Kruset, Kl. 3 gik ver til sit.

Den øvrige Tid hver Aften har jeg nok at bestille med at afskrive Forelesningerne som nu har formeret sig og Tiden til at tegne rigtignok bliver

rovet, dog Forelesningerne ere nyttige, en Herr Professor Haindel, som jeg ei haver nævnt Dem har Forelesninger over Maschinenkunde. Som Christian skriver mig har Di gjemt ret mange presenter som venter paa mig, muligt naar jeg hvor jeg tænker at Arbeide til Sommeren, Fortjenesten er god saa kan jeg maaske ogsaa bringe Smaadele med hjem.

Vinteren er meget streng her med streng Frost saa at jeg ikke onsker at være paa Reisen i denne Vinter som forige Aar, derimod glæder jeg mig til Foraaret, da har jeg virkelig en særlig Reise for mig i gennem Tyrol og Schweitz hvor Naturen byde sit fulde frem for Øiet. Her i München gefaller det mig ellers virkelig, Architekturen har her virkeligt naaet et hoit Trin som den maaske ei for har været. Pregtige Bygninger, Palaste, og tilligemed megen Landsforskjønneelse, saa at her om Sommeren maa være Herligt da det ligger meget flat dog en 3000 [Fod] over Havets Flade og her piver rigtig stærke Nordvinde, som gjør det koldt, et herligt Syn er det saa her i det ferne den Blaae Alpenkjædes Forbjerg, jeg kunde vel fortælle Dem meget mere, dog jeg vil opgjemme noget til naar jeg engang kommer hjem, da kan Moder gjøre mig Æbleskeber og Punsch, og jeg er blot glad at Di alle ere Sunde og friske hjemme, og Moder maa ei være besorget for os da jeg immer er lystig og fornøiet, saa Di vil [være] fornøiede naaer jeg engang kommer hjem. Til Slutning mange Hilsener til alle gode Venner og Bekjenter fra Deres hengivne Son

Harald Weber.

Eftsk: jeg venter ingen Brev fra dem, naar jeg reiser bort skriver jeg Dem et Brev til.

Jeg beder Dem om at hilse Christian mange Gange, naar jeg er i Arbeide vil jeg skrive til ham.

¶

Roeskilde den 13 Februari 1841.

Kjære Son.

Vi kan lade dig vide at vi den 16 Januari afsente et Brev med 3 doppelte Loisdore i, det gjør os ondt at du ikke har faaet det inu, formodentlig har Posten blivet opholdt, skulde du imidlertid ikke have faaet Brevet med Loisdorene i inden du faar det Brev saa laand du kun, din Gjæld skal nog blive betalt, men skriv [os] endelig strax til at vi kan vide om du har faaet Brevet med Pengene i, at vi da kan henvende os til Postvæsenet for at faa den, men vis du nu ikke skulde have faaet Pengene saa skal jeg nog sende dig dem inden at vi fig dem fra Postvæsenet, du skal alsa ei frygte, og vad Sorg

andgaar om hvorledes hvi har det herjemme da har du indet at frygte, thi for Øiebligget har vi ingen Nød og vi er Gud været Lovet ved God Helsen allesammen, skulde du i dette Mellemrum have faaet mit Brev med Pengene i saa behøver du ikke at svare paa dette Brev. Vi bleve meget Glade da vi i dag Modtog dit Brev men ved Gjennem Læsningen blev vi meget bestyrede og især din Moder som for et par dage siden haver drømt at du stod i Døren og Græd, og inu mere bedrovede blev vi, da vi har oprettet en Klub under navn af Haandverksforeningen og i Morgen (Søndagen den 14) skal være Bald hvor Moder, Line og jeg skulde med, din Moder har slet ingen Lyst til at tage med. I dag en Times tid for dit Brev kom havde vi bestemt at feire din 20aarige Fødsdag med Sursteid, Ebelskiver og Egge Puns men ved dit Brevs andkomst tapte vi Lysten men vi vil dog feire den aligevel. Jeg hører at du vil Reise til Schveist, naar du kommer et eller andet sted hvor du kan faa Arbeide saa skriv os til.

Aarsagen hvorfor du maatte vende lenre, in du maaske havde ventet, var af den Aarsag at vi ikke vilde sende brevet med Pengene afsted her fra Roeskilde men Moder maatte reise til Kjøbenhavn, thi ingen her i Roeskilde ved at jeg har sent dig Penge, nu har vi intet videre for denne Gang at tilskrive dig end en Venlig Hilsen fra hele Familien som alle Lygønsker dig til din Føsselsdag, du Løgønskes ligeledes af mig Moder og din Bedstemoder og dine Søkende som alle ønsker dig alt Godt.

Levvel.

Dine Hengivne Forældre
L. Weber S. Weber.

Zürich, den 18 Juni 1841.

Kjereste Foreldre Sødskende og Bedstemoder!

Tiden er Dem vist blevet lang inden at Di har faaet mit Brev, og Di vil knap kunde begribe Aarsagen dertil; mit sidste Brev af Martz Maned fra München sagde Dem, at jeg vilde gaac ind i Schweitz hvor jeg ogsaa er lykkelig ankommet, rigtignok paa en liden Omvei, jeg ankom lykkelig til Insspruk i Tyrol med to Reisekoleger Bekker og Schjack som jeg troer i mit sidste Brev at have nævnet Dem, di vare bestemt at gaa til Venedig, og derfra til Rom, Venedig havde jeg lenge onsket mig at see og besluttede mig derfor at gaa med, vi gik igjennem det herlige Insthal over Bodhen til Trient den første italienske Stad hvor man seer sig omgivet af smukke Villaer, Palaster, Kerker og Gaderne med Acader og det meste efter den Corintsche eller Römische Stii,

derfra kom vi over Verona, Piazensa, Pardia til Strandbredden hvor man omtrent 1 Mil fra Landet blikkede Venedig som hævede [sig] af havet i Veiret, vi sat os i en Gondel og bleve sat over, først saa alt Tagene og Kerker dunkelt ud men med Hver Aaretag hævede Staden sig af Bølgerne i Veiret og man saa di venlige røde tage og di smukke Kuppler af Kerkerne, her opholdt vi os flere Dage, det gefalt mig her fortreffligt, den pragtfulde St Marcus Kirke er et herligt Verk en S sammensætning af Corintshr. Marischr. [maurisk] og Römishr. Stylt med pragtfulde Mosaick Gemalder, St Marcus Pladsen hvor Dogens Palast [og] Kerken støder til hverandre er vist nok en af Eüropas smukkeste Pladser. Og det besynderligste (merkwürdigste) er at men i denne store Bye ingen Heste eller Vogne faa at see, alt fahrer i Gondels da helle Staden er gjennemskaaret at Kanaler, fra Venedig gik [vi] igjennem Pardia over Roviga til Ferrara den første Bye i det Römische, derfra til Bologna, meget store Byer, og derfra til Florentz, denne Bye ligger i en herlig Dahl, er en smuk Stad med den Prectige Domkerke og med den prectige hoie Campagnillei (Klokketaarn) som har en dygtig Hoide og opført af egt Marmor, man seer den meget langt, her er mange fremmede som har Villar i nærheden af Staden som giver alt saa Venligt et Anblik, fra Florentz gik vi over Siene, Montesfiascone til Rom, den herlige fordums gamle Keiserstad paa sine syv Hoie liggende i det fjerne! Saa med sin herlige St Peters Kerke prægtig høit kneisende, det vilde være mig umuligt at kunde beskrive Dem Roms Herligheder paa disse paar Linier, da jeg har saa meget at vilde spørge Dem om at jeg vil spare det til jeg kommer hjem, det er vist at Rom er en meget stor Stad og hvad her for prectige Bygningsmindesmerker findes saasom Colosæmet og mange Templer, det prectige Vadicano (Pavelige Palast), jeg var i Rom i 14 dage og saa i den Tid mange dele som jeg haaber at kunde trekke nytte af i mit Fædreland, fra Rom af maatte jeg vende tilbage til Tydskland, jeg havde rigtignok gjerne seet Neapel men det var Umuligt, di Penge som jeg havde var sat til og den Understyttelse som jeg har nyt, og jeg derfor fik nogle Penge laant at jeg kom tilbage, jeg tog derfor fra Rom af en anden Vei til Mailand over Bologna, Modena, Parma, Piazensa og fra Mailand til Billengsone i Schweitz over St Gotthard Top hvor jeg overnattede da der laae Uhyre høit Sne, derfra kom jeg lykkelig til Zürich hvor jeg strax traf Arbeide, og [venter] nu blot paa at høre noget fra Dem, jeg har faaet noget godt Arbeide, som muligt kan vare temmligt længe, og hvis det ikke kunde være Tilfeldet, som jeg let troer, at jeg kunde Besøge en Skole i Vinter, da jeg er i Qvateer hos en Poleer som er en dygtig man, da han om Sondagene hjælper mig og Underviser mig i Tegning, da jeg har taget mig flere dele af i Italien som jeg nu Arbejder ud, da det er Profitten jeg har hostet.

Naar Di skriver mig [til] Ønskede jeg at vide hvorledes det stod med den Latinske Skole, om den er i Arbeide og hvorledes Udsigterne ere med Arbeidet, som jeg har hørt af flere fremmede har Schmidt ikke meget Arbeide, jeg vilde Ende mit Brev, naar jeg kommer hjem om Vinteraftenerne vil jeg kunde fortelle Dem ret meget, jeg beder Dem at hilse vor hele Familie og Venner, hils Christian mange Gange, jeg haaber i mit Brev som jeg faa, at høre ret meget fra Dem. Di Hilses Fader, Moder, Bedstemoder, Nicoline, Conradt, Georg, Maria fra Deres oprigtige Elskende Søn og Broder.

Harald Weber.

Meine Adresse ist

Auf der Zimmergesellen-Herberge zur Rosen in die Rosengasse in Zürich.

Roeskilde den 11te Juli 1841.

Kjære Søn!

Du har Ret i, at vi haver længedes efter Dit Brev. Din Moder har været saa angst, og det glædede os derfor saa meget, da vi fik Dit Brev af 18de Juni fra Zürich. Det er meget behageligt, at Du har seet Venedig, Florents, Rom og de andre smukke italienske Stæder, især da Du har benyttet Reisen til at udvide Dine Kundskaber. Med den latinske Skole gaar det saavidt godt. Jeg haaber, at den skal være reist om en 14 Dage, og jeg vilde ønske, at Du kunde gjøre Ovaltrappen til den. Idethele gaar det godt med Arbeidet, men meget gaaer tilspilde, og Skriveriet og Regnskabsvæsenet volder mig megen Hovedbrud. Jeg bliver dagligen ældre og svagere, Moder ligeledes. Jeg har flere Gange nyligen været syg, og det vilde være slemt, hvis jeg faldt bort, inden Du kom hjem, Du som skulde være en Støtte for Din Moder og Dine Sødskenne. Derfor er det mit eneste Ønske, at Du til Efteraaret vil begive Dig ad Hjemmet til, og jeg haaber, at Du ikke vil nægte mig dette Ønske. Naar Du saa kommer hjem, skal Du gjøre Mesterstykke, uden at tage Borgerskab. Du behøver ikke at undsee Dig for, ei at have været længe nok borte, thi til den Tid har Du næsten været 3 aar borte, og desuden er det ligegyldigt, enten Du er en eller ti Aar borte; og jeg synes, at Du ligesaagodt kan arbeide for mig som for Andre. Jeg venter med det første Brev, og hvis Du opfylder mit Ønske, vil jeg søge at sende Dig lidt Reisepenge.

Jeg kan underrette Dig om, at Domprovst Bang er død, at vor Kronprinds er formælet med Prindsesse Caroline Mariane af Meklenburg-Strelitz, og at der i den andledning har været stor Stads her.

Jeg vil nu slutte dette Brev; farvel kjære Søn, opfyld mit Ønske, og vær hilset mange Gange fra vor hele Familie, Dine Sødskende, Bedstemoder, Moder og Din Fader

L. Weber.

P. Sk. Du hilses fra Christen Ryge, at hans Søn staaer sig godt, og er gift med en Skræderenke i Berlin.

Kjære Harald!

Det har glædet mig at læse Dit sidste Brev. Hvor jeg ønskede med Dig at see Verdens gamle Hovedstad, endnu Kunsternes, med Dig at bestige St. Gothard. Jeg haaber ogsaa engang at kunne reise, men da skal jeg bruge Penge, og komme overalt. Skade, Du sandsynligen ikke saa kan følge [mig], thi Dine Forældre trænge til Dig, og det allerede nu. Derfor beder Din Fader Dig at komme hjem, og ogsaa jeg Kjæreste beder Dig at komme. Jeg længes efter at trykke Vennens Haand, at læse i hans kjære Hjerte, thi det er nu længe siden, at vi taledede ret fortroligt sammen, som hin Aften i Julen. Og naar Du kommer hertil, skulde vi ret more os sammen. Jeg kommer sandsynligen til Bal i Roeskilde til næste Juul, og det vilde glæde mig, hvis Du kom med, thi Du har da vel lært at dandse, ellers maa Du lære det, naar Du kommer hjem. Maaskee vi til Vinteren kunde tage et Koursus sammen hos Hoppe eller Stramboc. Vi maa endeligen være sammen til næste Juul, og naar Du faar Reispengene af din Fader, kan Du snart have gjort den Reise, thi man reiser hurtigt paa Dampvognen. Å propos, vi faaer maaskee ogsaa Dampvogne, thi der er Subskriptionsindbydelser paa Actier til Jernbaneanlæg ude, og Kongen interesserer sig for det. Men siden jeg er kommet til at tale om Kongen, vil jeg dog fortælle Noget om Festlighederne i Anledning af Formælingen, hvilke jeg tilligemed Din Søster saae. Indtogsdagen seilede Parret paa det Kongelige Dampskib ned gennem Kanalen til Slotspladsen, hvor de gik iland, og gennem en prægtig Balustrade til Slottet, hvor det Kongelige Par Selv tog imod dem. De andre Dage var Concert ved Slottet eller anden Steds. Indtogsaftenen var Byen prægtigt illumineret, en anden Aften var Fakkeltog, en Eftermiddag gjorde flere Tusind Haandværkere et Fakkeltog, og der har været Bal paré, og skal efter Sigende ogsaa gjøres Bal for Haandværkerne i Fanetoget. Tømmerne have taget sig godt ud der.

Jeg maa slutte mit Brev, kom snart kjære Ven, lad ikke Din Familie og Din Ven forgjæves vente. Din

Chr. Schmidt.

Zürich, d. 11 August 1841.

Kjæreste Forældre, Sodskende og Bedstemoder!

Deres Brev haver jeg rigtig erholdt, og seer deraf at Di ere hved Helsen. Hovedsagen som bekümmere mig mest er at Di skriver at jeg skal komme hjem til Efteraaret, som Di giver Deres gode Grunde an for, jeg har ikke noget imod at det er en hjælp for Dem, men! at man skulle komme hjem før Tiden, ville Folk sige at man [ei] havde ventet til Klokkeslettet var omme, og det ville gjøre mig meget ondt, hjemme at lade mig kaste noget for af alle og enhver, da jeg har for megen Eresføelse dertil, og Di sagde jo selv førend jeg reiste bort at jeg ei maatte gjøre Dem den Skam at komme hjem for min Tid var omme, og jeg havde været en tre Aar borte, da det som et Menneske lære og seer i det Fremmede i en tre Aar, kan man ikke kjøbe for det Dyreste paa Jorden, det Fremmede er kun det eneste hvorved et Menneske naar han bruger det med Fornuft kan uddanne sig. I det sidste Brev skrev Di mig at jeg skulle gjøre Ovaltrapperne til den Latinske Skole, det er vidst at jeg havde megen Lyst dertil naar det var muligt at det kunne blive til neste Foraar, da jeg saa bringer en God Ven med, en Kjobenhavner Leth, som der reiste bort fra Kjobenhavn paa den Tid som jeg, vi var i Berlin og til Vien sammen og jeg traf ham her ogsaa, jeg har lært meget af ham da han har tegnet i en 4 Vintere og er en god Arbeider, vi ville saa reise sammen til Lands til Kjobenhavn da han har flere Familie i Fyen og Jylland og tænke i Odense at blive Mester, og saa vilde jeg hellere reise ned ad Rihnen til Foraar en om Efteraaret, da det saa er meget fornoieliger, og jeg maaske kunde blive her om Vinteren og profentere noget. Di hved jeg gjerne opfylder Deres Ønske til hver Time da jeg hved hvad jeg er Dem skyldig. Jeg lever her ganske indtrukket og er hjemme hver Sondag da der feiler mig Byxer og Stovler og Skjorter og [hver] 14 Dag naar her er Dands maa jeg blive hjemme naar Di andre gaar ud, og jeg derfor beder Dem at understytte mig med nogle Penge, og kunde anskaffe mig noget og nyde lidt Fornoielse i den korte Tid jeg kun kan blive borte, naar jeg opfylder Deres Ønske, Di hved som jeg skrev i det sidste Brev at jeg var i Gjæld og havde laant Penge da jeg reiste bort fra München til Italien, dog den kan jeg nok selv haaber jeg afbetale blot naar Di kunde hjelpe mig med noget at jeg kunde anskaffe mig nogen klæder, [da] Lonnen er her om Dagen 29 skilling Schweizer Pengene 4 fl: 14 skilling (om Dagen efter Danske Penge 3 Mark 12 skilling), kan Di selv beregne Naar man betaler Kost, Logie, skal afbetale Gjæl hvad man har tilovers, jeg vil slutte dette da Di selv bedst vil kunne bedømme det, og til at reise videre har jeg ingen Lyst og kan heller ei, det eneste er man har godt Arbeide her.

Jeg beder Dem at hilse Christian Mange Gange, han skal gjøre mig ret fornøiet i Roeskilde paa Ballet som han har infiteret mig.

Jeg hved intet videre en en Hilsen til alle Venner og Familie, som og til Bedstemoder, Nicoline, Conradt, Georg, Marie, Moder og Fader hilses mange [Gange] fra mig og Gud give at jeg kunde treffe Dem saa sund og frisk som jeg forlod.

Deres Hengivne Son
Harald Weber.

Eftskf: Jeg vil bede den kjære Fader snarest muligt at skrive da jeg selv er i en Forleinhed.

Kjøbenhavn den 6te September 1841.

Kjære Søn!

Dit sidste Brev har hverken glædet Din Moder eller mig. Jeg havde ventet, at Du som en god Søn havde skrevet, at siden det var Dine Forældres Ønske, og De trængte til Din Hjælp, Du da vilde komme. Men istedetfor det glemmer Du hvad vi have gjort for Dig, at ofte Dine Sødskende have maattet mangle Et og Andet, fordi jeg vilde hjælpe Dig, at Du kunde have Nytte af Din Reise. Og nu vil Du atter have Penge for at kunne Dandse som du skriver. Mangelen, Du er i, Skylder Du tildeels Din unyttige Reise ned i Italien, og dog skulde jeg ikke have bebreidet Dig det, hvis Du havde opfyldt mit inderlige Ønske; men Du maac ikke troe, at jeg nu igjen vil gjøre saadanne Offrelser, da den eneste Nytte er, at du kan dandse. Du maa vist i Schveitz kunne finde Fornøielse uden det, og jeg sender Dig derfor blot disse 10 Rbdhrl. preussisk Courant, for at Du kan have det Nødvendigste og have en lille Reiseskilling. Jeg kan og vil nu ikke sende flere Penge, thi vel har jeg meget Arbeide, men der gaar meget tabt af Mangel paa Assistance, og desuden har jeg Reparation, saavel for mig selv, som i forrige Lidenbergs Leilighed, der endnu i Vinter kommer til at staa ledig. Hvis Du kommer behøver Du ikke at frygte Forkastelse af nogen, thi enhver veed, at jeg har skrevet efter Dig, fordi jeg trænger til Dig; tværtimod vil man bebreide Dig Din usønlig Opførsel, hvis Du ikke kommer. Desuden kan ingen foreskrive Dig, hvorlænge Du skal blive borte, da Du ikke reiser paa Stipendium. Du skriver, at jeg selv har bedet Dig, ikke at komme før om tre Aar, men Du maa tænke paa, at jeg dengang var en rask Mand, nu derimod bliver jeg hver Dag svagere, og dit sidste Brev har igjen gjort mig syg. Jeg har sagt Dig min mening, og jeg beder Dig nu snart at sende mig Din, for at jeg kan vide, hvad jeg kan rette

mig efter. Hvis Du kommer vil Du glæde os alle; men hvis Du ikke kommer, maa Du ikke gjøre Regning paa nogen Hjælp i Vinter. Jeg slutter med mange Hilsener fra vor hele Familie, som længes meget efter Dig og fra Din Kjærlige Fader

L. Weber.

Kjære Harald!

Hvor Du dog er knap med at skrive til Din Ven, at der ikke var et eneste Ord til mig i Dine Forældres Brev. Jeg vil ikke denne Gang tale om Din Reise, thi Pladsen tillader det ikke, men jeg vil, som Dine Forældre og Din øvrige Familie, bede Dig om at komme hjem inden Julen. Og Du vilde komme, kjære Ven! naar Du vidste, hvad jeg veed, naar Du havde seet den Virkning, som Dit Brev gjorde, naar Du kjendte den fulde Udstrækning af Dine Forældres Godhed for Dig, og af Din Faders Trang til Dig. Alle havde med navnløs Længsel ventet paa Dit Brev, og da en Morgen Postbudet ringer, aner det Din Moder, at det er ham. »Det er Brev fra min Harald« udbryder hun, idet hun løber ud. Man kalder paa Din Fader, som er paa Locummet. Men snart bliver den almindelige Glæde forandret til Sorg, og jeg kan ikke beskrive Dig den Stemning, hvori jeg Dagen efter fandt Dine Forældre, da jeg, efter at have faaet Brev fra Din Søster, gik til Roeskilde. Det øvrige har jeg fra Tante Christiane, som i de Dage var i Besøg i Roeskilde, og som fortalte mig, hvad hun havde været Vidne til. Og jeg har seet, hvormeget Din Fader trænger til Dig. Det gaar saa vidt, imellem os, at flere Hundrede Rbdlr. efter hans Mening gaar tabt, fordi hans Bøger ikke bliver førte ordentlig. Og han fortjener, at Du iler til hans Hjælp, thi han taler altid om, at hans eneste Ønske er at overlade engang sit Sted og sit Arbeid til Dig. Og Du veed, hvad han allerede har gjort for Dig. Jeg maa, af Mangel paa Plads, slutte med den Bøn, at Du vil komme, og med en Hilsen fra mine Forældre og Din Hengivne Ven

Chr. Schmidt.

Zürich, den 3 October 1841.

Kjereste Foreldre!

Deres sidste Brev af den 6 Septbr. haver jeg med bedrovet Hjerte Imodtaget, og seer deraf at Deres Gode Tanker om mig ere forsvundne, som saarer mit Hjerte meget, og som jeg troer er Di vist i den Tanke at jeg er blevet en Liederlig Pasesjer, men Gud være lovet det er aldeles ikke Tilfeldet, da Di først vilde kunde bedømme om mig, naar jeg kommer hjem. De i Deres sidste Brev

indlagte 10 Prüsische Rbthlr. takker jeg Dem meget for, da jeg vist er i Forlegenhed men! hellere, ja meget hellere havde det været mig et tomt venligt Brev fra mine kjere Forældre som jeg hidindtil har faaet, som endnu aldrig bar Spor af mindste Vrede, imod dette Brev som hver Gang jeg læser det presser mit Brüst, og siger mig hvad jeg har tabt (Deres Kjerlighed). Deres Ønske at komme saa snart som muligt, vil jeg Opfylde, saa snart jeg er istand dertil, da at reise ud af Schweitz, og naar jeg da kan komme saavidt som muligt maaske til Frankfurt a. M. og der at Arbeide en Tid, for at gjøre den Reise fra Zürich til Kjøbenhavn hvor man pasere flere Grenser og rent uden Penge, det maa jeg lade Gud sørge for, thi jeg kan ikke indsee det, i en Tuer uden Hjælp, det er engang nu min Villie, jeg vill opfylde Deres Ønske, og mit eget bliver til Vand, at blive min Tid borte, dog derom ikke mere, naar jeg ingen Gjeld har og et par Gulden kan Di være overbevist om at jeg vil tiltrede Reisen, skjønt det bliver judst i den daarligste Tid hvor Regn, Sne og di haarde Nordvinde veksler med hverandre, jeg vil slutte mit Brev med mange kjerlige Hilsener til vores hele Familie og Bekjendere ligeledes til Bedstemoder, Nicoline, Conrad, Georg, Marie, og til den kjere Fader og Moder hilses mange Gange fra Deres immer Elskende Søn, som ynsker at treffe dem alle Sunde og Friske i Hjemmet.

Harald Weber.

(Eftskrift)

Jeg beder Dem snarest muligt om Svar.

Roeskilde d. 13 October 1841 - 10-2.

Kjære Son.

Dit Brev af den 3 October haver vi imodtaget og seer deraf at du troer at have tabt dine Forældres Kjærlighed men det maa du ikke tro, vi er ikke Vrede paa dig. Jeg vil ikke negte at det jo Rigtignog havde været mit ønske at du skulde kommet jem i Vinter men ved lengere Overveielse haver jeg fundet din Plan God, og har du Løst til at see dig mere omkring saa bliv du kun borte til Efteraaret i 1842, thi jeg vil ikke have at din Plan skal blive til Vand, thi jeg har selv fundet at du har Ret, det er som du siger et skøn Syn at see naar man om Foraaret Reiser ned af Rinen.

For oiebliget kan jeg ikke jelp dig da jeg har saa meget Offenlig Arbeide og Pengene stryer hist og her omkring, men længere hen skal jeg nog see om jeg kan jelp dig men du maa ikke stole derpaa, thi du kan tro det er Kapetaler da du jo nog ved kjære Son at Svendene skal have deres Penge

om Loverdagen. Husk endelig paa Gode og skønne Skitser og faa deel [i] nyttige Planer hvor hele din Fremtids Hel og Lygge beroer paa.

Har du isinde at blive der i Vinter saa maa du sørge for Vinter Arbeide da du jo nog selv kjære Harald har fornummet vad der kommer ud af at Reise om Vinteren.

Jeg har bestemt med det Første at begynde paa Skolens Hoved Trappe, jeg Reiser i disse Dage til Kjobenhavn for at udtage Tømmer til Skolens Hoved Trappe og med det samme vil jeg spørge Christian vad han har skrevet til dig.

Arbeidet gaar temmelig sammen for oiebliget saa at jeg har kun to Fremmede i Arbeide alle di øvrige er reist, og disse to har jeg ladet vide at om 8 eller 14 Dage maa di ogsaa Reise da jeg ikke kan være bekjent at lade di Gifte gaa naar di Fremmede Arbeider.

Jens og Jacob er dette Qvatal bleven Svende, lad mig blodt see at du benytter di lange Vinteraftener til at tegne.

Vi har intet videre for denne Gang at tilskrive dig end en flitig Hilsen fra os alle, vi er Gud været Lovet alle raske undtagen din Moder, hun har saadan en slem Hoste, jeg er ogsaa lidt andgreben af slige Tilfelde, nu har vi intet videre denne Gang end at vi vil ønske dig al Held og Lygge, vi kan hilse dig fra vor hele Familie i Kjobenhavn og fra din Emma, hun er for oiebliget hos os, Levvel, Levvel

dine Hengivne Forældre, Søsken og Bedstemoder.

Weber.

Kjere Broder.

Jeg vilde gjerne tilskrive dig naar jeg blodt viste vad jeg skulde skrive, en Ting kan jeg dog fortelle at Christian har nog meget trault til Exsamen thi vi fig Brev fra ham, at om en 14 Dage kom han ud. Du kan ellers tro kjere Broder her er i Roeskilde bleven Livlighed og munterhed siden du reiste bort, om Sommeren er der i Boserup om Sondagen Musig af endeel Svende som gaa derved om Eftermiddagen, og om Aftenen Klogen 9-10 trager di jem med fuld Musig og lige forbi os, om Vinteren har samme Svende hver 3 Uge Bald, i Haandværkforeningen skal der ogsaa i Vinter flere Gange være Bald og da Fader er med i den kommer jeg og Moder med, i fjor var der første Gang Bald der, jeg morede mig Fortreffelig kan du tro, Fader og jeg havde den Ære at aabne Ballet i Vinter tænger jeg ogsaa at more mig der og maaskee jeg kommer med Fætter Christian til Bald i Pinsen. Jeg var i Sommer i Kjobenhavn,

Level din Hengivne Søster

Nicoline.

Zürich, den 14 November 1841.

Kjereste Forældre!

Deres sidste Brev, dateret af den 13 Octbr. haver jeg med et glædeligt Hjerte imodtaget, saa bedrøvet som Deres nedstsidste Brev gjorde mig, saa megen Glæde og Taknemmelighed mod Dem kjereste Forældre udfulte mit Bryst ved at læse Deres sidste kjere Skrivelse, det giver mig inderlig Lyst til ret at forfremme mig i den korte Tid som jeg idnu har at trede paa Tydsklands Jord, og jeg da med Glæde i Efteraaret 1842 vender tilbage til mit Fædreland.

I Andledning som Di skrev angaaende at jeg kunde arbejde her i Vinter da troer jeg vist at være overbevist om [at] jeg ikke behøver at führe her saafremt at Veierliget nogenlunde tillader det. Naar Det er Dem muligt maa-ske til Nytaar eller efter Nytaar at kunde understøtte mig lidt da ville jeg naar Veiret var godt mod Foraaret (det vil sige dog ikke for tidligt) reise ned af Rihnen og i den kommende Sommer anskaffe mig noget Tøie at jeg ret Velklædt kan komme hjem, dog det kommer alt an paa Skjæbnen.

Di skrev i Deres sidste Brev at naar Di kom til Kjøbenhavn, ville Di sige til Christian at han skulle skrive til mig, jeg igjentager det igjen naar De erholder mit Brev, at han dog vilde skrive mig ogsaa et Brev, og Di kan love ham paa mit Ord et Intresant Svar.

Nu hved jeg intet videre for denne Gang end at Di maatte holde Dem alle sunde og raske til vi sidder med Dem i en Kreds sammen som er mit eneste Ønske, dog jeg haaber det bedste engang at kunde forsøde Deres Gamle Dage, jeg beder at hilse alle gode Venner og Bekjenter og vores hele Familie i Kjøbenhavn. Jeg ønsker Moder en Glædelig Geburtsdag og et Glædeligt Nytaar til Fader, Moder, Bedstemoder, Noline, Conradt, Georg og Marie fra Deres immer Elskende Son og Broder

Harald Weber.

(Eftskrift) Jeg venter efter Nytaar et Brev at jeg kan bestemme mig naar en Gunstig Leilighed findes.

¶

Roeskilde d. 5 Februar 1842.

Kjere Søn.

Hermed sender jeg dig 4 Holanske Ducate i Værdi af 17 rigsdaler og 2 mark, jeg vilde Gjerne have sendt dig mere men det seer knap ud paa alle Kanter i Aar kan du [tro], Hist og Heer staa Penge og ingen kan man faa.

Vi haaber dog du har haft en fornoelig Vinter, i det minste mere fornoielig end vi, thi Lille Marie har været meget syg, vi troede ganske vist at vi skulde skrevet til dig at hun var død end som Gud være Lovet at hun er bedre, hun er oppe men meget Svag for Brystet, Doctoren har sagt hun maa tage noget i Agt for Kulden, og Alsaas følgerlig kommer hun ei i Skole i Vinter.

Først i November 1841 fig jeg et Brev fra Almendorfer om jeg ikke vilde imodtage hans Gudson Heinrich Tommes Schwabdach som var i lære hos ham da du var i Nyrrenberg. Almandorfer bad mig om at sørge for at han kom til at tegne her i Vinter. Jeg svarede tilbage at han kunne være hos mig. Han er blevet Svend siste Pinse og reiste derpaa bort. Her ankom han den 23 November ifjor om Aftenen som det Brev kom om Morgen. Han siger du er stor og Muskelsterk, har store blonde Baggenbarter, han længes meget efter dig og venter at være her naar du kommer jern.

Vi har meget trault for oiebliget, her er Malerne ifjer med at male Loft, døre og slige Deele paa dit Værelse som er nyt indrettet. Ole Lasen er ifjer med at forfærdige din Brudeseng, og Schwabdach er i fjer med at lave Stovle Knegt og Spytte Bagge. Moder syr Omhæng og stopper Dyen, vi har meget trault hos os. Men Bruden kommer du selv til at sørge for, di er her meget knappe Tider paa.

Du skrev om din Reisekammerad som [du] vilde reise jem med. Jeg vilde gjerne vide om han er fød i Kjøbenhavn eller i Odense.

Vis du agter at komme jem til Efteraaret kan det godt være du kan komme til at gjøre Trappen til Skolen thi alt Arbeidet ligger stille.

Lad os dog vide naar du skriver om naar du reiser fra Zyrich hvor du agter dig hen. Vis du skulde komme til Strasburg maa du inde glemme at kjøbe Koberstyget af Mynster Tuur, det vil pryde imellem alle di andre Skillerri som Onkel Schmidt har bragt os til dit Verelse.

Nu har jeg intet Videre for denne Gang at skrive dig til end en flittig Hilsen fra alle dem i Kjobenhavn, di lenges meget efter dig. Du være hilset mange Gange fra mig, din Moder, Bedstemoder, Linc, Conrat, Georg og den Lille Marie.

Levvel og vær hilset fra os alle
Dine Hengivne Forældre. *L.-S. Weber.*

Kjere Broder.

Du maatte rigtignog ønske at Du var i mit Sted i denne Vinter. Jeg har været paa Bald i Haandværk for Eningen som Fader er Formand for. Jeg aabnede Ballet med Fader og Morede mig Fortreffelig hele Tiden. Henad Natten blev Fader daarlig i det ene Been og Gig jem men jeg holt ud til

Klogen 7 om Morgenens, men jeg maatte ogsaa fornemme det Dagen efter i mine Been, kan du tro, i fjor gik jeg og Conrat og lærte og danse, i aar har min Danselære sent Bud til mig om jeg ikke havde Lyst til at danse med i di siste 8 dage. Jeg Modtog Tilbudet og danser nu hver Aften, i næste Uge skal der være Bald hvor Conrat og jeg skal med. Jeg haaber ogsaa kjere Broder at du har lært en Smulle Dans i den Tid du har været borte. Schabdach siger du danser smugt men dreier dig saa hastigt om.

I næste Maaned nemlig i Marst skal jeg staa Fader hos Anners som har vores Jord, om Aftenen skal der være stor Gilde, om Natten Dans og Gud ved hvornaar vi kommer jem. Fader skal med derud men Moder vil ei, vi skal kjøre bort om Morgenens og kommer vist ikke jem forend den anden Dag, ja du kan tro jeg skal spise Sødgrød og det dygtig, har du imillertid Lyst til at være med saa kan du blodt komme herover saa er der indet i Vejen.

Annes troede ikke jeg viste Besked med at staa Fader han vilde underrette mig men jeg sagde det behøvede han ei thi jeg har staaet 4 Gange Fader og dette er den 5te Gang. Merk dig vel kjere Haral 5 Gange har jeg staaet Fader, var du nu kommen jem til Efteraaret saa kom Turen til dig, du maa ogsaa snart vide vad det betyder og staa Fader nemlig at være saa Godt som Forældre, imillertid er det en Ere for mig at jeg skal bære et Barn paa Bonde Landet.

Vi Grattulere dig Alle til din Geburtdag og ønsker dig en lyggelig Fremtid i det 22 Aar som du skal begynde, paa Søndag er det Christians 22 Aar Følselsdag, dine smaa Presenger skal vi nog Gemme til du kommer jem.

Nu ved jeg intet vide for denne Gang at tilskrive dig ind jeg vil ønske du maa træffe alle saa sunde og friske i Jemmet som du forlod dem, du vil see en stor Forandring i Jemmet, af dine smaa Brødre er der blevet lange Drengene, du har heller ingen Lille Søster mere men en stor og halvvogsen Søster.

Level til vi ses

Din Hengivne Søster

N. B. Weber.

Genf, den 1 Juni 1842.

Kjereste Forældre!

Deres sidste Brev kjereste Forældre med di 4 hollandske Ducater haver jeg rigtig imodtaget, hvorfor min Beslutning var at jeg vilde reise ned af Rihnen til Hjemmet ad, men det kom anderledens, allerede lunge for jeg fik Deres

kære Brev Arbeide jeg for vores Mester, som hedder Vogel i Zürich paa Dampskibene med flere Mand og havde der en god Fortjeneste til at han en Dag, det var Februar Maaned, kom til mig og spurgte mig om jeg kunde tegne, hvorpaa jeg svarede ja, sagde han, Weber Di maa kome ud til mig, og tegne for mig, naturlig til dette Tilbud sagde jeg ikke nei, der var nemlig i Zürich afbrendt tre Müller, og [da] Vogel var den første og rigeste Mester fik han Arbeidet, og jeg sat hos ham i Stuen og tegnede i 6 Uger, og havde det overmaade godt, og da jeg var ferdig gjorde jeg og Poliren en Oval opsadlet Trappe af Nødetræ, det var en udmerket smuk Trappe, di indvendige opsadlede Vanger i Durksigten var af Fyrretræ med en helig polimet Viner som vi ogsaa gjør, og alt afslevet med Olie og Pimpsten, smukkere Trappe har jeg ei seet, og da jeg gik bort gav han mig et Stykke egt kinesisk Tukst [Tusch] som hans Broder sendte ham fra Londen. Han bad at hilse Fader mange gange da han kjende Dem fra Kjøbenhavn da han har Arbeidet der 26 og 27, og kjender Dem godt da han Arbeidede hos Brahde, han overtalte mig til at jeg dog skulde bereise den Vellesche Schweitz, hvorfor jeg reiste bort fra Zürich, og gik til Luzern, det er en gammel Bye og er noget Sünderligt merkverdigg, derfra gik jeg til Bern, det er en meget stor Bye, og smukt bygget, Bygningerne er store, alt af Kvadersten bygget med Arcader under hver Bygning og ligger temligt smukt, her er det som om det var i en Residentz da her ere mange fremmede Gesandtschaft, her er mange Merkverdigheder at see som jeg vil fortelle Dem til Vinteren naar jeg kommer Hjem, jeg gik et stykke igjennem Berner Oberland til Freiburg, det ligger smukt paa den anden Side af en Dahl vor den berømte Freiburger Traadbroe (Tradtrücke) føhrer over, den er 1000 Fod lang og en 20 Fod bred, Traadene som bær den er omtrent $\frac{3}{4}$ Tomme tyk og 4 fod fra hverandre, det er et herligt Verk, det største Orgel er aagsaa i Freiburg, jeg horte det judst spille paa en Sondag til Messen som var meget høitideligt. Derfra gik jeg til Lausanne, og seilede med Dampskibet til Genf, jeg troede at have set [meget] men her forstumede jeg det 14 Timer Vei, man saa langs Søen den herlige Jura Geberg, til Venstre Savoien og i det fjerne Mont-Blanck kneise mod Himlen og bag i Kanton Vadt og Vallis di smukke Sne Alpen, og for sig den smukke Stadt Genf ligge, hvorfor jeg beslutede at Arbeide en kort Tid der, jeg har faaet Arbeide og næsten saa godt, som jeg forlod det i Zürich, jeg har helle Tiden staaet ved Hovle Benken og gjort sammenstemte Dør Beclædninger og Panell saa at jeg ei kan klage, da jeg vel vil blive her en 6-8 Uger beder jeg Dem saa snart som muligt at skrive mig. Her kan ingen Kat Dansk, siger man Kies faaer man ham ei fat, alting Parle vue Franse.

Jeg har [været] nær ved at lee min Mave itu da jeg læste Deres Brev,

jeg troer at Di har indrettet en heel Huusholning for mig naar jeg kommer hjem, imidlertid takker jeg Dem for at Di har ladet indrettet et Verelse for mig, da man naar man vil gjøre noget maa have Rolighed, Apropos Sengen maa der ingen Bund være i, det duer ei, istedet for som jeg har truffet det i et fornemt Vertshues i Freiburg Sprengfjere af Staal, det finder jeg fortreffeligt. Jeg vil slutte med en Hilsen til Schabdach, og hils Christian og alle gode Venner og Bekjente, Di hilses mange Gange Fader, Moder, Bedstemoder, Line, Conrat, Georg og den lille Marie, jeg haaber at mit Brev skulle treffe Dem ved Helsen og Helbred.

Deres Hengivne Søn
Harald Weber.

Min Adresse :

Auf die Zimmergeselle-Herberge bei den Gastvirth Brandt in der Brünne Gasse, Genf.

Roeskilde d. 20 Juni 1842.

Kjere Søn.

Dit sidste Brev fra Genf haver vi med Glæde Modtaget, din Moder var meget Vred paa dig, for det du ikke havde skrevet saa længe, hvorfor du ogsaa til Straf naar du kommer jem faar 12 stk. over Ryggen af hende, og af mig kunde du ogsaa vente noget, jeg har allerede kjøbt di fornødne nye Materialer dertil, og om det ret knive en paa Hovedet med.

Du maa ikke glemme din Fløite Harald thi Conrat glemmer ikke sin Fiolin, men han spiller tilig og sildig. Det er Skade at du ikke skrev for til mig at du ingen Bund vilde have, thi saa havde jeg ikke brent [den] du lavede førend du reiste, thi der falt Bunden ud en Nat da Tante Christiane sov i den.

Jeg havde ventet du kunne gjort den Ovale Trappe til Skolen, men nu kan jeg ikke vente længere men jeg maa i denne Uge begynde paa den. Men jeg venter du kan komme til at gjøre een til Provsteboligen som jeg i disse Dage er begynt at pille ned paa, da den nye Provst ikke vil bo i den gamle Ronne.

Jeg seer at det er din Bestemmelse at komme Jem til Vinteren, jeg haaber alsaat du holder Ord og er samlet med os til Efteraaret.

Vi kan lade dig vide at Onkel Schmidt er blevet Toldbetjent i Koie og han har det nu ganske godt. Jeg var i Kjøbenhavn hvor jeg vilde bede Christian skrive et Brev til dig, men det var mig ikke mulig at treffe ham da jeg kjørte jem samme Dag, men så meget fig jeg at vide at til November skal han

være Loitenant, alsaar naar du kommer jem har du en Herr Loitenant til Fetter.

Moder har bestemt at Grisen ikke skal slagtes førend du kommer jem deels for den første Pølse som Grisen gjør efter di er stugget og, deels fordi du kan spise saa mange Sortepølser som du vil.

Du har vel nu hørt om den store Ildebrand der har været i Hamburg, men jeg haaber at du Opfylder mit Ønske nemlig ikke at Arbeide i Hamburg. Johan Meier har fortalt mig at du har Arbeidet uden Porden, men vad jeg kan merge paa ham har han ikke samlet mange Kundskaber men er blevet en rigtig Vindboitel, og det glæder mig serdeles meget at du ikke opholdt dig meget med ham.

Sidste Paaske blev Eduard Comfermeret og til Mikeldag skal Julius Comfermeres.

Hermed sender vi dig Onkel og Tantes Schmidt Lygynskning til din Føsseldag.

Nu ved vi indet videre for denne Gang end en Venlig Hilsen fra din hele Familie og Schabdach, du være hilset fra dine Foreldre, Søskende og Bedstemoder, Venner og Bekjenterne som alle beder at hilse dig, det vilde være en umulighed at skrive dem Alle op der beder at hilse dig.

Levvel. Levvel

Dine hengivne Foreldre og Bedstemoder samt Søskende

L. S. Weber.

(Efter)

Lad os vide naar du kommer paa et Andet Sted.

Roeskilde den 13 Septem 1842.

Kjereste Harald.

Dit Brev dateret Basel den 31 August 1842 haver vi imodtaget af Siversen og indlagte lille Lille Sedel den er besorget til Oppenhoiser.

Vad det Andgaar om di varme Pølser da skal du nog faa styret din Lyst naar du kommer jem, thi Grisene skal ikke blive slagtede førend du kommer Jem, og paa en god Duesteid skal det heller ikke mangle, eiheller paa syltede Kerscher.

Da jeg ser at det er dit Alvor at komme jem og at du derved opfylder dine foreldres eneste og største Ønske saa skal jeg nog oppebevare et godt Stygge Arbeide til du kommer jem, nemlig en trappe til den nye Domprovste Gaard.

Ved Afregning da Schabdach reiste blev han mig Skyldig 20 Rigsdaler 4 Mark 1 Skilling, og Almandörfer har tilskrevet mig førend Schabdach kom at hvis han skulde blive mig noget skyldig da vilde hans Foreldre med al Tak betale det. Jeg sender dig hermed hans Bevis at du kan naar du kommer til Strasburg, vor du vel ikke Arbeider lenge, skrive til Müllers i Nyrrenberg og lade dem om at gaa til Almandörfer og høre vad han siger derom til S. Foreldre og enten faa Contant eller en Vexsel, da kunne Müller Quitere i dit sted, naar du saa nogenledes ved hvornaar du kommer til Frankfurt a Main hvor du vel sagtens Arbeider, [kan du] sende Brev til Müller med Beviset og bede dem at gjøre sig al mulig umage og sende Brevet til Frankfurt med den udskrift at hvis du ikke skulde være der da at lade det ligge paa Posthuset til du kommer, men glem ikke at skrive høflig til Müller og franker alle Brevene, naar du faa Pengene kan du bruge dem til hvad du vil.

Da vi modtog dit Brev og Line begynte at læse det sagde Emma som er herude, vad har Harald gjort Bassel den 31 August, er det med Tvillinger saa vil jeg med Glæde staa Fader til ham.

Nu ved jeg indet videre for denne Gang ind at den 13 November skal Christian tage sin Esamen, saa neste eller vel det sidste Brev som vi faar fra dig, da [du] vel til Julen er hos os, kan underrette dig om ham.

Level og vær hilset mange Gange fra dine Foreldre, Bedstemoder og Sødskende, Onkler, Tanter, Cosiner, Fettere, Venner og Bekjenter. Vi beder alle at hilse Müller i Nyrrenberg og Almendörfer samt Schabdachs Foreldre ogsaa ikke forglemme at hilse Siverson, det gleder mig at du har truffet en Ven og Lansmand i det Fremmede.

Dine Hengivne Foreldre

J. S. L. F. Weber.

(Eft) naar du kommer et andet sted maa du endelig lade os vide det vor du stigger.

Meningen er at ifald du kommer til at Arbeide i Strasburg og du ikke blive der til du have Svar fra Müller kan du skrive til Müller igjen og bede ham at sende dig Pengene eller en Vexsel til Frankfurt a Main, men bed dem at gjøre sig al mulig Umage da du kun opholder dig en kort tid, og vil du skrive fra Bassel kan du ogsaa, imillertid ved du best selv din Plan.

Kjereste Broder.

Det glæder mig meget at det nu er dit Alvor at komme jem jeg skal ogsaa skynde mig at blive ferdig med mine smaa Presanger og tillige vil jeg lade

dig vide at det Verelse som du var tiltenkt, det har jeg nu taget i Besidelse da du jo nog ved at naar du har været 3 Aar fra dit Sogn har man der ei mere at sige, men det er det samme, du skal dog faa et lige saa pent ja gar en Smule lysere og Fader et og Bedstemoder et og Fader og Moder et Sovekammer saa det er 5 Verelser lige saa mange som da du reiste og indda en Sal og en Dagligstue, du kan altsaa se at her er ganske forandret det er ikke mere same mørke forfallede Huller, nei det er lyse venlige Verelser, ja du vil undre dig naar du kommer jem alsaar til Julen, tro mig det er godt vis du kommer jem, og inu noget andet, i 3^{1/2} aar har du været borte og inu har jeg ikke faaet en eneste Linie fra dig til mig, skulde jeg ikke see en Smulle fra dig førend du kommer jem, det skulde gjøre mig ondt da kan jeg saa see at du ikke tenker paa mig som jeg tenker paa dig. Level og vær tusinde Gange hilset fra din kerlige Søster.

Nicoline Barbara Weber.

(Eft) naar du kommer jem saa vil du see 2de unge Fettere den ene Adolf Schmit og den anden en Schaldemose. Bestemoder er i Kjøge.

Her ender Korrespondancen, *den 10. Januar 1843* kommer Harald Weber hjem, han kommer om Aftenen, afleverer Gruzen nach Handwerks Gebrauch und Gewohnheit og spørger efter den da brugte zünftige Formel efter Arbejde, han genkendes dog snart, der bliver stor Gensynsglæde i Hjemmet, og han bliver for Alvor taget i Arbejde. *Hans Manddomsgerning begynder* og myreflittig, som han var, ender den først ved hans Dod, den 13. Januar 1884.

Harald Weber som svend og mester i Roskilde.

Nu er den længselsfuldt ventede Søn kommen hjem, og der var nok for ham at tage fat i. Bedstefader havde aldrig lært at skrive dansk, hans Stavning var i høj Grad mangelfuld, hans Skrift daarlig, og hans Kendskab til Bogføring meget ringe, og som Bedstefader skriver i Brev af 11. Juli 1841 til Fader, medens denne opholdt sig i Udlandet. »I det hele gaar det godt med Arbejdet, men meget gaar tilspilde og Skriveriet og Regnskabsvæsnet volder mig meget Hovedbrud«. Det gjaldt derfor om at faa Orden i Regnskabsvæsnet, og da dette Arbejde væsentlig skulde udfores om Aftenen og vel særlig paa de lange Vinteraftener, naar det praktiske Arbejde hvilede, købte Fader en solid Messinglysestage med Lysesax og Lyseslukker – man brugte dengang kun Tællelys, hvis Tane skulde snydes med Lysesaxen eller med Fingrene – for

den Sum af 1 Specie 2 Rigsdaler eller 4 Kroner i Nutidens Penge. Bedstefader syntes, at det var urimeligt at give saa mange Penge ud til en Lysestage, men Fader syntes, at han vilde have en god Kontorbelysning, Lysestagen var ogsaa god, den staar den Dag idag, over 80 Aar efter, hel og god og pynter paa Skænken i min Spisestue.

Til Udsmykning af sit Værelse lavede Fader selv polerede Bøgetræs Rammer til forskellige Billeder, som han havde havt med hjem fra sin Rejse bl. a. af Nürnberg, Genf, Stefanskirken i Wien, Strazburger Münster og et Kundtschaft (Arbejdsbevis) fra Bazel.

Bedstefader var jo ikke særlig gammel, ca. 57 Aar, men, som han skrev i Brev af 11. Juli 1841 »Jeg bliver daglig ældre og svagere, Moder ligeledes. Jeg har flere Gange nyligen været syg o. s. v.« – og han var heller ikke bange for at tage godt til sig af de vaade Varer, saa der var nok for en ung Mand paa 22 Aar at tag fat paa. De økonomiske Forhold var ogsaa knebne, og det viste sig bl. a. paa følgende:

Da Fader havde været hjemme nogle Aar, udførte man det store Tømrerarbejde ved Opførelsen af Vandkuranstalten Maglekilde, det Komplex som staar endnu. Bygningerne hertil var udført af krydsskaaret pommersk Tømmer til alle udvendige Vægge, Tømmeret blev selvfølgelig skaaret med Langsav af 2 Mand, en ovenpaa og en under Tømmeret, som anbragtes paa høje Bukke. Bindingsværket var beklædt med vandretliggende, overfælsede, haandhovlede Bræder og Bygningen var forsynet med forskellige udsvejfede Sternbræder, Vindskeder m. m., det hele altsaa et efter Datidens Forhold meget stort Arbejde. Da dette Arbejde var færdigt og Bedstefader ved det derefter følgende Nytaar har betalt alt, hvad der skyldtes bort, saa er der til Rest en Beholdning paa 1400 Rigsdaler = 2800 Kr., og saa synes Bedstefader, at han er en lille Millionær.

Tiden gaar, de økonomiske Forhold i Hjemmet forbedres Aar efter Aar, og Bedstefader lader mere og mere Sønnen overtage Styret, Bedstemoder, som ser, hvorledes hendes Søn efterhaanden vinder frem i Folks Agtelse, kalder ham, naar hun taler om ham »min Søn«, medens de yngre Brødre kun ganske simpelt kaldes ved Fornavn Conrad og Georg.

Da der er gaet nogle Aar gør Bedstefader af og til sin Søn opmærksom paa en eller anden Pige, som han mener kunde være et passende Parti for ham, men Fader siger stadig nej, lad det vente til den rette kommer, og hun kom: *Vilhelmine Lovise Augusta Holm*¹¹⁾, yngste Barn af Lauritz Sodermann Holm, født 16 Aug. 1785 død 1. Febr. 1857, og Hustru Dortha, f. Lange,

¹¹⁾ Lovise Holm var født 1827.

født 21. Maj 1791 død 7. Juli 1846. Faderen var født i Holbæk som Son af Skomagermester Lars Madsen Holm og Hustru Maren Pedersdatter. 1811 blev han Exam. juris. 1814 til 1834 Forvalter ved Universitetets Gods i København og Frederiksborg Amter, men blev p. Gr. af Uorden i Regnskaberne afskediget og ernærede sig 1835–1856 som Timelærer ved Roskilde Cathedral-skole, hvor han særlig underviste i Naturhistorie og Geografi, 2 Fag, som vist ikke var særlig estimeret i den »lærde« Skole, hvor Latin og Græsk sad til Højbords. I Skolen havde han Øgenavnet »Uglen«.

Efter det økonomiske Sammenbrud ved hans Afskedigelse fra Universitetsforvalterstillingen kom nogle af Bornene bort fra Hjemmet, og den yngste, Lovise, som da kun var 8 Aar, kom i Huset hos en Onkel og Tante i Holbæk. Onklen hed Peder Lange, var hendes Morbroder af Slægten Lange fra Faaborg. Han var Bagermester og boede i Smedelundsgade Nr. 111, i hvilken der den Dag idag er Bageri, og hvori noget af de gamle Bygninger fra den Tid staar endnu. Han var gift med Anc Cathrine Schrøder, Datter af Prokurator Carl Schrøder og 2^e Hustru Ellen Borck: f. 1770 † 19/8 1845. Peder Lange var født 27/12 1789 paa Christianshavn og døde 8/5 1839.

Det var vistnok overordenlige hæderlige, pligtopfyldende og flittige Mennesker, men navnlig Tanten havde ikke Spor af Forstaaelse af, hvad der rørte sig i en lille Barnesjæl, særlig naar dette lille Barn kommer bort fra Fader og Moder. Moder havde derfor en trykket og glædesløs Barndom hos dem.

Senere kom hun hjem og styrede vistnok fra Moderens Død 1846, da hun altsaa var 19 Aar gammel, Huset for sin Fader. De boede fra »Paaske« Flyttedag 1838 i Bedstefader Webers Ejendom i den Lejlighed, som senere mine Forældre fik. Lejen var 45 Rigsdaler halvaarlig. Foruden at styre Huset for sin Fader tjente Moder noget ved at sy Skjorter for Forretninger. De maa være flyttet ind i Lejligheden strax, da Huset var færdigt – se Faders Dagbog fra den Tid.

Fader og Moder boede altsaa i Gaard sammen og de gik og saa saalænge paa hinanden, at de kom til at holde af hinanden. Den 23. Februar 1854 paa Faders 33 Aars Fødselsdag havde han bestemt, at han vilde fri, der kom desværre den Dag en hel Del Vogne i Gaarden, som skulde læsse Tommer, som var afbundet til Krabbesholm, og han havde travlt med Læsningen af dette Tommer, men i en lille Pause gik han ind, satte Træskoene i Forstuen, gik paa Hosesokker ind i Stuen, fricde og fik ja.

Bedstefader Holm flyttede saa hen i Stuelejligheden i Karen Olsdatterstræde Nr. 4, og herfra gik Moder den 30. November 1854 ud som Brud og drog som Hustru ind i den Lejlighed, hvor hun havde levet som lille Pige og senere som voksen ung Pige, hvor hun skulde blive boende til sin Død, og

Harald Webers »Kundschaft« fra Basel, dateret 19. nov. 1842.

hvor hendes ældste Datter og yngste Søn skulde bo mange Aar efter hendes Død.

Lejligheden saa dengang saaledes ud: Fra Forstuen mod Lille Maglekildestræde kom man ind i det første Værelse, hvis Form endnu er uforandret. Det var Faders Kontor. Paa Væggen mod den næste Stue stod den Pult, som nu staar i Kontoret i Allehelgensgade, paa den mod Forstuen værende Væg stod det bornholmske Stueuhr, som mine Søskende endnu ejer, og en Sofa, som min Datter Marie Louise nu har. Desuden fandtes midt paa Gulvet et Bord samt nogle Rørstole. Pulten og Uhrkassen var tegnet af Arkitekt Tvede sen. Paa Væggene hang Faders »Kundschaft« fra Basel, Billeder af Stefanskirken i Wien, Strassburger Münster, et Prospect af Geneve og et af Nürnberg, alt sammen Billeder, som Fader havde samlet paa sin Udenlandsrejse. Under Skorstenen var et indmuret Pengeskab.

Den næste Stue, som var betydelig mindre end den nu er, idet Tilbygningen mod Vest ikke fandtes og Skillerummet mellem denne Stue og det Nord for liggende lille Værelse stod saa meget længere mod Syd, at disse 2 Værelser var lige store, var indrettet til Dagligstue. Den var møbleret med en polstret Sofa paa den søndre Væg, et ovalt Mahognibord foran Sofaen, 4 Mahognistole og en polstret Lænestol om Bordet, en Mahogni Sekretær, som Moder havde med fra sit Barndomshjem, paa Væggen ind mod Kontoret og et Konsolskab med Spejl over paa Pillen mellem Vinduerne.

Den mod Gaarden vendende Stue, som altsaa var større end nu – circa dobbelt saa stor – var Spisestue, her var i Hjørnerne mod Vest 2 skraa faste Hjørneskabe som gik fra Gulv til Loft, midt paa Gulvet et Spisebord med Rørstole om. Fra Spisestuen kom man ud i Køkkenet, som er uforandret, hvad ogsaa gælder om Forstuen mod Gaarden og Spisekammeret.

I Tagetagen var som nu til venstre (mod Øst) Indgang til 2 Værelser, men disse var kun halvt saa store som nu, idet der senere er lagt et Fag til af det bagved værende Værksted. Skillerummet mellem dem stod saa meget længere mod Syd, at der i det nordlige Værelse var Plads til en fast Seng bag Skorstenen. Værelset mod Maglekildestræde var Pigekammer, mod Gaarden Gæsteværelse. Pladsen foran disse Værelser kaldte vi som Børn Forloftet i Modsætning til det bagved liggende Rum, hvor der nu er Køkken og det ved Siden af liggende Loftsrums, som da var i eet Rum og blev kaldt Bagloftet. Fra Forloftet gik man ind til Gavlværelset mod Vest »det store Sovekammer«, som vi Børn senere kaldte det, og som var mine Forældres Soveværelse.

I denne Lejlighed drog mine Forældre saa ind som unge Ægtefolk, og Fader har fortalt mig, at da de, vant som de begge vare til Nøjsomhed og

Tarvelighed, om Aftenen sad ved hinandens Side i Sofaen i Dagligstuen, syntes de, at det var en forførdelig flot Lejlighed, de havde faaet, og de fantaserede om, at naar de engang blev rigtig velhavende, saa vilde de have Franskbrød og Schweitzerøst hver Dag. I denne Lejlighed levede de et lykkeligt Familieliv lige til Faders Død i 1884, altsaa i c. 30 Aar, og jeg har aldrig hørt mine Forældre skændes.

Naar jeg siger »i denne Lejlighed« saa er det ikke helt korrekt, det skulde snarere hedde »med denne Lejlighed som Basis« boede mine Forældre, thi efterhaanden som Familien og Forretningen voksede, maatte baade Kontor og Lejlighed udvides, men herom senere.

Intet Ægteskab er jo uden Skyer, den første Sky paa mine Forældres ægteskabelige Himmel kom allerede den næste Morgen. Familien var inviteret til Frokost hos de nygifte og skulde vel ved den Lejlighed bese alle Herlighederne grundig. Tjenestepigen skulde til Bageren efter Brød, og bad Moder, der smykket med Kappe som Kone skulde begynde sin nye Virksomhed, om Penge. Moder havde ingen Penge og gik op i Soveværelset til Fader, som endnu ikke var helt paaklædt, og bad om Penge. »Penge«, sa' Far, »jeg har sku ingen Penge«. – »Aa Snak, giv mig nu nogle Penge, Pigen skal i Byen efter Brød.« – »Jeg har en Fireskilling i min Vestelomme, den kan du tage, andre Penge har jeg ikke«. Moder gik ned og modtoges af Pigen med dette: »Madam, jeg skal have Penge til Brød!«

Moder var grædefærdig, Fader tog Sagen mere gemytlig, han havde saa ofte været ude for det at mangle Penge, og Begrebet »Husholdningspenge« havde han ikke tænkt paa. Saa maatte de begynde med at laane Penge hos Faders Forældre, det var jo ingen særlig lovende Begyndelse, men heldigvis blev Enden ikke Begyndelsen lig, det gik stadig fremad for dem.

Inden mine Forældres Giftermaal havde Fader den 8. Oktober 1847 gjort Mesterstykke og faaet Borgerskab som Tømrermester i Roskilde. I 1855 havde han overtaget Faderens Forretning mod at forpligte sig til at svare et vist aarligt Vederlag til sine Forældre. I det i den Anledning oprettede Dokument havde Juristen som skrev Dokumentet, Kancelliraad Glückstadt, skrevet, at Fader til Sikkerhed for Opfyldelsen af sine Forpligtigelser, gav Bedstefader Pant i sit Indbo. Da Bedstefader læste det, blev han ædende gal og spurgte, om Glückstadt troede, at han var af den Slags, som vilde tage Møbler og Klæder fra sine Børn, og han forlangte, at den Bestemmelse skulde udgaa.

Kneb det den første Morgen i mine Forældres Ægteskab med at skaffe Husholdningspenge, saa kneb det ofte senere med at skaffe Driftskapital. Omkring 1856 skulde Amtssygehuset bygges, og Formanden for Amtsraadets

Harald Weber.
Foto i familiens eje.

Byggeudvalg, General Haffner til Egholm, havde overdraget Fader Tømrerarbejdet, der jo var et ret betydeligt Arbejde. Fader gik saa til Agent Borch, der havde en ret stor Tømmerhandel, og vilde have ham til at levere Tømmeret. Borch turde ikke betro den unge Mand, som jo ikke selv ejede nævneværdig Kapital, Materialier til et saa stort Beløb, og Fader maatte saa tage ud til Egholm og meddele General Haffner, at han ikke kunde overtage Arbejdet, fordi han ikke kunde faa Kredit paa Materialierne. Haffner svarede: »Sig til Borch, at jeg garanterer for Betalingen«. Betydelig lettet om Hjertet tog Fader hjem, fik Kreditten og udførte Arbejdet.

Nogle Aar senere, da Fader sad bedre i det, havde han et andet Tilfælde omhandlende Kredit, som han klarede paa en ganske morsom Maade. Fader havde været i København for at hæve Betalingen for et større Arbejde paa St. Hans Hospital, og med dette ret store Beløb i Lommen gik han ud til en Tømmerhandler, med hvem han ikke havde handlet før. Her udtog han forskellige Partier Træmaterialier. Tømmerhandleren, som fulgte med rundt for at vise Fader Materialierne, var ret kolig og tilbageholdende, og da Fader til Slut bad, om de Materialier, som han havde købt, maatte blive læsset paa Banevogn og sendt til Roskilde, stod Tømmerhandleren og vred og vendte sig, og endte med at spørge, om Fader ikke kendte en eller anden, som kunde gaa i Kaution for Regningsbeløbet. Dette mente Fader, at han ikke kunde skaffe, Tømmerhandleren var saa ikke tilbøjelig til at afsende Materialierne. Fader spurgte saa, om ikke Sagen kunde klares paa den Maade, at han betalte kontant. Jo, selvfølgelig, sagde Tømmerhandleren, og han blev meget forbavset og høflig, da Fader trak en velspækket Tegnebog, som indeholdt flere Gange det Beløb, som Tømmerhandleren skulde have, frem og betalte Regningen.

Efterhaanden steg Fader ved sin Færd mere og mere i Folks Agtelse, og da der engang var en Plads ledig i Byraadet eller, som det dengang hed, Borgerrepræsentationen, vedtog de gamle Storborgere, Kornerupperne, Borcherne og Brynnicheerne samt Byens Embedsmænd, som dengang var dem, der gav Tonen an i Byen og bestemte, hvorledes Byen og dens Sager skulde ordnes, at denne unge Mand kunde være værdig til at komme ind i Byens Raad og sidde blandt de »eligerede« Borgere, som de kaldtes, og Fader blev opstillet som Kandidat og valgt med 16 Stemmer, et Bevis dels paa, hvor ringe Interesse der den Gang var mellem Byens almindelige næringsdrivende Borgere for offentlige Sager, og dels paa, at en lille Klike af Byens »store« Mænd kunde kommandere det hele.

Fader var, saavidt jeg ved, senere en Tid Formand for Borgerrepræsentationen og var et virksomt og dygtigt Medlem af Byraadet lige til sin Død.

Blandt de Sager, som Fader interesserede sig for og gjorde et Arbejde for, var Anlægget af Gasværket. Det var, mens jeg var en lille Dreng, saa jeg kan ikke huske det selv, men da jeg senere som Byraadsmedlem arbejdede for Anlægget af et Elektricitetsværk her i Byen og var Formand for det i den Anledning nedsatte Udvalg, gjorde Redaktoren af Roskilde Avis mig opmærksom paa, at min Fader havde arbejdet ligesaa energisk for Anlæg af Gasværket, som hans Son senere for Anlægget af Elektricitetsværket.

Selvfølgelig fik vi indlagt Gas i hele Huset og jeg erindrer tydeligt, hvordan det gik til første Gang, Gassen skulde tændes i Faders Kontor. Det var en Morgen, jeg skulde i Skole, men skulde dog gerne først have den Herlighed at se. Fader og Blikkenslagermester Løytved gik og strøg Svovlstikker af den gode gammeldags Slags, som man kunde stryge paa Buksebagen og holdt dem op til Brænderen. Rorerne var selvfølgelig fulde af atmosfærisk Luft, og Svovlstikkerne blæstes bare ud. Moder sagde: »Skal der saa mange Svovlstikker til hver Gang, saa bliver det en dyr Historie. Jeg skævede til Bornholmeruret for at se, om jeg kunde blive lidt endnu for at se dette nye, pragtfulde Lys – endelig viste der sig en lille blaalig Flamme, den Slags, som altid fremkommer, naar luftblandet Gas forbrænder. Nu maatte jeg afsted til Skolen og løb min Vej, inderlig skuffet over, at Gassen ikke lyste anderledes.

Et andet Minde har jeg ogsaa om Gassen:

Jeg var gaact op paa Hanebjælkeloftet, det overste Loft, som vi kaldte det, der laa Gasledningerne hen over Gulvet, jeg fik fat i et Par Jernstykker og begyndte med dem at spille Fanemarchen eller en anden køn Melodi paa Gasrøerne. Jeg har nemlig altid været musikalsk. Pludselig afbrødes jeg i denne musikalske Kunstpræstation ved, at Faders Hovede dukkede op af Loftslommen, og Fader i en ikke særlig blid Tone bad mig standse mine musikalske Præstationer, da disse, som jo gennem Røerne forplantede sig gennem hele Huset, forstyrrede ham i hans Arbejde i Kontoret.

Ved at skrive Ordet »Kontor« kommer jeg til at tænke paa en lille Historie om »Kontor«.

Fader havde af sin Broder Conrad¹²⁾ faact en Porcellæns Dørplade med Paaskrift »Kontor« og denne var sat op paa Døren fra Gangen mod Gaarden ind til Kontoret. Saa kom Fader en Dag den Vej ind sammen med Arkitekt Chr. Hansen (Broder til Theofilus Hansen), som dengang var Arkitekt ved Domkirken. Da Arkitekt Hansen saa Dørpladen sagde han i en spydig Tone: »– Naa! en Tømremester har Kontor«, og idet han saa kom ind i Kontoret,

¹²⁾ Johan Conrad W. (1830–1899). Tømrer, elev på Kunstakademiet, arbejdede i firmaet, derefter tegner ved jernbaneanlæg i Jylland, senere arkitekt i Odense og Ålborg, død i Roskilde.

hvor Moder havde anbragt mig, som var et ganske lille Barn, paa Pulten, føjede han til, idet han pegede paa mig, »Saa er det maaske Bogholderen?« En Haandværker skulde ikke sidde paa Kontor, han skulde »arbejde«. Saa snart Arkitekt Hansen var gaaet, gik Fader ud og skruede Dørpladen af.

Ved Faders Energi, Hæderlighed og Dygtighed vandt han efterhaanden fremad, selv om der ogsaa var daarlige Aar imellem, særlig skal 1863 have været et daarligt Aar. Forretningen voksede, og der skulde skaffes mere Værksted- og Afbindingsplads. Værkstedet var den Gang i begge Etager af den 2 Etages Bygning, som ligger paa Hjørnet af Skolegade og Lille Maglekildestræde, og den nuværende Gaard og Have var Afbindingsplads. I den nordre Side af Gaarden laa en 1 Etages Halvtagsbygning som indeholdt Vaske- og Brændselsrum, Stald, Vognport m. m. Den blev revet ned, dog saaledes, at Bindingsværks Bagvæggen blev staaende og benyttedes til Nordvæg i den nye 2 Etages Bygning – det nye Værksted kaldet – som i Stueetagen indrettedes til Vaske-, Rulle- og Strygestue, Brændselsrum, Vognport, Stald og Foderrum, medens 1 Sal blev Værksted, Tagetagen Bræddelager, oppe paa Hanebjælkerne ved den vestre Gavl havde jeg Dueslag.

Da Bygningen var rejst, holdtes efter Datidens Skik Rejsegilde med megen Mad og Drikke og Dans i det gamle Værksted paa 1. Sal i Bygningen paa Hjørnet af Skolegade og Lille Maglekildestræde. I Festen deltog alle Faders Arbejdere, og det var en god Tradition, som allerede begyndte, da Fader blev Svend – se hans Dagbog fra den Tid – at naar der i Familien skete et eller andet, som blev fejret som en Glædesfest, saa blev der ogsaa gjort Fest for Arbejderne; jeg kan nævne mine Forældres Sølvbryllup, Svendegildet, da jeg var bleven Svend, Rejsegildet paa Huset, som blev bygget til min Søster Anna og hendes Mand.

Den Skik fulgte jeg ogsaa, da min ældste Søn, Harald, var bleven Svend, vi havde da en Fest i Jernbanhotellet for mine Arbejdere, men Tiderne og Forholdene var vel blevne anderledes, der var ved den Fest ikke det Humør med mange Taler og Sange som ved de gamle Fester, hvor der blev holdt mange Taler, sunget Fædrelandssange i Bunkevis, og som en gemytlig Tømrer – Isak Olsen – udtrykte sig, »tomt et lille Bæger, som en Ko kan dyppe Næbet i lige til Hornene«.

Kort Tid efter, i 1866, købte Fader ved Auktion af Rektorboligen det Vest for Ejendommen liggende Vænge. Købesummen var 1060 Rbd., den østlige Del toges til Afbindingsplads, i den mellemste anlagdes Frugt og Urtehave, og den nederste Del solgtes i 1868 til Kancelliraad Busck, Hospitalsforstander for Duebrødre Hospital og Stiftelse, for hvem Fader saa opførte det Hus,

som ligger der endnu, og som for Tiden Sagfører Knud Johansen bor i. Ved Auktionen var der en af Faders Kollegaer her fra Byen, som ikke havde Brug for Jorden, men som bød Fader op, alene for at skade ham. Fader maatte saa tilbyde ham 100 Rbd. for ikke at byde mer; dette Tilbud tog han imod. Manden, som bød, var ret svag og døde kort efter af Brystsyge; Borgmester Fritz, som holdt Auktionen, og som vel nok kunde forstaa, hvorfor han bød, og harmedes derover, sagde brutalt til ham: »Hvad Fanden vil De med Jord, De faar nok snart al den Muld paa Tænderne, som De har Brug for«. Kort efter hans Død kom hans Enke til Fader og sagde, at hun vidste nok, at hendes Mand ikke havde baaret sig rigtig ad overfor Fader, men hun bad ham alligevel at hjælpe sig med at afvikle Forretningen, hvad Fader beredvilligt gik ind paa.

Den nye Afbindingsplads indviedes med Kaffegilde for alle Arbejderne, jeg ser dem endnu for mit Øje kommende ud fra Værkstedet og gaaende ned paa Pladsen, med Alderspræsidenten, gamle Ole Larsen, i Spidsen, han var i Skjortearmer, alle de andre med Frakke paa.

I det sydøstlige Hjørne af Afbindingspladsen, der hvor nu det røde Hus, som blev bygget til Anna og Richard Poulsen, og hvori Sagførere Johansen og Conradsen har Kontor, nu ligger, byggedes et Materialskur af rundt Grantommer med indskudt Brædebeklædning og med Tegtag. I den sydlige Del af dette Skur var Materialoplag og i den nordlige Del Oplag af Hø og Halm til Forretningens 2 Heste. Fader, som i sine unge Dage red noget, var en god og interesseret Kusk, han holdt meget af sine Heste, som altid var gode og smækfede.

En af de første Vintre, Fader havde Forretningen, lod han lave en Trækkevogn, Bedstefader haanede ham og sagde: »Nu skal du vel ogsaa snart have lavet en Karet«, men da Fader ikke længe efter anskaffede sig en Hest og en lille 2stolet Jagtvogn, som han beholdt hele sin Levetid, var Bedstefader dog ikke bange for at indvie den ved at køre en Tur i den til København. Smeden, som havde lavet Vognen, stod i sin Port, da de kørte forbi, han rystede paa Hovedet, thi baade Bedstefader, Bedstemoder og Fader var svære Mennesker -- Moder derimod lille og spinkel -- Vognen var vel nok beregnet til at bære 4 Mennesker, men han havde ikke regnet med, at de 3 skulde være saa svære. Naa, Vognen holdt til den Tur og til mange Ture senere, da jeg overtog Forretningen, brugte jeg den et Par Aar og lod den saa lave om til en let Arbejdsvogn.

Paa den nye Afbindingsplads blev nu i Aarenes Løb udført meget Tomrerarbejde, og vi Børn havde en dejlig Legeplads der, men Pladsen blev efterhaanden for lille, og Fader fik saa en ny Plads, den nuværende Plads i Alle-

helgensgade. Det gik saaledes til: Arbejderboligerne i Roskilde var omkring 1870 meget daarlige, mange fandtes i de lave, daarlige Bindingsværkshuse i Bredgade, Grønnegade og Gullandsstræde, hvoraf nu en Del er revet ned. Andre fandtes i Baghuse i større Ejendomme og alle stod de langt under, hvad man kunde kalde en nogenledes god Arbejderbolig. Da henvendte Roskilde Sparekasse sig til Murermester L. Schumacher og Fader, og spurgte, om de ikke med Støtte fra Sparekassen vilde bygge nogle gode Arbejderboliger, Sparekassen vilde da indskyde en stor 1. Prioritet til lav Rente imod at faa en vis Indflydelse baade paa Lejens Størrelse og paa, hvem der skulde bo i Lejligheden. Schumacher og Fader gik ind paa Tanken. Ved at undersøge, hvor en saadan Arbejderbolig passende kunde lægges, kom de ind paa af Købmændene Borch og Kornerup at købe 2 Vænger, hvoraf det ene hed Apothekervænget, Syd for Bredgade og Grønnegade; de forlængede saa Allehelgensstræde fra Grønnegade til den nuværende Jernbanegade, som dengang hed Smedegade og var en smal, daarlig vedligeholdt Vej.

En lang, lav Bindingsværksbygning, som laa i dens Nordside imellem den nuværende Allehelgensgade og Fruegade, hed Smedehusene, hvorfra Navnet stammer ved jeg ikke. Ved denne nye Gade, som fik Navnet Allehelgensgade, byggedes saa i 1872 de nuværende »Arbejderboliger«, som indeholdt 16 efter den Tids Fordringer meget gode Arbejderboliger og det bestemtes, at de 8 skulde lejes ud til Haandværkssvende og de 8 til Arbejdsmand. Lejen blev 72 Kroner aarlig for Lejligheden, og denne Leje betales endnu med et lille Tillæg for Vandgift, da der senere blev indlagt Vand i Lejlighederne. Schumacher og Moder skænkede efter Faders Død Ejendommen til Arbejderforeningen for Roskilde og St. Jorgensbjerg.

Ved denne nye Gade tog saa Schumacher og Fader hver sin Plads, Schumacher den nuværende Gade Nr. 18, Fader Nr. 20 og 22, en udmærket stor, plan og reel Plads, udmærket egnet til Afbindingsplads. Her opførtes saa en Material- og Værkstedbygning, hvoraf den østlige Del staar endnu; for Enden af denne Bygning opførtes det Materialskur, som laa paa Pladsen i Lille Maglekildestræde. Dette Skur blev først nedrevet, da jeg i 1898 byggede Maskinsnedkeriet og Savværket. De andre Grunde mod Allehelgensgade og Jernbanegade solgtes efterhaanden til Byggegrunde og gav sikkert et pænt Overskud.

Det var ogsaa paa Tide, at der kom en større Afbindingsplads, thi i de kommende Aar var der meget Arbejde. Foruden Arbejderboligerne, som var den første Afbinding paa den nye Plads, foretages i Aarene 1872-77 Afbinding til Vindinge Kirke, Frk. Kornerups Ejendom, Bondetinget Nr. 24, som jeg nu ejer, Hotel Prinsen, Thinghuset, Brygger Nielsens Ejendom paa Hjør-

net af Skomagergade og Gullandsstræde og mange andre Bygninger. Der var engang saa meget Tommer paa Pladsen, at jeg kunde gaa fra Allehelgensgade helt op til et 10 Alen bredt Læbælte, »Skoven«, som Fader havde ladet plante langs Fattighushaven for at give Læ for Vestenvinden, uden at træde paa Jorden.

Samtidig havde Fader en Del Arbejde ude paa Landet, Istandsættelsen af flere Kirker, Bygningen af Avlsgaarden og Hovedbygningen paa Ryegaard m. m., saa der var nok at tage fat i. Fader beskæftigede til Tider ca. 80 Mand, hovedsagelig Tomrere.

Fra Byggearbejdet paa Ryegaard skal jeg meddele en lille Historie: Arkitekten paa dette Arbejde hed Tvede, en Mand som havde meget Arbejde paa forskellige Herregaarde og som ogsaa byggede gode Avlsbygninger. Han kunde være temmelig grov og ubehagelig, men kom som Regel godt ud af det med Fader. Som Regel korte han til Ryegaard sammen med Fader i hans lille Jagtvogn. Engang var Murermester Mathiesen og Snedkermester Oxelberg begge fra København med. De udførte henholdsvis Murer og Snedkerarbejdet ved den nye Hovedbygning. Fader var selv Kusk. Paa Vejen sad Tvede og gav Ondt af sig, og sagde, at han havde saa mange Bryderier, thi de Haandværkere, som han havde med at gøre, var noget Rak. Mathiesen og Oxelberg modsagde ham i ret blide Former, men Tvede blev ved sit. Paa engang siger Fader »Pru« og holder stille midt paa Holbæk Landevej. »Hvad holder vi efter«, siger Tvede. »Det skal jeg sige Dem«, sagde Fader, og saa gav han Tvede en ordentlig Omgang. »Ja, men saa kør dog«, sagde Tvede. »Nej vi venter, til jeg er færdig,« og han blev holdende, til han havde faaet sagt, hvad han vilde, og endte med at sige: »Vil De ikke være sammen med det Rak til Haandværkere, kan De staa af Vognen med det samme!«. Tvede stod ikke af Vognen, Mathiesen og Oxelberg gottede sig over den Omgang, Tvede havde faaet, og Fader kørte roligt videre.

Hvad Arbejdsudførelsen angaar, blev der lagt megen Vægt paa at udføre smukt og solidt Afbindingsarbejde. Hovlearbejdet, Trapper etc. blev ogsaa solidt og omhyggeligt udført, men det var som Regel ret ufikst, klodset i Formerne. Tommeret, som anvendtes, var som Regel godt kærnefuldt Halmstads-tommer af god Behugning til Bjælkelag og mere magert, men finaaret og nogenlunde fuldkantet nordlandsk Tommer til Tagværker. Til Forskalling og Indskud anvendtes »Finlapperbrædder«, haandskaarne 1" tykke c. 6" brede Brædder, som de finske Bønder skar selv i deres Smaaskove, solgte til Skippere, som sejlede dem herved, hvor de laa ved Bolværket ved Børsen og igennem Mæglere solgte dem til Forbrugere. Til Gulvbræder anvendtes meget norske Fyrrebræder fra Frederikshalds Savbrug.

1' Sort var mærket F. A., 2' Sort F. B. og 3' Sort F. C. De førtes af de to herværende Tømmerhandlere P. A. Schram, N. C. Madsen, nu »Roskilde Tømmerhandel«, og H. Jacob Kornerup, nu Otto Bonnellykke.

Dagligliv i Harald Webers hjem.

I det foranskildrede Hjem voksede vi 4 Børn, Marie, Lorentz, Anna og Johan op, mine Forældres første Barn, en Dreng som hed Theodor og det sidste en Dreng, som hed Harald Louis, døde som smaa spæde Børn. Sammen med os var i mine Forældres Hus vores Fætter, Lorentz Sivertsen, som var kommen i Huset hos mine Forældre, da Theodor, med hvem han var jævnaldrende, døde. Senere boede han dog hjemme hos sine Forældre om Natten, men var næsten altid hos os om Dagen, hvor han altsaa fik Føden og Klæder, og jeg antager, at Fader ogsaa betalte Skolepengene for ham i den kommunale Borgerskole.

Føden, vi fik, var rigelig, kraftig og veltillavet, men uden nogen Variation udover, hvad Aarstiden førte med sig. Om Søndagen fik vi som Regel sød Suppe og en eller anden stor Steg, som saa optraadte i flere Dage, som opvarmet Steg, Labsous og Hachis eller ogsaa Suppe og Oksekod med Peberrods-saus. Oksekodet, som man fik dengang, var som Regel noget forskrækkeligt tort og sejgt Stads, de gode Fedekreaturer fra Brænderiernes og Bryggeriernes Fedestalde blev exporteret til England, og Landmændenes Køer blev dengang, da Landbruget var baseret paa Kornavl og ikke som nu paa Mejeridrift, ikke fodrede saa kraftigt som nu, særlig om Vinteren, hvor Køerne levede næsten udelukkende af Halm »og fik et Foder Hø Juleaften«. Roer til Kreaturfoder og Kraftfoder, »Kager« kendte man ikke, saa Køerne var, særlig henimod Foraaret, i en forfærdelig daarlig Foderstand, og naar man saa slagtede de daarligste, er det jo ikke saa underligt, om Oksestegen undertiden mindede lidt rigeligt om Saalelæder. Det var derfor ogsaa med betydelig Spænding, at Moder saa til Fader og Oksestegen, naar denne blev skaaret for af Fader Søndag Middag.

Vi levede ogsaa en Del ved Mælkemad og Fisk. Mælken blev dengang ikke saaledes som nu bragt til Døren, man maatte selv hente den; jeg har hentet Mælk paa St. Mortens Mølle, paa Klostret og hos Fragtmand Carl Petersens Enke i Stoden. Hun boede, hvor nu »Arbejdet adler« har sine Lokaler.

Fisken fik vi enten paa den Maade, at Fiskerkonerne fra St. Jørgensbjerg kom ved Døren og solgte den Fisk, som deres Mænd havde fanget i Fjorden om Natten, eller ogsaa saaledes, at der kom en Fiskerkone og spurgte, »om vi

vilde have Torsk med Toget?« – Torsken kom altsaa hertil fra Fangststederne med Jernbanetogene, Fiskerkonerne købte saa oppe ved Stationen saa mange Pund, som der var bestilt hos dem, og bragte Fisken rundt til deres Kunder.

Til Frokost og Aften fik vi skaaret Smørebrod, Rugbrød med ret knebent Paalæg paa og Sigtebrød uden Paalæg. Et Paalæg, som jeg særlig erindrer, var Riveost d. e. revet Osteskorpe, det skulde spises med Forsigtighed, sagde man altfor hurtigt Haps! saa fløj Osten bort, inden den kom indenfor Tændernes Rækkevide.

Til Frokost fik vi Kaffe og til Aften The med Mælk i, om Aftenen tillige Hvidtøl, som om Sommeren tit var surt.

Medens Moder stod for Tilberedningen af Middagsmaden, stod Tante Laurine, Moders noget ældre ugifte Søster, for Ordningen af Frokost og Aftensbordet, og det var hende, som præciderede ved den store Bakke, som rummede Messingmaskinen med det varme Vand og Fyrfadet med Torvegløderne, hvorpaa Thepotten eller Kaffekanden havde sin Plads.

Det var et hyggeligt Arrangement, som virkede særlig festlig, naar der Søndag Eftermiddag blev dækket særligt Kaffebord med ren hvid Dug, nypoleret Messingmaskine, Fyrfad og Messingkaffekande og den fine Kageskaal fuld af friskbagt hjemmebagt Kage kom paa Bordet.

Der var maaske en Grund til, hvorfor Søndagens Kaffebord virkede særlig festlig for os Born, og det var følgende: Efter Krigen 1864 var der nogle trange Aar, men saa kom i Begyndelsen af Halvfjerdserne en Opgangsperiode, og i denne steg alle Priser bl. a. ogsaa paa Livsfornødenheder som Smør og Sukker betydeligt. For at spare paa Smørret fik vi Born saa Sirup paa vores Mad, det smagte ikke ilde, men hvis der af en eller anden Grund var levnet et Stykke Mad til Frokost, og man saa skulde have det til Aften, saa var det ikke saa rart, thi Siruppen var trængt helt igennem Brodet, og det hele dannede en klæbrig Masse, som det ikke var særlig yndigt at røre ved og heller ikke at bide i.

For at spare paa Sukkeret fik vi ikke Sukker i vor The eller Kaffe, vi fik Sukkerpenge – 4 Skilling = ca. 8 Øre – om Ugen istedetfor, disse Penge kom i Sparebøssen og derfra senere i Sparekassen, men saa om Søndagen ved Eftermiddagskaffen fik vi vores »Søndagssukker«, som vi saa efter Behag kunde nyde i Kaffen eller spise tørt.

Tante Laurine, som kom i mine Forældres Hus, da jeg var ca. 1 Aar gammel, og som var født i 1821 og altsaa 6 Aar ældre end Moder, var et ganske udmærket Menneske, flittig og dygtig. Foruden at passe den Del af Husvæsnet, som jeg foran har angivet, syede hun i Haanden og paa Maskine, og hendes Virkefelt her spændte fra at sy Solsejl af Sejldug til Verandaen og

kante tykke uldne Hestedækkener til at sy saa fine Broderier, at de for den Dygtighed og Nøjagtighed, hvormed de var udført, blev beundret af alle, som saa dem. Hun var i mine Forældres Hjem til sin Død den 27/2 1900 og hjalp ved sit udmærkede Arbejde og gode glade Sind meget til at gøre Hjemmet saa hyggeligt og lykkeligt, som det var.

Storstedelen af Bornetojet syede hun ogsaa og var som Regel heldig dermed, jeg mindes dog en Undtagelse, som bekræfter Reglen: Moder havde et stort graat uldent Sjal, som paa en eller anden Maade var forulykket; om der var brændt et Hul midt i det, eller om der var kommen en uafvættelig Plet paa det, ved jeg ikke, men det kunde ikke bruges som Sjal, og saa blev det syet om til en Slags Kaabe eller Havelock til min ældste Søster, Marie.

Da hun kom i Skole med dette Klædningsstykke paa, dansede Kammeraterne rundt om hende og raabte - Æh - huræh - det er din Brors Havelock, som du har paa. Hun kom tudende hjem, berettede, hvad de andre Unger havde sagt, og erklærede, at hun ikke vilde gaa med det Overstykke en Gang til.

Moder og Tante tog Sagen med Ro og sagde: »Siger de andre Unger, at det er hendes Broders Havelock hun har paa, saa maa Drengen jo kunde gaa med den«.

Trods mine kraftigste Protester, jeg sagde, at det var Maries Kaabe de vilde stikke mig ud, hvilket Moder nægtede, og med en vis Ret, da Marie ikke vilde acceptere den som Kaabe, maatte jeg gaa i Skole med Apparatet paa, men næppe havde jeg vist mig for Kammeraterne, før de i Kor raabte - Æh - huræh - det er din Søsters Kaabe, du har paa.

Da jeg kom hjem fra Skolen med den Besked, forsvandt Genstanden for ikke senere at dukke op.

Mine Søstre gik i Skole hos Frk. Bruun paa Palaisset, senere Frk. Lonholdts Skole, efter Datidens Forhold vistnok en ganske god Skole. Johan og jeg gik først i Skole hos 2 Frkr. Sorensen den store og den lille Frøken, Døtre af Prokurator Sorensen her i Byen, de havde Skole i forskellige Ejendomme, først i Carl Madsens Ejendom, en af de Ejendomme paa Torvet, som nu er revet ned, senere i en Sadelmager Roerslevs Ejendom i Skomagergade, derefter i Farver Rasmussens, nu Købmand Parliins Ejendom paa Hjørnet af Allehelgensgade og Algade, og derefter i en Ejendom i den nordlige Del af Rosenhavestræde. Denne Skole forberedte kun til Latinskolens daværende 1° Klasse. Latinskolen havde 8 Klasser og modtog Drengene, som var 9 Aar gamle, og fra Frkr. Sorensens Skole kom jeg saa over i Latinskolen og Johan i Borgerskolen. I Latinskolen gik jeg til jeg i 1875 gik ud efter at have taget den saakaldte »Store Preleminærexamen«.

Danseundervisning fik vi først hos en kgl. Balletdanser Stendrup, senere hos en Frk. Bache, begge disse gav Undervisning i Hotel Prinsen, senere fik vi Undervisning hos Gynastiklærer ved Latinskolen og de kommunale Skoler Jensen; man lærte Vals, Polka, Gallopade, Tyrolervals, Rheinländer, Lanciers og Francaise, og der – som der stod i Programmerne – vilde blive lagt Vægt paa Anstand og gode Manerer.

Af Fornojelser havde vi Børn gerne hver Sommer en Skovtur for vore Kammerater, Turen gik til Boserup eller Ledreborg, en sjælden Gang til Bognæs eller Ryegaard, men dette sidste betragtes næsten som en hel Udenlandsrejse. Traktementet paa disse Ture bestod som Regel i Chokolade, som medbragtes paa en stor Stendunk, hertil serveredes hjemmebagt Kage; om Aftenen fik vi saa Smorrebrød med forskelligt Paalæg, Hvidtøl og Frugtsaft med Vand. I Skoven legede vi saa Rovere og Soldater. Paa Hjemturen sang vi Fædrelandssange, det lod lidt underligt for Koreturen foregik de første Aar paa en stiv Arbejdsvogn uden Fjedre, paa hvilken der foran og bag i Vognen var anbragt et Sædebræt paatværs og ovenpaa disse 2 langslobende Brædder som Charabancsæder; naar Vognen saa korte lidt rask til, især paa haard og ujævn Vej, blev Sangens Toner ved Rystelsen lidt rigelig bævrende.

Desuden fik vi undertiden Lov til at køre med Fader, naar han korte paa Landet i Forretningsanliggender, paa disse Ture morede det Fader, som selv var en god og interesseret Kusk, at lære os at køre.

Engang imellem, dog ikke nær hver Vinter, havde vi Børnebal. Ved Børneballet paa den Tid serveredes The straks efter Ankomsten, den havde Deltagerne nu helst været fri for, thi at staa, som Regel klistret op ad en Væg, med en Kop varm The og et Stykke Kage i Haanden, var ikke særlig spændende, navnlig da man var bange for at fedte sine forholdsvis rene hvide Handsker til. Saa fik man Balkort med 1 Vals, 2 Vals, Lanciers, Borddans, 3 Vals osv. Cottilon, og saa gjaldt det om at faa engageret de bedste Damer. Under de forskellige »Valse« blev der saa danset mange Turedanse, hvor f. Eks. Damen tog 2 Herrer og Herren 2 Damer, hvorefter man igennem forskellige Kombinationer fik ført Parrene sammen, hvorefter den »opførende« Herre raabte »Dans ud«.

Ved Bordet fik man meget ofte »Forloren Skilpadde« eller en anden lignende varm Ret og derefter Æblekage. Hertil skænkedes »Afbændt Rødvin« lavet af en Flaske Rødvin, en Spand Vand, Sukker og lidt Kanel. Senere paa Aftenen fik man ofte Appelsiner, som var delt ud i mange Smaastykker og bestroet med Sukker.

Efterhaanden som baade Forretningen og Familien voksede, blev baade Kontor og Lejlighed for lille, og Udvidelser fandt derfor Sted. Først ind-

rettedes i Stueetagen af den 2 Etages Bygning, som ligger øst for Lejligheden, og som i begge Etager benyttedes til Værksted, 2 Værelser mod Maglekildestræde til Kontor med Indgang baade fra Entreen mod Maglekildestræde og gennem en Forstue mod Gaarden. Disse 2 Værelser benyttedes af Fader og af Amtsstuefuldmægtig Rasmussen, som nogle Dage om Ugen kom fra Kl. 4 til Kl. 8 og udførte Kontorarbejde for Fader. Det tidligere Kontor blev saa Spisestue.

Omtrent samtidig blev der Nord for disse Værelser indrettet et Værelse for 3 Soldater, som vi under Vaabenhvilen i Krigen 1864 havde indkvarteret hos os; de hørte til en Bataillon som i længere Tid laa i Roskilde. De havde Fnat og smittede min Søster Marie og mig, som selvfølgelig gerne vilde lege med Soldaterne. Vi maatte saa gennemgaa en Fnatkur, som væsenlig bestod i, at de angrebne Steder blev indsmurt med grøn Sæbe, den Kur var »betydelig skrap«.

Efter at Soldaterne var draget bort, blev dette Lokale, som var ret langt og smalt, indtaget til Kontor, det fik Navnet »Tegnestuen«, her residerede Onkel Georg¹³⁾. Han kunde ikke lide, at der blev gjort rent derinde, det skete derfor yderst sjældent og kun, naar han var bortrejst. Da han røg Tobak Dagen lang, kradsede sin Pibe ud i Spyttebakken, tørrede klamme Strømper ved Kakkelovnen, lod Vind og Vejr gaa sin Gang og aldrig tillod, at der blev lukket et Vindue op, var der selvfølgelig en stram Os derinde.

Derefter blev de 2 smaa Værelser paa 1. Sal, som før var paa 1 Fag og benyttedes til Gæsteværelse og Pigekammer, udvidede med 1 Fag til, som blev taget af det bagved liggende Værksted, disse Værelser blev saa Soveværelser, det ene for mine Søstre, det andet for min Broder og mig.

Den næste Udvidelse af Lejligheden bestod i, at der byggedes en Tilbygning til Dagligstuen, medens samtidig Skillerummet mellem denne og den Nord for liggende tidligere Spisestue flyttedes mod Nord, saaledes at der fremkom den nuværende rummelige Dagligstue og Havestue, og mod Nord et lille Værelse, som Tante Laurine en Tid benyttede til Soveværelse og som senere blev et lille Kabinet. Den sidste Udvidelse bestod i, at der fra Værkstedet paa 1. Sal blev taget et stort Stykke i hele Bygningens Dybde og der indrettedes et stort, rummeligt Soveværelse til mine Forældre.

Ved alle disse Udvidelser og Forandringer var Lejligheden fra oprindelig at være paa 6 smaa Værelser bleven til 10 værelser, hvoraf de 2 Værelser, Dagligstuen og mine Forældres Soveværelse, var store og rummelige Værelser.

¹³⁾ Johannes Georg (1832–1907). Tømrer, efter vandreår i udlandet, bl. a. på Balkan, ansat i firmaet i Roskilde. Vurderings- og taxationsmand for Købstædernes alm. Brandforsikring.

Naar dertil kommer, at efter min Bedstemoders Død i 1876 ogsaa Onkel Georgs 3 Værelses Lejlighed i Tagetagen i Bygningen mod Domkirkepladsen, af hvilke Værelser Johan og jeg de senere Aar benyttede det ene, skulde holdes i Orden, kan man forstaa, at der var nok at gøre i et saadant Hus.

Jeg har nu – maaske for vidtløftigt – skildret Familien Webers Liv til omkring 1875, mine Søkende og jeg var da ved at blive voksne, og jeg vil ikke fortælle noget om mine Søkendes Liv efter den Tid, det kan de selv gøre, hvis de vil. Jeg vil heller ikke fortælle ret meget om mit eget Liv, kun kort ridse de vigtigste Hovedlinier op, saa kan en af mine Efterkommere, om de dertil føler Lyst og Kald, fortsætte og fortælle videre set med Ungdommens Øjne paa de ældres Handlinger.

L. Webers svende- og mesterår.

Efter i Sommeren 1875 at have taget Præliminærexamen ved Latinskolen med $57\frac{2}{3}$ Points – det mindste, man kunde bestaa med, var 33 og det højeste, som kunde naas, var 88 Points – kom jeg den 5. August 1875 i Tømrelære hjemme hos Fader.

Den første Sommer arbejdede jeg mest paa Afbindingen til Hotel Prinsen og om Vinteren paa Trapperne dertil. Den næste Sommer arbejdede jeg paa Afbindingen til Ting- og Arresthuset her i Byen. Den følgende Vinter var jeg i København, hvor jeg om Dagen gik paa en privat Tegneskole hos Arkitekt C. N. Nielsen, hvor jeg ikke lærte ret meget, om Aftenen gik jeg til Stereometri og Trigonometri paa Teknisk Skole. Undervisningslokalet var i Efterslægtens Skole paa Østergade.

De næste 2 Somre arbejdede jeg paa Opførelsen af Avlsbygningerne og Hovedbygningen paa Ryegaard, og den mellemliggende Vinter gik jeg om Dagen paa Tømrermester Huths private Tegneskole i København og om Aftenen til privat Statikundervisning hos Overlærer Hendriksen ved Teknisk Skole. Baade Huth og Hendriksen var dygtige Lærere, og jeg lærte en Del hos dem.

I Efteraaret 1878 gjorde jeg Svendestykke, det almindelige Svendestykke var dengang en 4 Trins ligeløbs Trappe, men mine 2 Lærerkammerater og jeg lavede hver »et sprængt Skillerum«, som skulde bruges paa Hovedbygningen paa Ryegaard. En gammel Murermester Schultz, der optraadte som den ene Skuemester, da Fader ikke selv kunde være Skuemester for sine Lærlinge, gav os ug for den praktiske Prøve, »for det var da noget, som man kunde bruge igen«.

Efter at have gjort Svendestykke arbejdede jeg en Tid paa Ryegaard og

L. Weber.

Foto i familiens eje.

var om Vinteren paa Faders Kontor, indtil jeg den 30. Maj 1879 (Pinse-lordag) meldte mig som Rekrut ved 1. Artilleribataillon og som saadan laa den Sommer paa Trekroner og en kort Tid paa Provestenen. Vi blev permitterede den 30. September samme Aar, om Vinteren var jeg hjemme paa Faders Kontor.

I Paasken 1880 var jeg sammen med mine Forældre og Søster Marie i Aalborg til min Farbroder, Conrads, Bryllup med en Købmandsenke, Marie Baadsgaard født Sondergaard. Der traf jeg for første Gang hendes Datter Johanne, som senere skulde blive min Hustru, og som, da vi rejste hjem fra Aalborg, fulgte med for at besøge os i Roskilde.

I Foraaret 1880 rejste jeg til Udlandet. Over Hamburg, Hannover, Köln, Mainz, Heidelberg, Strassburg tog jeg til Basel, arbejdede der en Tid, gik med en Landsmand Brandt til Zürich, over Wädensweil, hvor jeg besøgte en Tomrermester Isler, som havde arbejdet sammen med Fader i Tyskland, og var fulgt med Fader til Danmark, til Zug, hvor vi arbejdede en Tid. Vi gik saa over Luzern, Gothardspasset, Furkapasset, Berner Oberland til Interlaken og tog saa med Tog til Bern, hvor vi arbejdede en Tid. Derfra rejste vi over Schaffhausen og Bodensøen til München, hvor jeg vilde besøge »Die königliche Baugewerbeschule«, og min Rejsekammerat, Brandt, arbejde.

Da han ikke kunde faa Arbejde der, rejste han pr. Tommerflaade til Wien; jeg besøgte Skolen og tog om Foraaret sammen med en ung Maler, Møller, til Trient, gik derfra over Riva ved Gardasøen, Verona, Vicenza, Padua til Venedig, sejlede til Triest og tog med Tog til Wien, hvor jeg arbejdede hele Sommeren. Om Efteraaret tog jeg tilbage til München for at gaa paa Skolen der, rejste saa om Foraaret over Nürnberg, Dresden, Berlin til København og kom hjem til Roskilde den 8. April 1882.

Det var lykkelige og lærerige Aar, ved at arbejde paa forskellige fremmede Steder lærte jeg meget, ikke mindst det, at klare mig imellem forskellige fremmede Mennesker og under forskellige Forhold. Paa Skolen i München, hvor der blev arbejdet energisk af en dygtig og flittig Stab af Lærere, lærte jeg meget og fandt flere gode Kammerater, som jeg baade havde Gavn og Glæde af at være sammen med.

Det vilde have været godt, om jeg efter Hjemkomsten kunde være kommen ud et Par Aar, dels som Tomrersvend for at lære mit Fag bedre, dels som Tegner eller Bygningskonduktor under en dygtig og praktisk Arkitekts Vejledning, men det kunde ikke lade sig gøre. Fader var allerede ved min Hjemkomst begyndt at blive lidt svagelig og trængte til Hjælp; jeg maatte saa blive hjemme, hvilket ogsaa viste sig at være det bedste, da Fader døde 2 Aar efter, og jeg maatte saa overtage Forretningens Ledelse, foreløbig for-

melt i Moders Navn under det gamle Firma H. Weber, senere da jeg i 1898 købte Ejendommen i Allehelgensgade, under mit eget Navn L. Weber.

Otte Dage efter min Hjemkomst blev jeg forlovet med min Farbroders Steddatter, Johanne Baadsgaard.

I Foraaret 1883 paabegyndtes Opførelsen af det Hus i Allehelgensgade, hvor vi, efter at have holdt Bryllup den 11. Marts 1884, flyttede ind og boede sammen til min Kones Død, den 3. November 1921.

Fader blev svagere og svagere, i Vinteren 83-84 gik det stærkt ned ad Bakke, han havde vistnok Kræft i Maven. Den 12. Januar 1884 om Aftenen, medens jeg arbejdede paa Kontoret paa Pladsen i Allehelgensgade, blev jeg hentet hjem, fordi Fader var bleven syg, han havde faaet et apoplektisk Anfald. Efter en Aareladning rettede han sig noget og var ved Bevidstheden, men ud paa Morgenstunden fik han igen et Anfald og udaandede saa.

Vor udmærkede, dygtige, flittige og hæderlige Fader havde endt sit virksomme Liv, fra mange Sider fik Moder Beviser paa, hvor skattet Fader havde været. I Byraadet udtalte Borgmester Blechingberg følgende: »Vi maa beklage Tabet af et af vore Medlemmer, Tømrermester Weber. Det er en meget lang Aarrække, hvori den Afdøde har virket for Roskilde By. Da jeg kom hertil i Efteraaret 1869, havde han alt i længere Tid udøvet fremragende Virksomhed i Kommunen og været sidste Formand for Borgerrepræsentationen, og siden den Tid er Intet af Betydning sket her i Byen, hvori han ikke har haft sin virksomme Andel. I Mange Aar har han været Formand for Vej og Bro-lægningsudvalget, Medlem af Skolekommisionen, Bygningskommisionen og Brandkommisionen, men han var ogsaa i Almindelighed Medlem af de ekstraordinære Udvalg, som blev nedsat, saaledes i den sidste Tid navnlig af Udvalget for det nye Raadhus' Opførelse, hvori han var det ledende Medlem. Hans store Grundighed og Samvittighedsfuldhed i Forbindelse med hans rige Erfaring og nøje Kendskab til Kommunens Forhold gav hans Deltagelse i Forhandlingerne særlig Værd. I Roskilde By og Kommune har han erhvervet sig et sjældent godt Navn, som længe vil overleve ham, og han vil efterlade et Savn, som vanskeligt vil kunne udfyldes.«

Moder overlevede Fader i en Aarrække, idet hun først døde den 20. December 1900, men hun savnede Fader meget, og var, som hun selv engang sagde til mig, aldrig rigtig glad efter hans Død.

Jeg maatte nu – 25 Aar gammel – overtage Arbejdet med at føre den gamle, ansete Forretning videre, idet jeg dog, særlig i de første Aar, havde god og dygtig Hjælp af Faders Broder, Georg, som i mange Aar havde hjulpet

Fader, og var særlig dygtig til Overslagsberegning og Bogholderi, men paa den anden Side var ret egensindig, saaledes at det ikke altid var let at arbejde sammen med ham. Han døde den 6. December 1907, et Par Aar før havde han paa Grund af Alderdom og Svaghed trukket sig tilbage fra Arbejdet.

Der kom saa for mig en Række anstrengende Aar, med stærk Konkurrence først af Tømrmester H. J. Brun Kornerup, som senere maatte accordere og forlade Byen, hvorefter han nedsatte sig som Tømrmester i København.

Senere kom Tømrmester Thomas Reimer, som ogsaa arbejdede med altfor lave Priser. Da Kornerup flyttede fra Roskilde, overtog Tømrmester L. Kristiansen, som i nogle Aar havde boet ved Hedegaardene, hans Værksted og Plads. Han konkurrerede ogsaa skarpt, og kom, skønt han var kommen hertil Byen med nogen Kapital, efterhaanden til at sidde ret smaat i det. Byggeriet for egen Regning og Salg af de af ham opførte Ejendomme bragte ham under Krigskonjunkturerne, hvor Ejendomspriserne steg mægtigt for en Tid op igen, men saa gik det atter nedad og i 1926 søgte og fik han Akkord til 50 %, og hans Søn, Tømrmester Aage Kristiansen overtog Forretningen.

Det gode Navn, jeg havde taget i Arbejde efter min Fader, hjalp alligevel i mange Tilfælde til at skaffe mig Arbejde, et Exempel herpaa skal jeg anføre: Direktør C. A. Olesen købte Ejendommen »Møllehusene«, hvori der var Brændevinsbrænderi, omkring 1879 og omdøbte den til Roskilde Spritfabrik. Senere sloges den sammen med Aalborg, Randers m. fl. Spritfabriker til »De Danske Spritfabrikker«. Fader fik Tømrerarbejdet paa den herværende Fabrik, og dette Arbejde beholdt jeg. Saa skulde der engang bygges en ny Fedestald derude, Tømmermaterialierne leverede Fabrikken selv, og jeg gav Tilbud paa Tømrerarbejdslønnen og Tagtækningen med Tagpap, og mit Tilbud var paa 1800 Kroner. Uden at jeg vidste det, havde Tømrmester Kornerup ogsaa givet Tilbud, og Spritfabrikens Forretningsfører, Nielsen, Svoger til Direktør Olesen, kom saa til mig og sagde, at jeg havde forlangt for meget for Arbejdet, idet Kornerup var paa 1400 Kr., men, sagde han, vil De slaa af til de 1400 Kr., skal De faa Arbejdet. Dette nægtede jeg med den Begrundelse, at hvis jeg gjorde det, vilde han, som sikkert regnede med, at Kornerup havde beregnet sig en passende Fortjeneste, gaa fra mig med den Tanke, at jeg havde forlangt for meget for Arbejdet, og det havde jeg ikke; jeg vilde hellere miste Spritfabrikens Arbejde end hans Agtelse. Dette drøftede vi saa frem og tilbage, tilsidst sagde han: »Er det Deres sidste Ord«, og da jeg svarede »Ja!«, sagde han: »Saa skal De have Arbejdet alligevel«.

Da jeg nogle Dage senere traf Kornerup, spurgte han mig, hvad mit Bud paa Spritfabrikens Kostald var. Da jeg svarede 1800 Kr., sagde han

glad: »Saa faar jeg det, for jeg var paa 1400 Kr.«, og han saa noget slukøret ud, da jeg sagde: »Nej, De gør ikke, for jeg har faaet det«.

Da senere Svaneapoteket skulde bygges, gik alle Byens Haandværkere og ventede paa at give Tilbud paa dette Byggeforetagende. Arkitekten, Martin Borch, havde af Bygherren Apoteker Bauer Petersen, faaet Tilladelse til at undgaa Licitation, hvis han kunde skaffe et rimeligt Entreprisetilbud fra mig. Det fik han, og det blev accepteret. Nogle Dage efter mødte jeg Tømrermester Lars Kristiansen, som sagde: »Det varer noget længe, inden Tegningerne til det nye Apotek kommer«, og han som gennem Fru Bauer Petersens Svoger, Mejeriejer Rasler, havde arbejdet paa at komme til at give Tilbud, blev ikke særlig glad, da jeg fortalte ham, at Tegningerne var komne, og at jeg havde faaet Arbejdet.

Allerede i Faders Tid havde vi talt om Anlægget af et Maskinsnedkeri, dog mest som »Fremtidsmusik«. I Begyndelsen af 90'erne fik jeg lavet en Baandsav, som først blev drevet ved Haandkraft, senere ved Hestekraft. Saa havde jeg et Par Aar en tysk »Universalmaskine« kombineret Baandsav, Afretter, Bore- og Fræsemaskine, som blev drevet ved Hestekraft, indtil jeg i 1898 gik til Anlægget af et Maskinsnedkeri og Savværk, som først blev trukket af en paa Maglekilde Maskinfabrik fabrikeret Dampmaskine paa 15 H. K., som senere sattes op, først til 20 og saa til 25 H. K., og endelig erstattedes af en brugt Marschal Maskine, som jeg købte af Burmeister og Wain, og som kan udvirke indtil 45 H. K.

Ved dette Maskinsnedkeri og Savværk havde jeg i nogle Aar god Fortjeneste, men efterhaanden blev Konkurrencen større, navnlig efter at billig og bekvem elektrisk Drivkraft blev almindelig.

Her vil jeg slutte min Del af Familien Webers Historie, næste Generation kan, om den vil, fortsætte.

Roskilde, den 13. August 1926.

L. Weber.